

NUMER GWIAZDKOWY TYDZIEŃ

Handel Win, Towarów Kolonialnych i Delikates6w w Piotrkowie
J. ROG6JSKIEGO
 6wie6e Towary Kolonialne, i Wina W6gler
 WINA Francuskie, HiszpaŃskie, Krymskie, Cognaki i Likieri

(HOTEL LITEWSKI)
 skie sto6owe i grubsze, Tokaye i Ma6lacze,
 zagraniczne. Restauracja i Omnibus do ka6dego po66gu.

JULIJAN FUCHS

w CZESTOCHOWIE:

PIERWSZORZĘDNY
HOTEL ANGIELSKI
 wprost Ogrodu
 KOLEI 6ELAZNEJ.

Egzystuj6cy od 1845 r.
HANDEL WIN
HERBATY, CUKRU,
Delikates6w
 — i —
Towar6w
Kolonial-
nych.

GRUDZIEŃ	STYCZEŃ
20 C. M. H. 1891.	1 P. Nowy Rok
21 M. I. 1891.	2 S. Makarego Op
22 H. 1891.	3 N. Daniela M.
23 H. 1891.	4 P. Tytusa B.W.
24 H. 1891.	5 W. Telesfora P.
25 P. 1891.	6 S. Trzech 6r6li
26 C. 1891.	7 C. Lucyana 6
27 P. 1891.	8 P. Seweryna
28 A. 1891.	9 S. Marcyanny M.
29 14 t. 1891.	10 N. Agatona P.
30 M. 1891.	11 P. Higlina B. M.
31 P. 1891.	12 W. Arkadyusza
1 P. 1892.	13 S. Weroniki P.
2 C. 1892.	14 C. Hilarego B.
3 P. 1892.	15 P. Pawla I. P.
4 C. 1892.	16 S. Marcella P.
5 M. 1892.	17 N. Imienia Jezus
6 B. 1892.	18 P. Kat. 6w. Piot.
7 C. 1892.	19 W. Kanuta kr. M.
8 P. 1892.	20 S. Fabiana i Sab.
9 M. 1892.	21 C. Agnieszki P.
10 C. 1892.	22 P. Wincent. 6
11 P. 1892.	23 S. Zaki. N. M. P.
12 M. 1892.	24 N. Tymoteusza
13 B. 1892.	25 P. Nawr. A. P. A.
14 P. 1892.	26 W. Polikarpa
15 P. 1892.	27 S. Jana Chryz.
16 P. 1892.	28 C. Flawiana
17 A. 1892.	29 P. Francis. S.
18 C. 1892.	30 S. Martyny P.
19 P. 1892.	31 N. Piotra Nolas.

WARSZAWSKA OLEJARNIA PAROWA

za Rogatkami Wolskimi na Czysiem
 obok lasku, ulica Dworska
SKLEP SPRZEDA6Y DETALICZNEJ
 w Warszawie Ho6a 11 — telefonu 451
 Wyrabia i poleca:

OLIWĘ i wszelkie OLEJE ro6linne i mineralne,
 do u6ytku fabryk, techniki, przemys6u i rolnictwa.
 Obsta6unki przyjmuj6 się na
 miejscu w fabryce
 lub sklepie.

Druki dla S6d6w i Zarz6d6w Gminnych.

DZIAŁ, BROSZURY, CENNIKI,
KATALOGI
 Cykularze.
RECESTR.
ZAKŁADY
DRUKARSKO-LITOGRAFICZNE
E. PAŃSKIEGO
 w PIOTRKOWIE.

Polecaj6 wszelkie roboty
 w zakres
 drukarstwa
 wchodz6ce.

BAZAR SZKOLNY
Władysław Hołowiński
 w Warszawie
 Krak6w.-Przedm. Nr. 18, wprost 6-go Krzy6a.
UBRANIA
DLA UCZNI6W
 Letnie i Zimowe
 Czapki gimnazjalne—Pasy—
 Tornistry—Basz6yki, Materyja6y pi6mienne i rysunkowe.
 Ksi666ki szkolne nowe i u6ywane.
CENY STAŁE.

Etykiety, Rachunki, Plakaty,
MUSTERKARTY, ADRES.
ZAKŁADY
DRUKARSKO-LITOGRAFICZNE
E. PAŃSKIEGO
 w PIOTRKOWIE.
 Polecaj6 wszelkie roboty
 w zakres
 litograficzny
 wchodz6ce.

F. Jędrzejewicz
 w PIOTRKOWIE.
RAMY.
KSIEGARNIA
SKŁAD NUT
 Materyja66w Pi6miennych i Galanteryjnych,
 otworzywszy sobie nowe drogi handlowe
 dostarcza wszelkie artyku6y zam6-
 wione w kr6tkim czasie.

Adres dla depesz: Warszawa Olejarnia.

Skład Papieru i Materyja66w Pi6miennych.

ŻADAJCIE SZUWAKSU GLICERYNOWEGO S. GLIŃSKIEGO

Fabryka w Warszawie, 69 Nowy-Świat—Filija w Łodzi, ulica Piotrkowska, dom Majszycyca.

(22)

SKLEP TOWARÓW ŁOKCIOWYCH M. POPOWSKIEJ

Poleca: WELNY, LAMY, PERKALE, SZERTINGI, POKRYCIA meblowe,
PŁÓTNA, FIRANKI i wszelkie TOWARY ŁOKCIOWE, oraz BLUZKI, HALKI,
FARTUSZKI, SUKIENKI dziecięce, MATINEES i t. d.

Po cenach bardzo przystępnych, ale stałych.

(298)

SKLEP GALANTERYJNY B. RAKOWSKIEJ w PIOTRKOWIE

POLECA:

Galanteryję srebrną 84-0
Szkło, porcelanę, lampy. Wyroby stalowe, Kapelusze
filcowe męskie i damskie. Kalosze. Mydła. Kosmetyki.
Wyroby pończosznicze i trykotarże.
Kwiaty, Wachlarze, Zarzutki balowe, Hafty, Pióra, Pasman-
teryje. Wstążki i koronki. Gorsety, Bieliznę męską i damską.
Skórę amerykańską, Ceraty, Chodniki, Rękawiczki, Obuwie
damskie, Parasole, Krawaty, Wyroby skórzane.
Zabawki dziecięce.

(75)

Ceny stałe.

SKŁAD MATERIAŁÓW APTECZNYCH

M. NEUFELDA

w Częstochowie

ma honor polecić:

Artykuły gospodarstwa domowego jak Benzynę,
Krochmal, Farbę, Żelatynę, Kakao, Esencję octową,
Oliwę Nicejską, Oleje postne i t. d.

Artykuły gospodarstwa i przemysłu wiejskiego jak
Oleje, Oliwy i Smary różne, Węże gumowe, Aërome-
try, Termometry i t. d.

Farby i Lakiery—Przetwory chemiczne.

PRZYRZĄDY CHIRURGICZNE i OPATRUNKOWE
Kosmetyki i Perfumy.

(213)

I K. B.	LIPIEC.	AGVOST.	SIERPIEŃ.	SEPT.	WRZESIEŃ.	OKT.	PAŹDZIERNIK.	NOG.	LISTOPAD.	DEK.	GRUDZIEŃ.
19 An. Izabela	1 P. Teodoryka	20 Ca. Pr. Izabela	1 P. Piotra w Ok.	20 Pr. Samuś	1 C. Idziego Op.	19 M. Trojuma	1 S. Remigiusza	20 B. M. Apemija	1 W. Wyszys S.	19 H. Awia	1 C. Eligiusza P.
20 M. Awia	2 S. Nae. M. P.	21 Pr. Samuś	2 W. N. M. P. Aniel	21 An. Szadzi	2 P. Stefana K.	20 B. M. Eustachia	2 N. N. M. P. Rof.	21 H. Izabela	2 S. Dz. Zadzys	20 H. Izabela	2 P. Bibiana
21 C. Terentia	3 N. Heliodora	22 M. Mar. Magd.	3 S. Zn. S. Sze.	22 M. Agnieszka	3 S. Bronisławy	21 An. Kozłata	3 P. Kandyda M.	22 K. B. B. M.	3 C. Huberta B.	21 B. B. B. B.	3 S. + Franciszka
22 C. M. Eusebia	4 P. Józefa Kal.	23 M. Trojuma	4 C. Dominika W.	23 Pr. Eustachia	4 N. P. N. M. P.	22 C. M. Foka	4 W. Franciszka S.	23 An. Izabela	4 P. Karol. Bor.	22 A. Filipina	4 N. Barbary
23 M. Agnieszka	5 W. Cyryla i Met.	24 M. Chrystyna	5 P. N. M. P. S.	24 Pr. Eustachia	5 P. Wawrzyńca	23 J. Izabela	5 S. Placyda M.	24 M. Apemija	5 S. Zachar. Elz.	23 C. Agnieszka	5 P. Sabby Op.
24 P. Józefa Kal.	6 S. Dominika	25 Usp. Sw. Anny	6 S. Przemien. P.	25 A. Wawrzyńca	6 W. Zachar.	24 M. Chrystyna	6 C. Brunona W.	25 M. Apemija	6 N. Opieki N. M. P.	24 B. M. Eustachia	6 W. Mikolaja
25 M. Agnieszka	7 C. Apoloniusza	26 C. M. Eustachia	7 N. Kajetana	26 M. Chrystyna	7 S. + Reginy P.	25 P. Eustachia	7 P. Marka i Just.	26 B. M. Damytrja	7 P. Nikandra	25 C. M. Klemens	7 S. + An. różego
26 Sw. Dawida	8 P. Elzbiety W.	27 C. M. Chrystyna	8 P. Cyryla i Met.	27 Pr. Eustachia	8 C. Nar. N. M. P.	26 An. Kozłata	8 S. Birgitty W.	27 M. Eustachia	8 W. Godfryda	26 P. Agnieszka	8 C. N. P. N. M. P.
27 H. Samuś	9 S. Anatoli M.	28 An. Prochora	9 W. Romana M.	28 Pr. Eustachia	9 P. Serpionu	27 M. Chrystyna	9 N. Wincent. K.	28 M. Terentia	9 S. Teodora M.	27 M. Izabela	9 P. + Leokadyi
28 C. Kira i Izabela	10 N. 7 Br. Mecz.	29 M. Klemens	10 S. Wawrzyńca	29 W. G. C. Izabela	10 S. Mikolaja	28 H. Chrystyna	10 P. Franciszka B.	29 H. M. Anael	10 C. Andrzej z Aw.	28 H. Chrystyna	10 S. + N. M. P. Lor.
29 An. Izabela	11 P. Sabina W.	30 An. Izabela	11 C. Zuzanny P.	30 Pr. Eustachia	11 N. P. P. M.	29 Pr. Kiriaka	11 W. Placydy Zen.	30 C. M. Zuzanna	11 P. Marcina B.	29 M. Paragona	11 N. Damazego
30 C. B. B. B.	12 W. Jana Gwal.	1 Pr. Eustachia	12 P. Kiriaka	1 Pr. Eustachia	12 P. Hieronima M.	30 C. M. Trojuma	12 S. Maksymil.	31 An. Stachia	12 S. Aurelii i Emil.	30 An. Izabela	12 P. Aleksandra
1 C. B. B. B.	13 S. Margor. ty	2 P. m. C. C.	13 S. + Hipolita M.	2 P. m. C. C.	13 W. Mauryliu. S.	1 C. B. B. B.	13 C. Edwarda K.	1 C. B. B. B.	13 N. Stanisł. Kost.	1 Pr. Eustachia	13 W. Lucy P. M.
2 P. J. P. B.	14 C. Bonawent.	3 Pr. Eustachia	14 N. Eustachia	3 Pr. Eustachia	14 S. Podw. S. K.	2 C. M. Kiriaka	14 P. Kiriaka P. M.	2 M. Akademia	14 P. Serapiona M.	2 P. Eustachia	14 S. + Dyoskora
3 M. J. B. B.	15 P. K. Ap. Henr.	4 C. 7. 7. Eust.	15 P. W. N. M. P.	4 C. 7. 7. Eust.	15 C. Nikomeda	3 C. M. Dionizja	15 S. Jadwigi Wd.	3 M. Akademia	15 W. Leopolda W.	3 P. Eustachia	15 C. Waleriana
4 C. Anaela K.	16 S. N. M. P. S.	5 M. Eustachia	16 W. Jacka W.	5 P. W. N. M. P.	16 P. Cyryla B.	4 C. M. Eustachia	16 N. Martyniana	4 C. Eustachia	16 S. Edmunda	4 B. M. Wawrzyńca	16 P. + Eustachia
5 Pr. Eustachia	17 N. Aleksa S.	6 M. Eustachia	17 S. Miron Pawła	6 W. Anaela	17 S. 5 b. S. Fr.	5 M. Eustachia	17 P. Wiktor B.	5 M. Eustachia	17 C. Salomei P.	5 Pr. Eustachia	17 S. + Lazarza B.
6 Pr. Eustachia	18 P. Szymona z L.	7 P. Eustachia	18 C. Agapita M.	7 W. Anaela	18 N. N. M. P. B.	6 M. Eustachia	18 W. Eustachia	6 M. Eustachia	18 P. Odona Op.	6 C. Eustachia	18 N. P. Gracya
7 Pr. Eustachia	19 W. Wincentego	8 C. Eustachia	19 P. Rudina Mar.	8 W. Anaela	19 P. Januarego	7 M. Eustachia	19 P. Wiktor B.	7 M. Eustachia	19 P. Feliksa Wai	7 C. Eustachia	19 W. Daryusza
8 K. B. B. B.	20 S. Chrystyna W.	9 An. Eustachia	20 S. Bernarda Op.	9 W. Anaela	20 W. Eustachia	8 Pr. Eustachia	20 C. Eustachia	8 C. Eustachia	20 N. Eustachia	8 C. Eustachia	20 W. Teofila M.
9 C. Eustachia	21 C. Praksedy P.	10 An. Eustachia	21 N. Joanny F.	10 W. Anaela	21 S. + Mateusza	9 An. Eustachia	21 P. Urszuli P.	9 C. Eustachia	21 P. Eustachia	9 C. Eustachia	21 S. + Tomasz A.
10 Pol. Rym G.	22 P. Maryi Mag.	11 M. Eustachia	22 P. Symfonia Y.	11 M. Eustachia	22 C. Maurycego	10 An. Eustachia	22 S. Korduli P.	10 An. Eustachia	22 W. Eustachia	10 C. Eustachia	22 C. Zenona zolt
11 Sw. Olygi K.	23 S. Apolinarego	12 M. Eustachia	23 W. Filipa Ben.	12 C. M. Eustachia	23 P. + Tekli P. M.	11 An. Eustachia	23 N. Jana Kant.	11 An. Eustachia	23 C. Eustachia	11 C. Eustachia	23 P. + Wiktor
12 M. Eustachia	24 N. Krystyna	13 M. Eustachia	24 S. Bartomieja	13 M. Eustachia	24 S. + N. M. P. odw.	12 K. Eustachia	24 P. Rafała Ar.	12 An. Eustachia	24 C. Eustachia	12 C. Eustachia	24 S. + Wig. Irminy
13 An. Eustachia	25 P. Jakoba Ap.	14 Pr. Eustachia	25 C. Ludwika Kr.	14 M. Eustachia	25 N. Eustachia	13 M. Eustachia	25 W. Eustachia	13 An. Eustachia	25 C. Eustachia	13 C. Eustachia	25 N. Nar. Chr. P.
14 An. Eustachia	26 W. Anny N. M. P.	15 Pr. Eustachia	26 P. Zejryna M.	15 M. Eustachia	26 P. Eustachia	14 M. Eustachia	26 S. Eustachia	14 An. Eustachia	26 P. Eustachia	14 M. Eustachia	26 P. Eustachia
15 C. Eustachia	27 S. Natalli M.	16 Pr. Eustachia	27 S. P. S. Eustachia	16 M. Eustachia	27 W. Eustachia	15 M. Eustachia	27 C. Eustachia	15 An. Eustachia	27 N. Eustachia	15 C. Eustachia	27 W. Eustachia
16 C. Eustachia	28 C. Innocentego	17 H. O. P. Eustachia	28 N. Eustachia	17 M. Eustachia	28 S. Eustachia	16 M. Eustachia	28 P. Eustachia	16 An. Eustachia	28 P. Eustachia	16 C. Eustachia	28 S. Eustachia
17 M. Eustachia	29 P. Maryi i Seraf.	18 M. Eustachia	29 P. S. S. Eustachia	18 M. Eustachia	29 C. Eustachia	17 An. Eustachia	29 S. Eustachia	17 C. Eustachia	29 W. Eustachia	17 P. Eustachia	29 C. Eustachia
18 M. Eustachia	30 S. Julity	19 M. Eustachia	30 W. Eustachia	19 M. Eustachia	30 P. Eustachia	18 An. Eustachia	30 N. Eustachia	18 M. Eustachia	30 S. + Andrzej A.	18 M. Eustachia	30 P. Eustachia
19 Pr. Eustachia	31 N. Eustachia	20 M. Eustachia	31 S. Eustachia	20 M. Eustachia	31 P. Eustachia	19 Pr. Eustachia	31 P. + W. Eustachia	19 M. Eustachia		19 M. Eustachia	31 S. Eustachia

PIOTRKOWSKA
FABRYKA MASZYN
i Skład Pasów
wprost gmachu
TOW. KRED. ZIEMSK.

ODCISKI
Brodawki, Stwardnienia skór-
ry, niszczy ZUPEŁNIE

p l y n

„ARAGO”

wypróbowany i uznany za stanowczo skuteczny. FLAKON kop. 30 i 50
STANISŁAW GÓRSKI
Warszawa Leszno № 4. (49)

WŁODZIMIERZA SAPIŃSKIEGO
w PIOTRKOWIE.

SKŁAD WĘGLI KAMIENNYCH WYNAJEM POWOZÓW
koks, węgiel drzewny. Ulica „Petersburska“ (dawnej Kaliska)
róg Alei Aleksandryjskiej i Odeskiej. dom Gołembowskiego. (70)

SIODŁA i Wyroby Rymarskie

NAJTANIEJ
w Zakładzie Wyrobów Rymarskich
ADAMA ZAWADZKIEGO
w Warszawie.
ul. Senatorska Nr. 10. (24)

SKŁAD SUKNA i KORTÓW oraz Magazyn Ubiorów Męzkich

Kupca II Gildyi
Kornelego **WILCZYŃSKIEGO**
w PIOTRKOWIE
ulica Kaliska (wprost Cerkwi). (86)

WARSZAWSKI ZAKŁAD PRZEWOZOWY W. ZABORSKI

Krakowskie-Przedmieście Nr. 60, wprost hotelu Saskiego.
Telefonu Nr. 408.

Przewóz towarów do wszystkich magazynów kolejowych w Warszawie i na
Pradze, z dopełnieniem ekspedycji do stacji przeznaczenia. Odbiór z tych-
że magazynów z ostawą do mieszkań lub składów. Przewóz mebli w mieście
(przeprowadzki) na odpowiednich wozach resorowych. Assekuracja towa-
rów tak u siebie na składzie, jak i podczas transportu. Informuje w kwe-
stjach taryf i komunikacji. Załatwia formalności celne w Warszawie i na
granicy. Pomaga w dyskontowaniu zaliczeń kolejowych (Nachnahme).
Przyjmuje meble do opakowania, uskuteczniając to własnymi, uzdolnionymi
do tego ludźmi. Załatwia wszelkie polecenia z Królestwa i Cesarstwa.
Ceny umiarkowane—wykonanie spieszne. (208)

HERZENBERG & RAPPEPORT

ŁÓDŹ

15 ulica Piotrkowska, dom własny 15

SKŁAD HURTOWY

Manufakturnych towarów Ruskich i Zagranicznych. Fabrykacja towarów wełnianych i bawełnianych.

Oddział detaliczny

MAGASIN de MOSCOU

w tym samym domu.

Materiały jedwabne, wełniane i bawełniane.
Piłota jarosławskie i zagraniczne.Plusze, aksamity jedwabne i wełniane,
Materiały meblowe, Firanki, Dywany,
Portiery, Chodniki, Koldry i t. p.

CENY NIZKIE lecz STAŁE.

NUMER GWIAZDKOWY „TYGODNIA”

rozsyła się gratis

znaczniejszym kupcom, przemysłowcom, fabrykantom, właścicielom ziemskim, duchowieństwu, doktorom, adwokatom etc., po wsiach i wszystkich miastach handlowych, jak Łódź, Zgierz, Pabijanice, Tomaszów, Sosnowiec, Częstochowa i t. d. w całej gubernii Piotrkowskiej—i Warszawie.

Skorowidz Firm

które pomieściły swe ogłoszenia w Numerze Gwiazdkowym.

Agentury:

Dąbrowa Gór.—Szezingier T. . . 12
Częstochowa—Sztencel J. . . 10
Piotrków—Rudzki St. 22

Apteki i Apteczne składy:

Częstochowa—Neufeld M. . . okładka
Tomezyk J. 9
Łódź—Stopezyk A. . . . . okładka
Warszawa—Dziecheński T. . . okładka

Armatur fabryka:

Warszawa—Gwizdziński T. i S-ka. 1

Bankiersko-komisowe domy:

Sosnowiec—Bergman Adam . . . 3
Częstochowa—Bergman Adam . . 3
Gradstein Markus 7
Warsz.—Biuro „Gaz. Losow.” okładka

Bawełnianych wyrobów fabryki:

Łódź—Tow. Ak. Kar. Scheiblera okł.
Tow. Akc. I. K. Poznański . . 19
Pabijanice—Bracia Baruch . . . 6

Bazar:

Warszawa—„Bazar szkolny” okładka

Bednarskie wyroby:

Piotrków—Kopydłowski Bronisł. . 11

Bielizny i krawatów magazyny:

Łódź—Madler W. 7
Schwalbe Henryk 2
Warszawa—„Konkurencyja” . . . 22

Biuro techniczne:

Częstochowa—Łaski Edmund . . 10

Blacharskie wyroby:

Piotrków—Sitkiewicz 12

Broń:

Łódź—Matiatko Włodzimierz . . 14

Warszawa—C. & J. Bekker & C-o . 22

Bronzownicze zakłady:

Warszawa—T. Groszkowski i K. Godycki 1

Sobolewski Piotr 15

Browary i dystylarnie:

Będzin—Herziger B-cia 14

Sercarz D. 12

Częstoch.—E. Limprecht i L. Szwede 3

Łódź—Towarz. Akc. SS. K. Anstadt 3

Thomas A. G. w Radogoszczu 7

Piotrków—Abrahamsohn 3

Krzyżstowska Wola 18

Schild W. 12

Warszawa—„Jeziorko” . . . okładka

Sosnowiec—Dobra Sielec 13

Budowlane materiały:

Dąbrowa Gór.—Bukowski G. . . 14
Zawiercie—Katz Ludwik, . . . 13
Łódź—Golda Jan 12
Warszawa—Krajewski Z. A. . . . 1

Cegielnia parowa:

Stacja Łazy—Jüngster N. i S-a . . 10

Celluloidowe wyroby:

Częstochowa—Weinberg St. & C-ie 9

Chemiczne fabryki:

Będz. p-t.—Ottman & C-ie w Środuli 16

Tow. Mogniekie w Gzichowie 10

Cementu składy i fabryki:

Będziński p-t.—„Wysoka” w Łazach 2

„Grodziec” w Grodźcu 4

Będzin—Wróblewski W. 5

Dąbrowa Gór.—Borkowski L. J. . . 6

Bukowski G. 16

Warszawa—„Wysoka” 2

Krajewski 1

Cukiernie:

Częstochowa—Rudzki M. 5

Piotrków—Szynański 11

Zommer 12

Cukrów fabryka:

Warszawa—Fruziński Jan . . . okładka

Cynku walcownia:

Będzin—Tillmanns i Oppenheim . 7

Czekolady fabryka:

Łódź i Warszawa—Wedel 20

Dentyści:

Częstochowa—Gelbard 9

Piotrków—Rozenblatt 2

Drucianych wyrobów fabryka:

Łódź—Hesse Józef 22

Drukarnie i Litografje:

Częstochowa—Kohn Samuel . . . 14

Stochelski M. 12

Piotrków—Pański E. . . . . okładka

Sosnowiec—Jermulowicz i Bergman 10

Dywanów i kortów skład:

Łódź—Lüderst i S-ka 19

Farbiarnie:

Częstochowa—Brass Wil. i S-wie . 12

Łódź—Sudra A. 16

Piotrków—Haentschke Herman . 14

Tomaszów—Piesch Moritz 21

Farby:

Częstochowa—Immich W. 2

Hamburg J. 16

Na żądanie skład wysyła próby

Zamówienia wykonywa szybko za zaliczeniem pocztowem (Nachnahme).

Fotografia: Piotrków—Szukalski J. 8	Łódź—Fischer L. . . . . . 17 " Schatke R. . . . . 8 Piotrków—Jędrzejewicz F. . . . . okładka Warszawa—Paprocki T. . . . . okładka	Piekarnie: Piotrków—Turecka piekarnia . . . 7	Tabaczne wyroby: Częstochowa—Wiener Markus . . . 5 Łódź—Polkowski Jan . . . . . 20 " J. Rozenblum . . . . . 22 Piotrków—Najmark M. 8
Fryzjerski zakład: Częstochowa—Prokopowicz Roman . 12	Kuźnia wzorowa: Warszawa—Rychłowski . . . okładka	Pierników fabryki: Warszawa—Popławski A. . . . . 2 " Wróblewski Jan okładka	Tapicersko-dekoracyjny zakład: Łódź—Martin Herman 21
Futra i czapki: Częstochowa—Jakubowski Markus . 7 Łódź—Engelhard D. . . . . 16 " Sieradzki Leib 15	Kwasów mineral. fabryki: Będziński p-t—Ottman, w Środuli 16 " Tow. Magunc. w Gzichowie 10	Piwa skład: Warszawa—Lenartowicz Romuald 18 Łódź—SS. K. Anstadt 3	Tartaki parowe: Będzin—Potok S. i S-ka . . . . . 9 Piotrków—Landau 9
Galanteryja: Łódź—Henig Ludwik . . . . . 21 " Littauer Izidor . . . . . 3 " Rosenthal Adolf . . . . . 21 Będzin—Weinreb W. . . . . 5 Piotrków—Julijan . . . . . 2 " Michalina . . . . . 2 " B. Rakowska . . . okładka Warszawa—Gajduszewski 21	Lecznice środki: Warszawa—"Arago" . . . . . okładka " Amerykańskie krople 15 " "Cibis" . . . . . 19 " "Dragées" . . . . . okładka " "Leliwa" 18	Platerowane wyroby: Łódź—Werner T. i S-ka . . . . . 14 " Henig Ludwik . . . . . 21 Warszawa—Groszkowski T. . . . . 1 " Godycki K. . . . . 1 " Sobolewski Piotr 15	Techniczne artykuły: Dąbrowa Gór.—Borkowski L. J. . . . 6 Zawiercie—Katz Ludwik . . . . . 13 Sosnowiec—Meytlis J. H. . . . . 8 " E. von Münsterman . . . . . 8 Będz.p.—G. Ottman & C-ew w Środuli 16 Łódź—Fraenkel Moritz . . . . . 7 " Mogk Karol . . . . . 19 Warszawa—"Puryfikator" 2
Gilz fabryka: Warszawa—"Ożarów" 1	Lokciowe towary: Będzin—Rozenblum Dawid . . . . . 9 Częstochowa—Goldman Jakób . . . 18 Łódź—Głów. Skład wyr. Żyrardów 1 " Herzenberg et Izraelsohn 15 " Herzenberg & Rapeport p.tekst. 21 " Krykus Ludwik . . . . . 18 " Lürkens Wilhelm . . . . . 13 " Rimpel G. . . . . 13 " Weksler S. . . . . 17 Piotrków—M. Popowska . . . okładka " Staszczkowska H. 2	Porcelana i szkło: Częstochowa—Szpadrowski Antoni . 12 Weidenfeld T. . . . . 8 Piotrków—Rakowska B. . . . . okładka	Ubezpieczeń tow. i agentury: Piotrków—"Jakor" . . . . . 22 " "Urbaine" 9
Grawer: Piotrków—M. Schwartz 18	Żywy i welocypedy: Łódź—Weikert 20	Powroźniczy zakład: Piotrków—Hagewald 15	Ubiory damskie: Częstochowa—J. Najman . . . . . 3 Warszawa—S. Lewi . . . . . 3 " Pawełek Jakób . okładka
Handlowo-komisowe domy: Sosnowiec—Gradstein Markus . . . 7 " Meyerhold W. & C-ie 14 " Oppenheim & C-ie . . . 4 Warszawa—"Warsz. sala licytacji" 21	Malarz znaków: Warszawa—Rożniecki E. 8	Przedzalnice: Łódź—Allart Leon & C-ie . . . . . 21 " Fischer Franz . . . . . 15 " Stolaroff, Dąbrowa pod Łódź 6	Uli fabryka: Warszawa—Kowalski Władysław 5
Hotele: Będzin—Hotel Krauze . . . . . 14 Częstochowa—Angielski . . . okładka " Kaliski . . . . . 5 Łódź—"Grand-Hotel" . . . . . 18 " Polski . . . . . 17 " Victoria . . . . . 19 Piotrków—Litewski . . . . . 10 " Polski . . . . . 10 " Wileński . . . . . 8 Tomaszów—Paryzki 21	Maszyn fabryki: Będziński p-t—Baurertz w Mijaczowie 4 Piotrków—Cohen . . . . . okładka Warszawa—Berent i S-ka . . . . . 15 " Grodzki Alfred 4	Przewozowe kantory: Warszawa—A. Wróblewski i S-ka okł. " W. Zaborski . . . okładka	Wapienne piece: Sosnowiec—Dobra Sielce 13
Igieł fabryka: Częstochowa—Henig M. et C-ie . . . 5	Maszy do szycia: Częstochowa—Jaskowicz . . . . . 16 Łódź—Neidlinger G. . . . . 16 " Ulbrich K. . . . . 19 Piotrków—Grus T. . . . . 14 " F. Jędrzejewicz 16	Redakcja: Redakcja Gazety Warszawskiej okładka	Wędlin składy: Częstochowa—Grochowski K. . . . . 8 Łódź—Rassalski . . . . . 18 Piotrków—Bartenbach Karol 2
Introligatornie: Częstochowa—Piekarski Piotr . . . 5 " Szwański Ignacy 11	Mebli magazyny: Częstochowa—Kazanacki Józef . . . 14 " Richter Izidor . . . . . 5 Łódź—Habermann E. 17	Rękawicznich wyr. fabryka: Łódź—Madler 7	Węgl składy: Dąbrowa Gór.—Borkowski . . . . . 6 Gogolewski . . . . . 3 Sielce—Dobra (kopalnia i składy) 13 Łódź—Fraenkel Moritz . . . . . 7 " Teschich August . . . . . 3 Piotrków—Sapiński Włodz. okładka
Jedwabnych wyrob. fabryki: Łódź—Lürkens Wilhelm 18	Miedzianych wyrobów fabr: Sosnowiec—Stattler Ludwik 11	Rękodzielnicy zakład dla kobiet: Piotrków—Piaszczyńska L. 15	Wełnianych i jedw. wyr. fabr.: Łódź—Lürkens Wilhelm . . . . . 18 " Jan Traugot Leman okładka
Jeometra: Piotrków—Leonard Piaszczyński . 7	Młyny parowe: Będziński p-t—Potok i S-ka, Będzin 9 " Strahl i Krins, Małobądz, 13 Sosnowiec—Dobra Sielce 13	Restauracje: Piotrków—Rogójski J. . . . . okładka Łódź—Frankfurt M. . . . . 19 Sosnowiec—Szymański Józef 3	Wełniane i Baweł. wyroby: Pabjanice—B-cia Baruch 6
Jubilerskie wyroby: Częstochowa—Grünman A. H. . . . 11 Łódź—Feigenbaum . . . . . 8 " Gutentag Maurycy . . . . . 11 " J. O. Radin . . . . . 21 " Rutenberg Józef 12	Nafty skład: Piotrków—Wiener Maurycy 10	Rzeźbiarskie zakłady: Łódź—Urbanowski A. 20	Win i delikatesów składy: Sosnowiec—Böhm D. . . . . 8 Będzin—Cukerman . . . . . 15 Sosnowiec—Szymański . . . . . 3 Częstochowa—Fuchs Julian . okładka " Flatau I. . . . . 13 " Helman Jakub . . . . . 5 " Markowicz Markus . . . . . 12 " Rejcher Markus . . . . . 12 " Szczyrak Kalman . . . . . 10 Łódź—Bermann M. . . . . 20 " Hartman S. . . . . 20 " Mokiejewski L. . . . . 6 " Jankowski F. . . . . 6 " Sudra A. . . . . 18 " Sznajder K. . . . . 5 " Szykier E. . . . . 13 " Wężyk B. . . . . 20 Piotrków—Rogójski . . . . . okładka Warszawa—Bartold Jan . . . . . 1 " "Meteor" 19
Kafli skład: Będzin—Kredycki Jan 11	Obicia i listwy: Łódź—Butschkat Adolf 14	Sikawek fabryka: Warszawa—Troetzer A. 11	Wody mineralne: Częstochowa—Tomezyk . . . . . 9 Łódź—Stopezyk . . . . . okładka
Kantory prośb: Częstochowa—Faust Ludwik . . . . . 16 Łódź—Rypp Aleksander 7	Obuwia magazyny: Łódź—Leizerman . . . . . 11 Piotrków—Glice J. . . . . 2 " Jabłoński Szymon 5	Siodlarskie wyroby: Warszawa—Zawadzki Adam okładka	Wstążek i koronek składy: Łódź—Berkenkampf . . . . . 11 " Storich M. 21
Kapeluszy fabryka: Piotrków—Wołowicz 9	Oleci fabryki: Będziński pow.—T. Strahl & Krins, w Małobądziu . . . . . 16 Warszawa—Warszawska Olejarnia Parowa . . . . . okładka	Skór skład: Będzin—Rozenblum Dawid 9	Zabawek skład: Warszawa—Gajduszewski 21
Kasy ogniotrwale: Warszawa—Berliner D. 10	Octu i esencji oct. fabr: Będziński p-t—Tow. Moguncie . . . 10 Warszawa—Staliński . . . . . 7 " Wiland K. 1	Spożywcze sklepy: Łódź—J. Schnelke . . . . . 19 " J. B. Wężyk i S-ka . . . . . 20 Piotrków—"Marta" 9	Zdun: Piotrków—Kierszte Hipolit 2
Kosmetyki: Warszawa—Rallet et C-ie 17	Olówek fabryka: Warszawa—Majewski Stan. i S-ka 21	Stolarskie zakłady: Sosnowiec—Paul Czoek w Sielcu . . . 8 Piotrków—Marszycki Jan . . . . . 7 " Rozwens Ignacy . . . . . 8 " Strzeleczyk Ignacy 15	Zegarmistrze: Łódź—Chmielewski L. . . . . 19 Piotrków—Grossberg A. J. . . . . 2 " Grosberg M. . . . . 10 Warszawa—Lauterbach 9
Kościelne przedmioty: Częstochowa—Gawlikowski Rom. . 11 " Mężnicki Ludwik . . . . . 10 " Romanowski Antoni 16	Orgonów kościelnych fabryka: Piotrków—Kołodziejewski W. L. . . . 6	Szkła fabryki: Sosnowiec—Sosnowicka fabr. szkła 17 Zawiercie—S. Reich 7	Żelazo, wyr. żelazne i kuchenne: Będzin—Guttman . . . . . 9 " Meitlis . . . . . 8 " S. Schein . . . . . 8 Częstochowa—Weinberg . . . . . 9 Łódź—Goldblum S. . . . . 18 " Siebeneichen . . . . . 5 " Weikert . . . . . 20 Piotrków—Rozenberg F. 14
Kotlarskie wyroby: Piotrków—Wilkoński Korneli . . . 11	Organków dziecinnych fabryka: Częstochowa—S. Hertz i S-ka 9	Środek na pluskwy: Warszawa—Kio-Czi 5	
Krawieckie magazyny: Częstochowa—Najman J. . . . . 3 Łódź—Haftstein Julian . . . . . 6 " Kempner A. . . . . 18 " Majeranowski A. . . . . 19 " Wiszniewski Ch. . . . . 5 " Wutke Krystian . . . . . 20 Piotrków—Fajlewicz S. . . . . 5 " Grzywaczewski Edw. . . . . 5 " Jarost . . . . . 15 " Litmanowicz A. . . . . 2 " Litmanowicz F. . . . . 10 " Wajs A. . . . . 8 " Wilezyński K. . . okładka	Papieru fabryki: Częstochowa—Ginsberg i Kohn . . . 13 " Markusfeld & C-ie 13	Śrutu i minium fabr.: Sosnowiec—J. Malinowski & Sokołowski, w Sielcu 14	
Księgi handlowe: Warszawa—Maybaum 15	Papieru składy: Łódź—Keller Maks . . . . . 14 " Orbach D. L. . . . . 12 " Saenger E. . . . . 17 " Tyber A. J. 20	Światła kościelnego skład: Częstochowa—Hamburg J. 16	
Księgarnie: Częstochowa—Kunowski Leon . . . 15 " Lipska M. . . . . okładka			

NUMER GWIAZDOKO TYDZIEŃ

* * *

Jako wszechświata cząsteczka myśląca,
Szukam w nim celu i o celu myślę,
Bo ten się wiąże z mem pojęciem ściśle
Tak jak odczucie światła, lub gorąca;

Znam bowiem tylko jedną z form tysiąca
Natury—w moim odbitej umyśle,
Sądzę ją z tego, co mi sama przyszło
I czem o władze dane mi potraça.

Natura wieczna, twórcza, bezcelowa,
Nie da się zmieścić w ludzkich pojęć ramie:
Więc wiecznym prawom, co w swem łonie
[chowa,

I konieczności co nas wszystkich łamie,
Celowych dążeń narzucamy znamię,
Na ludzki język tłumacząc jej słowa.

El...y.

Kraków
d. 9 września 1891 r.

Potęga wychowania.

Namiętności ludzkie posiadają charakter żywiołowy, to znaczy: działają z siłą nieprzepartą i w ogólnej sprawie istnienia są tak konieczne, jak w sferze zjawisk przyrodzonych: wiatry, deszcze, burze i t. p. Myśl tę wypowiedział już w wieku 17 Baruch Spinoza. Z drugiej strony najnowsze prace antropologiczne stwierdzają dziedziczność instynktów zwierzęcych, sięgających w głąbie nieprzejrzane wieków upłynionych i dowodzą tej prawdy, że popędy i poruszenia woli przodków odzywają się po olbrzymim szeregu lat z siłą i wyrazistością właściwą pierwotnemu gatunkowi.

Dwie te prawdy, których doniosłość w zastosowaniu do życia jest ogromną, mogłyby doprowadzić do rozpaczliwych, które-tych dowodziła się do pojęć o etyce, moralności i ideałach wogóle. W co obrócić się wszelkie usiłowania podejmowane w celu umoralnienia natury ludzkiej, jeśli człowiek ślepo ulega namiętnościom i dziedziczy brutalne instynkta dzikich przodków swoich? Czy świadome celów swoich wychowanie, ten kwiat usiłowań, dążących do uszlachetnienia człowieka, ma być tylko zabawką nie prowadzącą ostatecznie do żadnych rezultatów?..

Na szczęście tak nie jest, a głębsza obserwacja przynosi pociechę stroskanej myśli ludzkiej...

Bo i ślepe potęgi przyrody dają się okiełznać przez baczne śledzenie działania sił ukrytych w naturze i, jakkolwiek człowiek nie jest w stanie ich zniszczyć, może się jednak przeciw nim zabezpieczyć. Piorunochron, barometr, wskazania meteorologiczne,

dażą do znakomitego zmodyfikowania niszczących wpływów atmosferycznych. Podobnie wychowawca, nie będąc w stanie zniszczyć danej namiętności, może jednak przewidzieć moment jej wybuchu i, jak dzielny mechanik, w samą porę usunąć niebezpieczeństwo. Nadmiar sił, działających wyłącznie w jednym kierunku, można skierować w strony różne i zmusić je do harmonijnego działania. Będzie to rzeczywistym tryumfem sztuki wychowania.

Trudniejsza jeszcze kwestya dziedziczności popędów i instynktów również daje się rozstrzygnąć na korzyść wpływów wychowawczych. Dzielny krzewiciel teorii atawizmu popędów — Letourneau, w dziele swoim „Rozwój moralności“ dowodzi za pomocą szeregu faktów, że przez odpowiednią tresurę można dowolnie wzbudzać lub przytępiać pewne instynkta. Kultura właściwa stwarza fakta arcyciekawe, zmieniając upodobania, skłonności, nieledwie naturę zwierzęcia.

Tembardziej należy liczyć na dowolne urabianie doskonalszego organizmu człowieka, mającego za sobą tysiące lat nieustającej kultury i cywilizacji. Droga uprawy umysłu i serca dadzą się szczepić uczucia dodatnie lub ujemne, stosownie do potrzeb i celów wychowawczych, przez co duch nasz zdobywa słodką pociechę, jaką daje przeświadczenie o dzielności i energii wpływów wychowawczych stosowanych dotąd i mających przed sobą przyszłość nieskończoną.

Bronisław Bieńkowski.

Wyżej! Wyżej!

Szeroka droga, wznosząca się lekko pod górę, szedł wolno mały, wiejski chłopiec.

Wieczór był cichy, łagodny. Z pod chmurek przejrzystych, jak z pod przymkniętych powiek, słońce żegnało ziemię ostatniem spojrzeniem. Zdawało się, że to oko Opatrzności wisi w górze, oświecając z ukosa łąki, rzekę, wzgórza i olbrzymie sinawe granity, które pozornie—w niewielkiej odległości—rysowały się na południowym horyzoncie.

Chłopiec zmęczony zatrzymał się, otarł rękawem pot z czoła i utkwiał wzrok w górach. Długo stał zadumany, a po jego twarzyczce przesunęły się z kolei radość lub smutek. O! widzi już bliski cel swej wędrówki: góry stoją przed nim wspaniałe i straszne, piękne i tajemnicze. Ujrzeć je bliżej, wdrzeć się na ich wyżyny — to jego dawne marzenie!..

Dziwny bo to był chłopczyzna.

— Kiej on jakiś urocny — mówiły baby we wsi.

Matula jedna nie dała nań nic powiedzieć; głaskała tylko jego jasną główkę, gdy się na co zapatrzył.

— Niech ta!—odpowiadała kumoszkom—jak będzie większy, to i rozum do głowy przybędzie i do roboty będzie skorszy. Toć on jedynaczek u mnie; co mu mam bronić światu Bożemu się przyglądać.

To też Jasiek, pasąc krowy matczyne, całymi dniami wpatrywał się w niebo, chmury, gwiazdy i lasy; lubił słuchać świergotania ptasząt, szumu liści wierzbowych... lubił patrzeć jak bocian długimi nogami po łące miarowym krokiem przechodził. Wszystko to on wołał od zabaw rówieśników, bo gdy się zadumał, pierwszą mu wzbierała od uczuć dziwnych, a w głowie plątały się piękne słowa, które tworzyły nieme piosenki, pełne poezji prostej i szczerzej. Dumania te musiał kiedyś niekiedy przerywać, aby pogonić za niesforną krowką, wlażącą w szkodę...

Aż kiedyś zawołano go z pola, że matula umiera. Gdy wbiegł do komory, przeżony, zastał już stygnące zwłoki umarłej.

Co się wtedy napłakał!

Odtąd już codzień miał serce i oczy łez pełne!

Niedługo ojciec ożenił się z drugą...

Macocha nie dawała chłopcu spokoju: krowy mu odebrała, mówiąc, że taki mazgaj nie upilnuje ich dobrze; od roboty do roboty pędziła, aż wreszcie wygnana, nazywając pogardliwie *jedynakiem*. Poszedł więc na mogilę matki wypłakać swój ból sierocy, a potem zadumał się, czyby nie pójść do miasta, szukać roboty?..

Wtem, wśród łez, spojrzął na sine góry wyżyny i myśl radosna ożywiła wielkie jego niebieskie oczy.

— Tak!... pierwszej wybiorę się w góry! Wszak *tera* mi wolno... krowki nie na mojej opiece... matula w grobie... cóż mnie zatrzyma?..

Nazajutrz, skoro świt, z paroma srebrnymi (jedyną spuścizną po matce) i bochenkiem chleba, pówędrował w nieznane strony.

— Uszedł mil kilka i góry mieniły się już przed nim w złocistych barwach zachodzącego słońca, ale gdzieś daleko jeszcze... daleko... Posiliwszy się chleba kromką, postanowił przeczekać pod drzewem. Jutro, z braskiem dnia, wyruszy na szczyty!..

Ranek był piękny i chłodny. Jasiek wstał rzeźwy, przeżegnał się i poszedł w drogę.

Szedł dolinami ciągle, aż znalazł się między dwoma wysokimi turniami, obrosłymi gęstym smrekowym borem. Pośrodku z szumem i hukiem pędził pieniający się potok górski; wielkie głazy, pokryte akasmitami mechów zielonych, wygładzały z pośród wód szumiących, a strumień przelatujący obok i bryzgał tysiącami kropel, lub sunął po nich kaskadą i pędził dalej, tocząc białe perły lub migotliwe opale, tęczo- wemi barwami uśmiechające się do słońca.

Pięknie! tu! pięknie!.. Jasiek stał niemy, podziwem zdjęty, pełen strachu. Zdawało

mu się chwilami, że i jego ten potok szalony uniesie gdzieś z sobą daleko, daleko!... Chciał krzyknąć: „dosty! przestań, bo ogłuchnę!“ lecz głos zamierał mu w gardle, a potok, śmiejąc się z niego jakimś dziwnym chichotem, rwał dalej i dalej.

Ludzkie uczucia podobne są do górskich strumieni—im z wyższych płyną źródła, tem są czystsze i doskonalsze; przeszkody jakie im stawia życie porównać można do owych aksamitnych głazów, które biegu wód wstrzymać nie są w stanie; jak potok nie zna zimy—nie mogącej go zakuć w lodową skorupę—tak uczucia nie znają starości; wiecznie młode, odświeżają starzejącego świat na wzór strumienia, rozpraszających ponury smutek i dzikość górskiej przyrody, gdy ją śnieżna pokryje szata.

Jasiek nad tem się nie zastanawiał, ale w duszy jego działa się coś niezwykłego. Twarz mu pałała, oczy iskrzyły się wpatrzone w tę wodę spienioną, a tak odmienianą od eichych wód równin.

— Wyżej!... wyżej! tam musi być coraz piękniej!—myślał.

I zaczął się wdrapywać na górę, nie rachując się z siłami, rozgrzany zamiarem, który lono jego przepełniał.

Nielatwo to było; kamienie chwiała się pod jego nogami. Pastuszek z doliny potykał się ciągle, ale drała się, pełzał, czeptał gałęzi i głazów, odpoczywał i znowu szedł... Aż wreszcie stanął u szczytu w podartej odzieży, z pokaleczonemi rękami, ledwie dysząc...

Widok jaki się rozciągał przed jego oczami był wspaniały! Słońce już zachodziło, muskając swemi promieniami nagie szczyty.

Jasiek, mimo zmęczenia, ugiął w zachwycie kolana i dłońmi złożył do modlitwy. Myślał, że jest w niebie, blisko Boga! Zapomniał o wszystkim: o złej doli, o łzach, o wygnaniu, o sieroctwie swoim. Tu nie było macochy, ani ludzi niedobrych!...

Gdy mrok zapadł, wyjął chleba kawalek, by się posilić; pozostała część schował starannie na jutro, kiedy będzie musiał z gór schodzić. Wreszcie zasnął na twardym głazie, szczęśliwy, ani domyślając się, co go czeka na wyżynach. O! bo nie każdy wspiąć się może bez szwanku na szczyty, do których dusza rwie się, do których myśl wlatuje...

Nazajutrz po pierwszych próbach, przekonał się, że sam zejść nie zdoła. Głazy usuwały się z pod nóg jego, w głębi—pod cudną wysokością, czerniały przerażające oteplanie przepaści. Lęk ścisnął mu piersi... Rozumiał, że ztąd sam się nie wydobydzie... Lecz czy kto przyjdzie z pomocą? Nie było tu śladu stopy ludzkiej. Krzyknął raz, drugi, dziesiąty: *hop! hop!* Echo odpowiedziało mu tylko złowrogo.

— Ha! może jutro!...

Z nadzieją tą usnął po raz drugi. Przyszło jutro i pojutrze... Nikogo... nikogo nie widać!... Zapas chleba się wyczerpał... Na czwarty dzień w oczach Janka mienić się zaczęło... Strach czarnemi marami go otoczył.

Z głębi, po nad lasami, wypływały mgły szare... smutne. Wicher podnosił je w górę, gdzie w szalonym pędzie gęstniały, otaczając coraz czarniejszym kołem małego wędrowca.

Kostniał od chłodu. Omdloni padł wreszcie na głazy i sen ciężki, bolesny, zmrużył mu powieki. Przed oczami duszy jego majaczyła postać matuli umarłej, wyciągającej doń dłoń... Coraz spokojniej w piersi... bólów głodu i konania już nie czuje... Ciemno... ciemno... ale i jasno zarazem...

Ciało zimne chłopczyzny leży na szczycie gór, wysoko... tam, gdzie tylko orły i dusze zmarłych wzlecieć mogą.

Zofia Janikowska.

Z mojej biblii.

IV.

Kto dla siebie pracuje, ten siły utraci, Ręk jednych, jednych ramion, znikoma to [praca,

Którą wiehr czasu, lecąc szeroko po świecie, Jako przedzę pajęczą uniesie i zmiecie!

Kto dla braci pracuje—ma moc za miliony, Rośnie w siłę, jak olbrzym o ziemię rzucony,

Czas mu cegły podaje, utrwała budowę— I kładzie na niej piętno miłości wiekowej!

V.

Gniew barankowy straszniejszy jest w sobie, Niż gniew lwa, z rykiem gdy puszcza oblata A kości wtedy poruszają się w grobie,

Gdy ten, co głodzi od wieków grzech świata, Strząśnie swe runo z krzywd cudzych i z [win.

— Zaprawdę, sąd się zaczyna tej godziny!

VII.

Gdybym ze srebra powstał, mógłbym się [tem smucić, Ze w proch i w glinę ziemi mam się zaś [obrócić,

Mógłbym, nakrywszy głowę, ze skargą się [w progu, Przeciw śmierci głos podnieść mój i prze- [ciw Bogu.

I gdybym z złota powstał, mógłbym mieć [za zmianę, Ze w popiół się rozsypię i prochem zostanę,

Ze zagasną me blaski i jasność się zetrze, Kiedy rosa mnie zgryzie i zezernę na wietrze.

Alem ja z prochu tego, z tej wzięty jest [ziemi, Dokąd się zaś powrócę za lata mojemu;

Poco więc mam narzekać, że stanę się py- [łem? Nie stracę nic: tem będę, czem jestem i [byłem!

Zurich
1 września 1891 r.

Maryja Konopnicka.

TAK ZWANY Order Miechowski.

W końcu zeszłego a bardziej jeszcze w początku bieżącego stulecia upowszechniło się w dawnej Polsce noszenie pewnej orderowej oznaki, zwykle orderem miechowskim zwanej, którego posiadacze mianowali się kawalerami grobu jerozolimskiego, a którego historję mało komu dziś znana tutaj w krótkości zamieszczamy.

W czasie wojen krzyżowych, po zdobyciu Jerozolimy przez chrześcijańskie wojska, zawiązywały się tam rozmaite duchowne lub rycerskie zakony czyli zgromadzenia, rozszerzanie prawdziwej wiary i opiekę nad pielgrzymami do Palestyny na celu mające, do których, między innemi, należało zgromadzenie tak zwanych stróżów Grobu Chrystusowego, rządzących się regułą S-o Augustyna przez kanoników regularnych obserwowaną.—Zakonnicy tego zgromadzenia, którego naczelnym zwierzchnik używał tytułu patryjarchy, nosili na lewym boku swoje mucetów podwójny krzyż ezerwony, złotym obwieszony sznurkiem, a taką oznakę udzielał również patryjarcha niektórym osobom świeckim szczególnie dla zakonu pokładającym zasługi.

W połowie 12 wieku w czasie drugiej krucjaty, w której między innemi brała udział część polskiego rycerstwa pod wodzą

Henryka księcia Sandomierskiego, trzeciego z synów Bolesława Krzywoustego, jeden z członków tej wyprawy Jaksza z urodzenia książe w nad Elbiańskiej Sławiańszczyźnie, a ożeniony i osiedlony w Polsce, upodobał sobie zgromadzenie Jerozolimskich Bożogrobców, takowych za zezwoleniem Patryjarchy do Polski sprowadził i oddawszy im na własność dobra swoje miechowskie w r. 1162, kościół z klasztorem tutaj dla nich wystawił.

Bożogrobcy w Miechowie przypuszczali także do swego zgromadzenia świeckie osoby, nadając im prawo noszenia wspomnianego wyżej zakonnego znaku; ale ich wybór ulegał jeszcze zatwierdzeniu patryjarchy zakonu w Jerozolimie, i wtedy osoby jedynie książęcego rodu, biskupi, albo najwyżsi w państwie dostojnicy podobnego dostępowali zaszczytu.

W końcu 14-o stulecia, kiedy zgromadzenie miechowskie zarówno pod względem materyjalnym jak i moralnym wpływu do wielkiego przyszło znaczenia, Patryjarcha Jerozolimski tutejszego przeora, którego władza ograniczała się dotąd na samym miejscowym klasztorze, wyniósł do godności proboszcza generalnego (praepositus generalis) czyli tak zwanego u nas generala, rozciągając jego zwierzchnictwo do wszystkich tej reguły zgromadzeń znajdujących się w Polsce, Rusi, Słazku, Czechach i Węgrzech i nadając mu zupełną władzę przyjmowania osób świeckich do zakonnego znaku, bez żadnego odnoszenia się w tej mierze do patryjarchy w Jerozolimie. Od tego czasu znak ten stał się przystępnym i dla osób mniej wysokiego stanu.

Z czasem w miejsce owego podwójnego krzyża, pierwotnie wyszywanego na sukni, świeccy członkowie zgromadzenia poczęli nosić emaliowany na metalu, a później z onego promieni czyli odnog około środkowego oczka w kształcie gwiazdy rozłożyli. Promienie te były niekiedy w głąb wycinane, a ostatecznie dodawano nad całym znakiem złotą koronę, przez co stał się podobnym do zwykłych orderowych ozdób i takowy na wstążce czarnej z karmazynowym brzegiem noszono. Właściwe godło zakonu to jest krzyż podwójny mieścił się na odwrotnej stronie orderu, a na głównej w środkowym oczku zamieszczano litery C. J., oznaczające wyrazy: Crux Jerosolymitana.

Pod rządem Austriackim i za czasów księstwa warszawskiego liczba kawalerów Grobu Chrystusowego tak dalece wzrosła, że popisywanie się z tą oznaką prawie za śmieszność było uważane i ówczesny mi-

nister wojny, ks. Józef Poniatowski, noszenie onej na wierzchu sukni oficerom ówczesnego wojska polskiego zakazał.

Po suppressyi w r. 1819 zgromadzenia Bożogrobców miechowskich, jeszcze ostatni generał tego zakonu ks. Biskup Nowiński formalnie patenta na prawo noszenia takiego znaku osobom świeckim udzielał, co nawet w r. 1825 wywołało urzędową korespondencyję, w rozwiązaniu której Cesarz i Król Aleksander I, zachowując Biskupowi Nowińskiemu powyższy przywilej aż do śmierci, ograniczył takowy do pierwotnej formy miechowskiego na sukni naszytego krzyża i zabronił noszenia onej w zaprowadzonej dowolnie orderowej formie.

Odtąd chociaż to wzbronienie nie było ściśle przestrzegane, order atoli miechowski jedynie przy uroczystościach religijnych, jako to podczas Resurrekcyi, procesyi Bożego Ciała i t. p. w kościele przez kawalerów grobu Jerozolimskiego był noszonym.

Osobliwszy także przywilej posiadali Bożogrobcy Miechowscy, to jest, że nabożeństwo rezurekcyjne, w sam dzień wielkiej nocy odbyte, w tydzień po przewodniej niedzieli znowu powtarzali. Zabawne z tego powodu opowiadano mi zdarzenie.

Trafiło się za rządów ostatniego generalnego proboszcza ks. Biskupa Nowińskiego, że z dalekich okolic kraju przyjechali do niego w odwiedziny dwaj młodzi pokrewni, którzy w swoich stronach nigdy o podobnym zwyczaju nie słyszeli, a przyjechali właśnie w przeddzień owego nadetatowego rezurekcyjnego nabożeństwa. Ks. Biskup, przyjąwszy ich serdecznie i ugościwszy suta postną koloacyją, przy której zapewne niejedno kielich dobrego wina spełniono, rozlokował w bogatych gościnnych komnatkach klasztoru, gdzie zaraz na wygodnem posłaniu do snu się ułożyli. Bicie dzwonów o wschodzie słońca zbudziło ich z tego błogosławnego spoczynku, a w pół jeszcze sennych zadziwił odgłos coraz wyraźniej słyszanych pobożnych rezurekcyjnych pieśni. Zdawało im się, że to sen, czy też winem sprawione marzenie, bo nie mogli pogodzić się z myślą, aby wyjechawszy z domu po Wielkiej Nocy za jednym położeniem się do łóżka nie obudzili się aż na następną Wielkanoc! Tymczasem odgłos pieśni to słabnął to się wzmagał, nareszcie ustał zupełnie, i nasi goście na nowo słodko zasnęli. W godzinę przychodzi lokaj z oznajmieniem, że ks. Biskup czeka i zaprasza na święcone. Można sobie wyobrazić osłupienie zaspianych młodzieńców, którzy, przyszedłszy do przytomności, myśleli, że to jakiś żart, a rzeczy tak były ukartowane, że o ich prawdziwym stanie nie prędko się dowiedzieli.

K. Stronczyński.

WSPANIAŁA KLAPA

(fotografja bez refusu).

Nie wiodło im się... fatalnie nie wiodło... prawdziwy *pech*... co rusz... to klapa!

Właśnie pogrążyli się w sezonie kapielowego... kwaśni... ponurzy... zgryźliwie usposobieni. Powrócili—żle powiedziano... oni nie mieli dokąd wyjeżdżać, ani dokąd powracać... Ot, po prostu, w wiecznej włóczędztwie swojej zawadzili o jedno z miast z większą ilością mieszkańców, z większymi pretensjami i z takimże samym procentem inteligencji co Pacanów i Osiek...

Nie oburzajcie się, szanowni czytelnicy, kto wie, czym nie przesadził nawet w swoim optymizmie. Nie znajdzie chyba u nas już tak liehej mieściny, w którejby na dwustu mieszkańców nie było choć trzech umięjęcych i chcących robić szlachetniejszy użytek z wynalazku Gutenberga, a daj Boże, żeby wszędzie na 20000... więcej nad trzy-

stu takich się znalazło! Możliwy takiemu miastu wiele przebaczyć, choćby uwolnić od hańbiącego przydomku... partykularza.

Ale zbawczego procentu nie znaleziono przecież w Sodomie i Gomorze.

Otóż przyjechali oni do jednego z takich... wielkich partykularzy!

W mieście był teatr stały, to jest... przepraszam... nie teatr... ale budynek teatralny. Zajechali prosto przed niego, złożyli na podwórzu stos połamanych utensylii i podartych dekoracyi, kilkadziesiąt paczek, walizek i kuferków i—oglądali się jedni na drugich.

— Kiedy gramy na prawdę?—pytał jeden.

— Czy afisz oddany do podpisu?—pytał drugi.

— Co będziemy grali?

— Czy tylko będzie powodzenie?

— Dalby Pan Bóg, bośmy w B. dosyć biedy się nacierpieli.

Krzatająca się gromadka spostrzegła zdala idącego ku niej powolnym krokiem kolege.

— Spiesz się... spiesz... czego leziesz jak ślimak?—wołali nań gniewnie.

Zdażający kroku nie przyspieszył.

— No, chodź, chodźże!

— Cóż, płaci?

— Daje forszusy?

Kolega głową znacząco pokręcił.

— Jezus Maryja!

— Niepodobna! żartujesz!

— To być nie może!

— Co powiedział? co powiedział?

— Powiedział, że nie ma pieniędzy.

— Jak to niema? Przecież w B. było powodzenie jakie takie.

— Co my teraz robić będziemy?

— Bez zadatku, nikt nas nie przyjmie na mieszkanie.

— Żeby było choć co zastawić?

— Wszystko już w B. zastawiłem. Myślałem, że z forszusu coś wykupię.

— Po co on jechał do Warszawy, kiedy z niej pieniędzy nie przywiózł.

Z krzykami oburzenia mieszały się utyskiwania i lamenty. Najwięcej wyrzekała młoda, chuda jak szczapa, dość przystojna na twarzy aktorka.

— Boże wielkiego miłosierdzia! Tyleśmy biedy w drodze użyli, a tu nas tylko na głód sprowadził!... Co ja z pustą piersią dam temu biednemu dziecku? A nie drzej ze się, nie drzej, bo chyba przyjdzie zwaryjować.

I z większą energiją niżli czułością macierzyńską poczęła utulać wrzeszczącego z głodu dzieciaka.

— Rusz ze się, poradź co na to! Coś wlepił ślepie jak wrona w kość?—fuknęła na stojącego obok z niemą, apatyczną rezygnacyją małżonka.

Małżonek zerwał się niby oblany warem i wybuchnął na żonę całym, wrącym w jego piersiach gniewem.

Utyskiwania i oburzenie na dyrektora przeszły teraz w fazę wzajemnych wyrzutów... Pary małżeńskie i niby-małżeńskie klóciły się ze sobą zawzięcie.

Takim był przyjazd trupy aktorskiej do miasta X. Napręde dano jedną ze starych, już ogranych sztuk, która komuś przyszła na myśl. Publiczności, znającej sztukę niemal na pamięć, bardzo mało zjawilo się w teatrze... Aktorowie, żli z powodu nie płacenia forszusu, z wściekłością patrzyli na pustki w sali widzów i grali... koncertowo lichu.

Zapał w nich rozbudził się dopiero po przedstawieniu. Niby rozgrzani meztwem bojownicy oblegli kasę, aby zdobyć choć po kilkadziesiąt kopiejek *à conto*.

Na drugie przedstawienie wpakowano na afisz śliską farsę francuską; widzów przyszło więcej, aktorzy zagrali już lepiej; jednych i drugich rozpalil pieprzok dwuznacznych sytuacji, co popравиło opinię trupy, ścigało na kilka następnych podo-

bnych fars więcej publiczności i lepsze *konta* przyniosło w dani zgłodniałym i skłopotanym dzieciom Melpomeny.

Wszelako fars francuzkich brakło na razie; wzięto się więc do... sztuki oryginalnej. Na próby aktorzy przychodzili z mianami kapłanów muzy rodzimej, nie umięjęć ról, ale głosząc cześć dla mistrzów narodowych i wypowiadając szumne frazesy o obowiązku popierania własnej sztuki. Przedstawienie poszło nader niegładko, widzowie opuścili teatr niezadowoleni, a powtórzenie sztuki przyniosło w rezultacie deficyt i wściekły humor dyrektora oraz artystów, zawiedzionych w nadziei dostania *à conto*. Pesymistyczne usposobienie jednych i drugich zwróciło się przeciwko samej sztuce i autorowi-rodakowi.

— Stanowczo sztuki oryginalne nie robia—powtarzali aktorzy klasyczne wyrażenie swego żargonu zakulisowego.

— Operety! operety! Zginie bez operety!—wołano.

— Zginę bez operety!—monologował w duszy dyrektor.

— Dajcie jaką wesolą operetę, to publiczność zachęci się do teatru—doradzali przyjaciele i protektorowie, kręcący się koło aktorów, jak pszczoły koło ziół pachnących.

Dyrektor nie namyślał się długo. Pożyczył trochę pieniędzy na gruby procent, wyjechał i, po niejakiem czasie przywiózł prymadonnę śpiewającą lichu, ale wybornie tańczącą, śpiewaka z tenorem, zakrawającym czasami na bas, a czasami nawet na sopran i kapelmistrza z pod ciemnej gwiazdy, specjalistę od kankana. Za drugą pożyczkę nasprawał galanków i szychów, domalowano nowe dekoracje. Całe towarzystwo zamieniło się w śpiewaków, energicznie zabrano się do prób „śpiewnych“ przy fortepianie i z orkiestrą, wprawiano się w efektowne wyrzucanie nóżkami i... i... po dwutygodniowej tresurze wystawiono... *Gasparona*. Za *Gasparonem* poszedł *Blazen Nadworny*, za *Blaznem* jeszcze kilka innych blażeństw, i publiczność zapełniała teatr. Za to, gdy dla dania folgi nogom i gardłom wrócono komedycję na afisz, do teatru nikt prawie chodzić nie chciał.

Po takich „przysmakach“, któżby miał ochotę wracać do... chleba razowego?

W rezultacie okazało się, że opereta zjadła do szpetu dochody, które przyniosła była, a ponieważ odrzuciła publiczność od dramatu i komedyi, przeto dyrektor obliczał w końcu nie „habet“ przedsięwzięcia swego, ale „debet“ lichwiarzom i innym wierzytelom swoim.

Obdłużony, zniechęcony, z towarzystwem, od którego pewna część odbiegła, wyniósł się po kilku miesiącach pobytu do innego miasta, gdzie powtórzyła się taż sama historyja; potem pojechał do innego i znowu do innego i wszędzie tegoż samego doczekał się wyniku. Wszędzie aktorzy grali lichu, bo pustki bywały w sali; publiczność zaś nie chodziła, bo nie było na co, aż dopiero opereta przynosiła pewne ożywienie, odbierając widzów komedyi i dramatowi—w rezultacie zaś następował smutny obrachunek aktywów i pasywów, i wyjazd z miasta bez żalu widzów a z żalem skrobiących się w głowę wierzycieli.

W marcu, gdy pod wpływem cieplejszych promieni słońca śniegi i lody tajać poczynaly, serca i dusze aktorskiej rzeszy opanowywała przerażająca, ponura, beznadziejna zima rozpacz.

Nagle niby błysk zbawczej nadziei, wleciało z ust dyrektora czarodziejskie słowo: „ogródek“. Na ten dźwięk ogarnął wszystkich dziki szal optymizmu. Wyobraźni ich przedstawilo się widmo tłumów, zalających krzesła, łóżka, miejsca stojące, aktorom przychodziła myśl o półtoracznej, regularnie wypłacanej gaży, a dyrektor uśmiechał się, bo przed oczyma jego fantazyi stanął dom dwupiętrowy, który w

Kaliszu podobno kupił sobie ś. p. Doroszyński za pieniądze, zarobione w ogródkach na Anezyeu, Baluckim i... Szoberze.

Z nadludzkim wysiłkiem wy dostał pieniądze, pojechał do Warszawy, zrobił kontrakt, złożył kaucję i reklamkę sobie w Kuryerku wyjednał.

Teraz zawisło nad nim sfinksowe pytanie: z czem do ogródka pojdzie?

Dyrektor załamał ręce. Wzmocnienie personelu śpiewaczego, nabycie nowej operety, rozpisanie na głosy i instrumenty, nowe dekoracje, kosztyjmy—wszystko to wymagało takich sum, które na razie bajoniskiemu mu się wydały.

— Pal dyjabli operetę!—krzyknął z rozpaczliwą determinacją — musiałaby być kosztowna, inaczej... kłapa!

— Mniejsza o nią!—pocieszał sam siebie—i tak opereta Czółnowska wszystek miód sama z ulą wybierze. Niech się cieszą; my... będziemy grali... sztuki ludowe, dramata mieszczańskie... wesołe farse... i... i... sztuki czarodziejskie!

Wobec tego postanowienia, dyrektor pozbył się więcej kosztownej niż znośnej prymadonny, tenorowi zaproponował objęcie ról bohaterów i... zmniejszenie gaży, a cały personel otrzymał polecenie zredukowania swych zdolności wokalnych do kupletów i chorów ludowych.

Teraz stanęło oko w oko z dyrektorem inne zagadnienie: z kąd wziąć nowy repertuar, bo... ze starym ani pokazują się w Warszawie.

— Eh, niema o co kłopotać sobie głowy! Tytuł ich jest tych autorów, że nam sztuki rzeką napływać będą. Byle tylko przekolać jako tako... pierwszy tydzień!

Nadzieja nie zawiodła dyrektora. Już listownie otrzymał kilka uprzejmych propozycji na... kupno kota w worku, a skoro tylko stanął w Warszawie, wnet przed bramą ogródka ukazało się kilka postaci z grubymi kajetami pod pachą.

— Już idą!—zaintonowali chórem aktorzy.

Pierwszy z kajetem pod pachą, śnać śmiejszej natury, zbliżył się do gapiącego się bezmyślnie w przestrzeń... aktora.

— Czy mogę widzieć się z panem dyrektorem?

— Panie dyrektorze, pan „autor“ chce się widzieć z panem.

— Przepraszam pana—mówił dyrektor z miną wielce zajętego człowieka—obecnie nie mam czasu. Ale czem panu mogę służyć?

— Panie dyrektorze... właśnie pragnąlbym...

— Wystawić sztukę—kończy za niego dyrektor.—Ach, panie, nie wiem, czy mi czasu wystarczy!... mamy tyle rzeczy do grania... rzeczy wyborowych!... Ale zresztą niech pan rękopis zostawi. Za kilka dni dam panu odpowiedź.

Pan „autor“ kłania się i odchodzi. Po nim defiluje cała procesja panów z kajetami pod pachą, każdy z nich składa rękopis, kłania się i opuszcza ogródek. Dyrektor z przerażeniem widzi, że stos „nowych sztuk“ rośnie zdumiewająco prędko pod sam sufit.

Sam nie wie, co wybrać z tego zasobu, przechodzącego oczekiwania i nadzieje; tymczasem nie ma co grać, na stare odgrzewanki publiczność chodzić nie chce, a tu w jednym ogródku robi furorę nowa opereta, przechodząca niedorzecznością libretta i marnościami muzyki wszystkie poprzedniczki swoje, w drugim wznowiają starą farsę z nowymi... kawałami. Dyrektor decyduje się na pierwszą lepszą, która mu się wydała robiącą kasę, bo miała w sobie... trzy zabójstwa, dwa uwiedzenia, taniec kominarzy i chór przekupek i nosiła tytuł... dramatu mieszczańskiego! Sam autor pozyskał sobie imię jako twórcy kilkunastu wierszydeł humorystycznych.

Muzykę naprędce dorobił Kalasanty Rzempoliński, a rozłożył na instrumenta

Moszek Singspiel; dekoracje namalował, nie ociągając się długo, Symforyjan Muzykiewicz; tańce nakoniec ułożył Bertrand Skakajło. Ogromne afisze zapowiadały publiczności wystawienie nowej sztuki p. t. *Wojna z rozsądkiem* i dyrektor usypiał błogo, marząc o wawrzynach i bankocetlach.

Na premierę zlecieli się widzowie. W łóżach pozasiadał okazały szereg „darmochów“; tychże nie brakło w pierwszych rzędach krzesel; publiczność „płatna“ ukazała się w dalszych rzędach i na miejscach stojących.

Na samym przedzie, niby na krzesłach kurulnych, zasiadli... przedstawiciele prasy z miną senatorów rzymskich. Na pomarszczonych, niby larwy mięsopestne czołach, czytales wyraz majestatycznego, nieublaganego jak fatum, wszystko druzgocącego pesymizmu. Jedni z nich, niegdyś, sami sięgali po laury dramatyczne, ale, dostawszy po łapie, poglądali na scenę niby lis na winogrona i gotowali się odbić swoje krzywdy na innych; drudzy kiedyś w Paryżu widzieli teatr i podobni do tego Jaska, co to był u dworu i wie, jak w piecu palą, nie mieli wiary w sztukę rodzimą. Nie brakło i takich, którzy sami dobrze nie rozumieli, jakim sposobem doszli do berła krytyckiego i wiedzieli to tylko, że berło jest właściwie kijem, przeznaczonym do łomotania komuś pleców. „Rąbać i chlastać“—to było hasło całej piśmienniczej gromadki.

Premierę zrabano, co się zowie; każdy krytyk aż się uśmiechał z radości, że miał sposobność popisania się z własnym dowcipem. To samo spotkało drugą premierę, której nie ocalili nawet kuplety pijanego stróża i taniec rzeźmieszków.

Dyrektor odchodził od siebie.

Wreszcie dostał jakąś niegorszą sztukę.

— Jeśli to mię nie wyratuje, to już nie mi nie pomoże!—wołał z rezygnacją i zabrał się do wystawienia nowej „premiery“.

Próby szły leniwo, niedbale, aktorzy wzruszali ramionami i prawili między sobą:

— Na co my się wysilamy? I tak się to na nie nie przyda.

— My już mamy pech w tym roku; kłapa pójdzie za kłapą.

W dzień ostatniej próby wszczął się rozruch w artystycznej rzeszy... aktorzy przypuścili szturm do kasy o niewypłaconą gażę, z drugiej strony zrobili najazd niezaspokojeni wierzyciele... W tym zamęcie sztukę wystawiono nieumiana, niewypróbowaną—grano bez życia, bez werwy, bez zrozumienia ról i dziatwa literacka znowu rozpuściła krytyckie biece. Jak się chłopcy rozmachali, wygrzmocili ucieciwie pp. artystów, a w nadmiarze ferworu poturbowali sztukę i autora.

Dyrektor skoczył po rozum do głowy.

— Stanowczo dobrych sztuk dawać nie można, bo... bo je zrabia i schlaszcza tak samo jak i liehe.

— Prawda! prawda!—przywórtzyli mu aktorzy.—W ką sztuki wartościowe! Niech żyje tandeta!

Nadeszła jesień smutna i posępna. Przed świątynią Melpomeny w mieście X. zajęchały fury, wiozące połamane utensylja i podarte dekoracje.

— No, cóż, szanowni panowie? Jakżeż tam poszło w Warszawie?—pytano aktorów.

Dziatwa Melpomeny mruczała coś pod nosem; tylko zgorzkniały komik rzekł o-pryskliwie:

— W Warszawie? Niech ją tam... tę Warszawę!... Pech, panie... pech na każdym kroku!... Jedna ogólna... wielka... wspaniała kłapa!

Eppur si muove! Pomimo milionów przeszkód i zawodów, pomimo nieumiejętności dyrektora, lekkomyślności i złego gustu publiczności, niszczyielskiej pracy krytyki, dramaty i komedye rodzą się u nas jak grzyby po deszczu—jeden sezon wytepi

ich cały legijon, z pewnością na drugi sezon urodzi się inny. Snać nadeszła faza ewolucyjna literatury, domagająca się rozwoju poezji dramatycznej; tylko że jakaś zła gwiazda nasza koniecznie żąda, abyśmy przeszli także przez fazę... wspaniałej kłapy!

Bronisław Grabowski.

W 50-tą rocznicę śmierci Lermontowa.

A więc zawsze w ślad za wybranymi
Wlec się musi fatalności cień?
A więc każda pochodnia tu dymi?
Mroki dławia każdy jasny dzień?

By nie brakło żadnego ogniwa
W tym łańcuchu, kowanym przez los,
Śmierć i ciebie zbójcecko porywa,
Ledwie zabrzmiął natchniony twój głos.

Kaukazu przyroda łaskawa
Młodzianowi miała druchną być,
Ale oto, jako płaczka stawa,
By mu wieniec cyprysowe wieć.

Tys ją kochał, jak wieszcz natchnienie
Jak miłosnych pocałunków miód,
Tys ją kochał, jak miłe wspomnienie
Cichej Szkocyi, z kąd wyszedł twój ród.

Tys ją kochał i rozślawił w pieśni,
Byłeś orłem wśród jej sinych skał—
Dziś te skały płaczą najboleśniej,
Dotąd straszny powtarzając strzał...

Ile smutku w tem, gdy śmierć zabiera
Ledwie z paka rozpowity kwiat,
Ile bólu, gdy słońce zamiera,
W mrok przedwczesny pogrążając świat;

Jak rozżala pieśń niedośpiewana,
Rozzerwany fatalnością ślub,
Lub wśród czarów majowego rana
Czarną paszczą ziewający grób—

Tyle smutku, bólu, rozżalenia
I tęsknoty nieumilkłych ech
Mówi do nas z twojego kamienia
Co w półwieczny przystroił się mech.

Leez ten smutek jest świeżym chryzmatem,
On kapłaństwa daje tobie znak;
Przezeń, z duchów zespólny światem,
Na anielski podnosisz się szlak.

I była-by istność twoja blada,
Gdybyś przespał ją martwo jak czerń...
Bo tam tylko wawrzyn nie opada,
Gdzie do skroni przytwierdza go—cierń.

Wiktor Gomułicki.

Warszawa,
d. 27 Hpea 1891.

PROMIEŃ NADZIEI.

Tegoroczne wyjątkowo wysokie ceny zboża nie mogą utrzymać się na długo: są one bowiem następstwem nieurodzaju w porze zupełnego wyczerpania zapasów, a więc okoliczności przypadkowej.—Rolnika zajmuje obecnie pytanie, czy razem z przyszłymi zbiorami wróca ceny dla niego rujnujące, czy też zdolają się w latach najbliższych utrwalić ceny znośne, opłacające pracę koło roli i niezliczone z nią związane zachody.

Odpowiedź stanowczą dać mógłby jedynie ścisły budżet plonów z pól i wyżywienia ludności tych krajów, które w handlu zbożowym czynny przyjmują udział, gdyż podstawą ceny jest stosunek zachodzący pomiędzy ilością wyprodukowanego zboża, a jego zapotrzebowaniem. Klucz do takiego budżetu daje poniekąd statystyka, która ostatnimi laty pod względem danych, dotyczących zboża, ogromne uczyniła postępy. Jej to danemi kierując się, doszedłem od lat kilku do przekonania, że przez ostatni okres kilkuletni cały świat żył zapasami

z lat poprzednich—i że niebawem ujawni się przewyżka potrzeby zboża ponad jego produkcję, skutkiem czego ceny podskoczą gwałtownie. — Tegoroczny nieurodzaj przyspieszył tylko chwilę przełomu, która przy normalnych nawet urodzajach musiała nadejść niezadługo.

Faktem jest bowiem, że od lat dziesięciu przestrzeń zasiewana zbożem w Europie Zachodniej i Stanach Zjednoczonych powiększyła się nader nieznacznie, kiedy przeciwnie przyrost ludności był olbrzymi, a nadto skutkiem niskich cen, ludność przywykła do obfitszego spożywania zboża, od czego odzwyczaić się na raz niełatwo.

Weźmy Stany Zjednoczone Ameryki północnej.—Ludność ich przed dziesięciu laty nie przenosiła 50-ciu milionów głów; w roku zeszłym wynosiła już podług obliczenia 63 miliony. Przed 10 laty na spożycie mieszkańca szło tam pszenicy 4 buszle (35 garney), dziś idzie 5 buszli (garney 44). Ponieważ dobry normalny urodzaj pszenicy wynosi w Stanach 450 milionów buszli i tyle wypada z siedmioletniego przecięcia, a na zasiew odchodzi z górą 50 milionów, przeto wywóz, który przed laty dziesięciu mógł wynosić 200 milionów buszli, nie może już obecnie przekroczyć znacznie 100 milionów, skoro z siedmioletniego przecięcia wynosił po 125 milionów buszli rocznie, a ludność w tym czasie ogromnie wzrosła. Ta jedna okoliczność, sam ten ubytek trzydziestu sześciu milionów hektolitrów pszenicy rocznie, już ogromnie zaważy w ekonomii wszechświata!

Spożycie pszenicy w samej Francji ze 170 litrów podskoczyło do 210 rocznie na mieszkańca, podobnie i w Anglii.—Ludność Europy i Stanów Zjednoczonych Ameryki wzrosła od lat 10 o pięćdziesiąt przeszło milionów głów, przez co przybył do wyżywienia jeden kraj tak ludny jak Niemcy, a tymczasem i plon z morgi i przestrzeń zasiewu wszędzie prawie pozostały bez zmiany.

Wobec wyczerpania zapasów, potrzeba zatem koniecznie powiększyć przestrzeń zasiewu.—Zdaniem rzeczoznawców nie da się to uskuteczyć bez nakładów znacznych, a tych nikt naprosto czynić nie zechce.—Zasiewy powiększą się o tyle, o ile zachęca do tego ceny.—Nie oddając się złudzeniom co do cen wygórowanych, mamy przeto prawo przewidywać, iż twarda konieczność utrzyma ceny zboża w latach najbliższych na stopie znośnej, nie rujnującej rolnika.

A więc... wytrwałości!

Józef Jeziorański.

PRZYCZYNEK

do pracy kobiet w kopalniach.

Ciężką i niebezpieczną jest praca górnika: dwanaście godzin z rzędu znajdować się pod ziemią, wśród nieprzenikniętych ciemności, przy słabym tylko blasku migoczącej zlekką lampki, odczuwać miejscami brak dotkliwy świeżego powietrza, miejscami zaś napór przeciągów,—znosić wpływ wilgoci i gazów rozmaitych, wreszcie być pod nieustanną grozą możliwej nieprzewidzianej katastrofy — oto warunki istotnie nie bardzo pojętne.

Materyjalne położenie górnika wiele pozostawia do życzenia. Wydatkując na proch strzelniczy, lont, olej do lampki i inne potrzeby swej pracy zawodowej, niewiele z zarobku swego zostawić może na własne i swej rodziny utrzymanie, że pominiemy już wadliwą możliwość zaoszczędzenia czegoś „na czarną godzinę“. Dość częste w zagranicznych kopalniach bezrobocie, które od czasu do czasu i u nas się przytrafiają, łącznie z biedą dokuczliwą i drożyzną najpierwszych artykułów żywności-

wych, stwierdzają nieodzowną konieczność reform naszych stosunków górniczych w drodze ustawodawczej.

Zbytecznem byłoby dowodzić, że i fizyczne warunki pracy w kopalniach nie sprzyjają zdrowotności międzyrobotnikami. Kalectwa, wynikające z tak zwanej „własnej nieostrożności“ górnika lub z samej natury jego zajęć, choroby oczu i płuc, reumatyzmy i t. d. są na porządku dziennym i — nocnym. Warstwa „czarnoziemi“ i pyłu węglowego, pokrywającego wszystko i wszystkich, przy zupełnym braku najelementarniejszych urządzeń higienicznych w osadach górniczych, uzupełnia ów groźny obraz stosunków sanitarnych w kopalniach. I w tej dziedzinie, wysoce zaniedbanej, również byłyby pożądane jak najszybsze reformy.

W tej chwili nie mam zamiaru zajmować się szczegółowo roztrząsaniem powyższych kwestyj. Pragnę tylko zwrócić uwagę sfer odpowiednich i szerokiego ogółu na opłakane stosunki moralne, wynikające ze wspólnej, dotąd jeszcze praktykowanej pracy kobiet i mężczyzn na kilku kopalniach naszego dąbrowieckiego zagłębia. Wielu zainteresowanych spogląda na to przez palec, bowiem zależy im na tańszej cokolwiek i potulniejszej sile roboczej; dlatego też ignorują oni i wszelkie smutne fakty, czerpane z życia codziennego górników. Niektórzy zaś, a tych jest ogromna większość, literalnie nie a nie nie wiedzą i wiedzieć nie mogą o pewnych objawach życia moralnego nader licznej klasy górniczej.

Należy odróżnić nam dwie kategorie zajęć górniczych: na powierzchni kopalni i w jej podziemiach. Ta ostatnia jest daleko niebezpieczniejszą i trudniejszą od pierwszej. Praca na powierzchni, jako znacznie lżejsza i nie tak niebezpieczna, jest odpowiedniejszą i przystępniejszą dla kobiet; wiele jednak młodych dziewcząt, łakomiec się na większy cokolwiek zarobek, „zjeżdża“ na dół i tam przez dwanaście godzin z rzędu, czyli przez całą „szychtę“ zajmuje się spinaniem wózków, ładowaniem węgla, sprzątaniem korytarzy i t. d. Trudność zaprowadzenia czujnej kontroli w podziemiach kopalnianych z powodu wiecznej zalegających tam ciemności, prowadzi niejednokrotnie do wielu fatalnych nadużyć, do wielu wysoce demoralizujących postępów!

Nie mamy bynajmniej zamiaru kreślić tu okropnych a wstrętnych scen, z jakimi spotykamy się *Germinatu* Zoli; z całą jednak stanowczością i bezwzględnością stwierdzić musimy fakt, że demoralizacja w naszych kopalniach „czarnych dyamentów“ jest bardziej rozwinięta, niżeli w innych wielkich centrach fabrycznych i przemysłowych. Przyzwyczajenie robotników do uciążliwej pracy w podziemiach niweczy pierwotną ich obawę; znając też dokładnie wszystkie ścieżki i chodniki, robotnicy i robotnice, pomimo zakazów tyśiącznych i kar, tworzą co chwila odosobnione pary i... nie przy blasku księżyca lecz przy świedzie zdmuchniętej na chwilę lampki oddają się miłosnej ekstazie...

I jakież bywają tego dalsze następstwa? Czyż zdolną jest wogóle do ciężkiej pracy podziemnej kobieta brzemienna? Spuszczanie się gwałtowne wśród wstrząśnień na windzie, lub zstępowanie i wchodzenie po długich bez końca drabinach, bądź pionowo bądź nabyty pochyło ustawionych, w towarzystwie nieceremonijnych się bynajmniej górników, których zmysł moralny i etyczny dość słabo rozwinięty, nie będzie chyba zaliczonym do arepżożądanej gimnastyki przedpologowej. Na domiar tego, niejedna dziewczyna stara się plód zawczasu zniszczyć lub, bądź co bądź, jaknajdłużej stan swój ukryć. Czy wreszcie wyczerpująca praca fizyczna, wśród atmosfery przesyconej pyłem węglowym i duszącymi gazami, zdolna jest dodatnio oddziaływać

na rozwój organizmu młodych kobiet? Czy dzieci wykarmione piersią takich matek mogą być zdrowe?.. Rzućmy lepiej zasłonę na smutnie zarysowujący się obraz przyszłych zwyrodniałych pokoleń.

W fabrykach praca nocna dziewcząt jest już stanowczo przez prawo wzbroniona; dlaczego więc zakaz ów pomija wszystkie zakłady górnicze, chociaż w czeluściach kopalń wieczna noc tak sprzyja rozwojowi demoralizacji?..

Zwolennicy fałszywie zrozumianej emancypacji niewieściej gotowi nas z oburzeniem potępić, wychodząc z tej zasady, iż uszczuplamy pole zajęć dla równouprawnionych z nami kobiet. Lecz kto przyjrzałby się na miejscu tym zbiedzonym i zasmolonym postaciom, wychodzącym z szyb kopalni, postaciom moralnie przybitym, umysłowo przytępionym, a nierzadko skarlłowaciałym—stanęłyby mu z pewnością na myśli zasłyszane niegdyś w dzieciństwie bajki i legendy o strasznych podziemnych potworach zamierchłej przeszłości. Wówczas, domagając się reform, wraz z nami wołałby: światła! światła! szybkiego unormowania stosunków pracy kobiecej w kopalniach!..

Zakłady górnicze w Niemczech i niektóre nasze kopalnie węgla kamiennego, nie dopuszczają kobiet do pracy w podziemiach; wszystkie więc pozostałe w jaknajkrótszym czasie prawo to i u siebie zastosować by powinny. Pracę zaś kobiet, zajętych na powierzchni kopalni, podciągnąć by należało pod zwykłe przepisy fabryczne.

G. Kyrnek.

O ODŻYWIANIU.

Dobre odżywianie polega na ustosunkowaniu pokarmów w taki sposób, aby z nimi podawane były wszystkie części składowe organizmu. Wtedy tylko organizm rozwijać się może i funkcjonuje swe pełnię. Nie zawsze jednak pełny żołądek stosownie jest napełniony; nieznajomość chemicznego składu pokarmów i nieumiejętność w sposobach przygotowania sprawiają, że żołądek obciąża się zbytecznym, często nawet szkodliwym balastem.

Już od czasów Liebiga wiadomo, że jedne pokarmy służą do odbudowywania organizmu, drugie do wytwarzania w nim ciepła i pracy. Do pierwszych należą t. z. ciała białkowe, czerpane po większej części ze świata zwierzęcego; znajdujemy je zatem w jajach, mięsie, mleku, serach i t. d.

Błędnem jest mniemanie, że żółtko jest pożywniejsze, niż białko; to ostatnie stoi daleko wyżej pod względem strawności i pożywności. Dla osób więc osłabionych, kobiet karmiących i dzieci, jaja nawet surowe lub na miękko ugotowane stanowią bardzo pożywny pokarm. Do wielu potraw w kuchniach naszych używa się tylko żółtka, czy to przy smażeniu mięsa w niem zaindurzonego, czy do zatrępywania zup różnych; białko zaś zupełnie niesłusznie odstawiane bywa z lekceważeniem. Jaja „na twardo“ winny być bardzo drobno usiekane przed użyciem. U dzieci do lat szesnastu pożywienie powinno zawierać nietylko części składowe organizmu, lecz i materiały, służące do rozwoju, a więc sole wapnia do rozwoju kości; można zatem dzieciom dawać skorupę jaj w stanie sproszkowanym.

W przygotowaniu różnych potraw mięsnych dostrzegamy wiele niewłaściwości. Na gotowanie zwyczajnego rosółu gospodynie nasze nie zwracają dotychczas należytej uwagi. Zazwyczaj mięso kładą do zimnej wody; po pewnym czasie, gdy temperatura dojdzie do 70°, szumują rosół, zdejmując tem samem najpożywniejszą część zupy, mianowicie ściętą białko, poczem dodaniem włoszczyzny uzupełniają przygotowanie tej potrawy. Każda dobra gospody-

ni powinna na jedno się zgodzić—albo mieć dobrze ugotowaną sztukę mięsa, albo pożywny rosół. W pierwszym wypadku należy rosół przygotować na kościach i wloszczyźnie i we wrzący dopiero kłaść mięso—wtedy po wierzchu ścięte białko zatrzyma soki mięsne i zupa będzie znośna. Chcąc zaś mieć pożywny rosół, mięso zimną wodą zalewać należy; wtedy jednak by i z mięsa jaką korzyść osiągnąć, należy je w drobne kawałki pokrajać i po dodaniu tłuszczu usmarzyć lub uduśić. Wzmocniające działanie mięsa zależy oprócz białka od kreatyny; tej ostatniej najwięcej zawiera mięso gołębia i kuropatwy, dlatego najlepiej chorym te rodzaje mięsa podawać. Za niem, co do strawności idzie dzierzyna i wołowina. Często też spotykamy się z niestosownym podawaniem cielęciny, zwłaszcza w rekonwalescencji; mięso to zawiera dużo wody, a mało części pożywnych, obciąża więc żołądek zbyt ciężką pracą. Dla biedniejszych ważnem bardzo pożywieniem mogłaby być konina; mięso to zawiera 21,7% białka, ulegającego wessaniu—tylko więc niewiadomość i przesąd przeszkadzają rozpowszechnieniu tego pożywienia, niesłusznie uważanego za pogańskie. Mięso wędzone ma wprowadzić smak dobry, ale jest trudno strawne; tylko szynka w cienkie plasterki krajana stanowi bardzo pożywny materiał.

Mleko należy do najważniejszych czynników odżywiania, zwłaszcza dla dzieci, rekonwalescentów i osób osłabionych; powinno ono być zawsze przegotowane dla zabicia różnych drobnoustrojów i osłodzone—w tym bowiem stanie zyskuje na pożywności. Kwaśne mleko łatwiej jest strawne, jeżeli spożywa się je rozbite, nie zaś w kawałkach. Na uwagę zasługuje tani produkt mleczny,—maślanka; zawiera ona pożytecznego białka 3,86%, lepsza jest więc od zachwalanego koziego mleka (3,34%). Do serów oddawna jest uprzedzenie, że sprowadzają obstrukcję i z tego powodu mniej się ich używa. Skutek taki wywiera jedynie ser spożyty bez dodania tłuszczu i mączystych produktów i to w dużej ilości. Z chlebem i masłem może świeży krowi ser zastąpić zupełnie mięso, gdyż zawiera aż 33,59% pożytecznego białka.

Żałować należy, że t. z. sztuczne masło nie jest u nas rozpowszechnione ze względu na swą taniość. Skład chemiczny tego produktu nieczem nie różni się od krowiego masła; jest ono równie łatwo strawne, a co do pożywności w nieczem mu nie ustępuje. I jedno i drugie składa się z oleomargaryny, tylko sztuczne posiada mniej butyryny, kapryny i t.p., grających już podrzędną rolę.

Do rzędu produktów mniej wprowadzić pożywnych, a jednak wytwarzających ciepło i ruch w organizmie, należą wodany węgiel, a więc pokarmy zawierające cukier: różne zboża, owoce strączkowe i jarzyny. Cukier wytwarza dużo ciepła, gdyż utlenia się w organizmie; dzieci dlatego tak go lubią, że stanowi dla nich fizjologiczną potrzebę. Wszelkie strączkowe rośliny i zboża zawierają krochmal, który w stanie surowym nie jest strawny; jeżeli dodamy do tego, że ziarno krochmalu zwykle zawiera się w trudno strawnych błonkach, ustępujących tylko przy gotowaniu, przyjdzie nam do przekonania, że roślinne pokarmy małą korzyść przynoszą. Naturalnie, dla ludzi zdrowych i przytem ubogich muszą one stanowić główne pożywienie, zawsze jednak w połączeniu z białkowatemi i tłuszczowatemi. Z węglowodanów najwięcej spożywany bywa chleb i kartofle. Oddawna już nasze matki zabraniają dzieciom jeść chleb świeży, prosto z pieca, zapewne ze względów ekonomicznych; lecz chleb taki jest najstrawniejszy, byleby nie miał kakalic. Obok pożywności, chleb jeszcze spełnia w organizmie naszym i mechaniczną funkcję, gdyż rozprowadza inne części pożywe w żołądku; dlatego też powinien być spożywany przy każdym jedzeniu. Kartofle

same przez się są bardzo mało pożywe, zmieszane jednak z mlekiem lub serem i tłuszczem mogą służyć za dobre pożywienie; szkoda tylko, że kucharki nasze zamiast skrobać—za grubo je obierają, gdyż właśnie w powierzchniowych warstwach mieszczą się głównie części pożywe. Znaczenie jarzyn jako dodatków do potraw jest także tylko mechaniczne, gdyż nie są one pożywe i większa ich część zostaje bez korzyści wydalona z organizmu. Tylko razem z mącznymi i tłustymi pokarmami mogą być na stół podawane.

Dr. A. Szancer.

KONIECZNOŚĆ WYDANIA nowego przepisu prawa.

Zwracano już uwagę na liczne nadużycia zachodzące w kraju naszym z powodu, że prawo nie reguluje kwestyi tak zwanych *firm handlowych*, a zwyczaj także nie ustalił żadnych pod tym względem norm. Wielu handlujących przyzepia do swych nazwisk dodatek „i Wsp.“, nie posiadając w rzeczywistości wspólników. Inni prowadzą handel pod nazwiskiem cudzem, osoby nie istniejącej, albo też pod wyrazem abstrakcyjnym, mającym niby oznaczać firmę. Często osoba pokrzywdzona przez takiego kupca, nie jest mu nawet w stanie pokwować prawidłowo doręczyć. Zaprowadzenie przepisu, iż każdy handlujący pojedynczo winien na szyldach, listach i t. p. używać tylko własnego imienia i nazwiska, byłoby, zdaniem naszym, na czasie. Można by zresztą pozwolić kupcom obok swego nazwiska kłaść wzmiankę, do kogo poprzednio toż samo przedsiębiorstwo należało.

Drugiem źródłem nadużyć jest możność sprzedania przedsiębiorstwa, bez włożenia na nabywcę obowiązku zapłacenia długów, z przedsiębiorstwem tem związanych. Wiadomo, że co do majątków nieruchomości hipotekowanych istnieje przepis, iż w razie sprzedaży, obowiązek zapłacenia długów hipotecznych przechodzi na nabywcę. Takiego związku pomiędzy długiem a ruchomościami kupca niema podług naszego prawa, tak, że gdy naprzykład handlujący, który mi jest pewną kwotą winien, sprzedaje sklep swój innej osobie i zapomni na nią włożyć obowiązku zapłacenia mej należności, ja u tego nowego właściciela sklepu pieniędzy mych poszukiwać nie mogę; winieniem zwrócić się do poprzedniego właściciela, który jest moim osobistym dłużnikiem, a jeżeli on nie ma, należność utracę. Nadużyciom, jakie ztąd powstają, można by zapobiedz, stanowiąc, że o każdej sprzedaży przedsiębiorstwa handlowego powinno być zrobione ogłoszenie, a szacunek przez nabywcę sprzedawcy dopiero po wpływie pewnego terminu wypłacony. Wówczas wierzyciele sprzedawcy, dowiedziawszy się z ogłoszeń, iż ich dłużnik sprzedał własność, mogliby w ciągu tego terminu wytoczyć akcję i takową na szacunku zabezpieczyć. Zdarza się, iż kupiec, po spaleniu się towaru, odbiera z kasy Towarzystwa asekuracyjnego wynagrodzenie za straty, zanim wierzyciele jego o tem się dowiedzą. Nadużyciu temu, nie tak rzadkiemu w obrębie gubernii piotrkowskiej, zapobiegłby przepis nakazujący Towarzystwom Ubezpieczeń robić ogłoszenia w pismach o ilości mającego być wypłaconem wynagrodzenia. Jesteśmy głęboko przekonani, że przez to ilość pożarów zmniejszyłaby się.

Zaprowadzenie rejestru firmowego, to jest księgi, w którejby każdy handlujący pojedynczo, oraz każda spółka obowiązana była zapisywać wiadomości dotyczące imion, nazwisk, miejsca zamieszkania właścicieli i sum należnych żonom tychże, wprowadziłoby ład w świecie handlowym. Dziś żonie handlującego, jak każdej wogóle

kobiecie zamężnej, sądy przyznają co do sum jej od męża przypadających, przywilej czyli pierwszeństwo przed innymi wierzycielami. Skutkiem tego, po lieytacyi ruchomości największą część osiągniętej sumy zabiera żona upadłego kupca; tymczasem jakże trudno dla wchodzącego z kupcem w stosunek dowiedzieć się naprzód, ile żona jego miała posagu. Wyraźne zastrzeżenie w prawie, że przywilej ten o tyle przyznanym będzie, o ile suma, żonie handlującego przypadająca, w rejestrze firmowym ujawniona została, wszelkie wątpliwości by usunęło. Jesteśmy zatem zdania, że pożytecznem byłoby wydanie następujących przepisów:

1. Każdy handlujący pojedynczo, jest pod karą utraty patentu obowiązany prowadzić handel tylko pod własnem imieniem i nazwiskiem; dozwala się wszakże, obok nazwiska obecnego właściciela przedsiębiorstwa, kłaść wzmiankę o nazwisku jego poprzednika. Współkom handlowym zabrania się, pod takimże rygorem, zamieszczać w nazwie firmy imion i nazwisk osób do spółki nie należących. Przepisy te nie odnoszą się do spółek akcyjnych, które prowadzą przedsiębiorstwo pod nazwą przez władzę zatwierdzoną.

2. Każdy nabywca przedsiębiorstwa handlowego powinien, pod groźbą odpowiedzialności za długi sprzedawcy, ogłosić w miejscowej gazecie gubernialnej o dokonaniem nabyciu i wstrzymać wypłatę szacunku, aż do upływu dwóch tygodni od daty publikacji.

3. Każde towarzystwo ubezpieczeń obowiązane jest o zamierzonej wypłacie wynagrodzenia za pogorzel ogłosić w gazecie gubernialnej tej gubernii, w której pożar miał miejsce, wstrzymując wypłatę aż do upływu dwóch tygodni od daty publikacji.

4. Przy sądzie okręgowym prowadzoną będzie księga, do której każdy handlujący obowiązany jest, pod groźbą utraty patentu, podawać wiadomości dotyczące imienia, nazwiska i miejsca zamieszkania swego oraz swych wspólników, jeśli ich ma; jak niemniej sum, jakie się żonom od mężów należą.

5. Żona handlującego, o której wniosku majątkowym niema w rejestrze firmowym wzmianki, nie może korzystać z przywileju podług prawa o przywilejach z r. 1825 przysługującego jej przed wierzycielami męża, tytuły których są dawniejsze od ujawnienia jej wniosku w rejestrze firmowym.

Rzuciliśmy tylko myśli ogólne, jako desiderat, pozostawiając do kogo to należy rozpatrzenie słuszności naszych wniosków.

Handlowa i przemysłowa gubernia piotrkowska, jest miejscowością, gdzie najwięcej może reform prawodawczych w powyższym kierunku potrzeba.

W. Hausbrandt.

O potrzebie reformy ubezpieczenia.

Niema ani jednego społecznego czasopisma w cesarstwie i królestwie, któreby wielokrotnie i oddawna nie uzasadniało w gorących słowach potrzeby zreformowania zasad dzisiejszego ubezpieczenia, zwłaszcza ubezpieczenia od ognia i budowań, jako stanowiących może najważniejszy „stały kapitał społeczeństwa” w rozumieniu ekonomicznem.

Spełnienie tych życzeń, o ile jest gwałtowną potrzebą ogółu, o tyle miałoby wielką doniosłość dla jego dobrobytu; w wykonaniu zaś nie przedstawiałoby żadnej trudności dla specjalistów.

W tych ostatnich słowach postawiłem dwie tezy, które wypada mi tu choć pokrótce udowodnić.

A). Ekonomicznej i finansowej potrzeby reformy, dowodzą, prócz wielu innych, następne fakty główne:

1) Rozwój działalności dzisiejszych stowarzyszeń akcyjnych, związanych z sobą konwencyją, przyczynia się stale do zwiększania z nadzwyczajną progresją liczby klęsk pogorzelowych (*). Prawdziwość tego faktu udowadniają, między innymi, następne dane wyjęte z wydawnictwa komitetu statystycznego w Petersburgu („Статистический вѣстник“):

W epoce początkowania prywatnych Towarzystw ubezpieczeń w cesarstwie, mianowicie od r. 1842 do 1847, zdarzało się w całym państwie wypadków pogorzelowych przeciętnie 6,044 rocznie. Od r. zaś 1852 do 1856 przypadało średnio na rok po 8,194 pożarów, a w następnych latach, w miarę zwiększania się działalności Towarzystw, cyfra ta wynosiła:

od r. 1862 do 1866	po 14,104	pogorz. rocznie
od r. 1872 do 1876	po 26,847	„ „
od r. 1877 do 1881	po 37,120	„ „

W jednym 1882 r. było pogorzezi 48,305!

Wreszcie obecnie, cyfra ta wynosi rocznie około 60,000!..

2) Również udowodnionym jest faktem, że pogorzele te niszczą nie tylko zabudowania, ale i ruchomości w przeważnej części wcale nieubezpieczone; że zatem przeprowadzają do ruiny wielu ludzi przedtem zamożnych. Bezpowrotna strata w ten sposób majątków, mnoży proletaryjat i zmniejsza każdorocznie na wiele milionów rubli zasoby ekonomiczne państwa. Na tem miejscu trudno wykazywać te klęski szczegółowo; przytaczam tylko obiektywnie udowodnione rezultaty i nadmieniam, że przybliżona wartość nieubezpieczonych strat w okresie upłynionych lat 23, wynosiła w całym państwie 1,008,287,047 rubli!..

Wiele jeszcze innych szczegółów mógłbym tu przytoczyć dla wykazania klęsk, jakie potęgująca się działalność towarzystw akcyjnych przynosi ekonomii państwowej; dla braku jednak miejsca w niniejszym krótkim tylko szkicu, przechodzę do uzasadnienia drugiej tezy.

B). Obmyślić zbawienną dla państwa reformę ubezpieczenia, tudzież racjonalnie ją przeprowadzić w praktyce, byłoby zadaniem wcale nietrudnem przy pomocy ludzi specjalnych, fachowych—i tak:

1) Najpierwszą w tym kierunku czynnością byłoby zaprowadzenie systemu od dawna przyjętego w Niemczech i Europie zachodniej, mianowicie: państwowego, obowiązkowego ubezpieczenia wszystkich zabudowań w całej wartości. Rząd ma w ręku władzę do działań i urzędników do kontroli, którymi nie mogą posługiwać się Towarzystwa. Rząd ubezpiecza wszystkie zabudowania we wsiach i miastach; Towarzystwa—tylko niektóre, wyższej wartości. Rząd pobiera składki czyli premie tylko w miarę koniecznych wydatków; Towarzystwa zaś prócz wydatków, biorą wysoką dywidendę, dzięki której, czysty dochód akcyjnaryjuszów wynosi średnio za period lat dziesięciu 31,500,000 rubli!..

Otóż w razie zaprowadzenia państwowego ubezpieczenia zabudowań w całej wartości i w całym państwie, mieszkańcy, obok znacznego zmniejszenia liczby pożarów i bardzo cennych innych korzyści ekonomicznych, opłacaliby składkę przeciętnie cztery razy mniejszą niż obecnie opłacają towarzystwom prywatnym lub instytucji gubernialnej w Królestwie, której taryfa w r. 1867 zrównana została z taryfą Towarzystw akcyjnych. Tak znaczne zmniejszenie taryfy nie byłoby żadnym parado-

ksem; bowiem i taryfa b. Dyrekcyi Ubezpieczeń w Królestwie również była trzy lub cztery razy, a w niektórych wypadkach pięć razy niższą od obecnej gubernialnej, eo ipso i prywatnej. Tak na przykład od zwykłego drewnianego domu zabezpieczonego na 1000 rubli, podług ustawy b. Dyrekcyi z r. 1844 (Art. 13—16), właściciel opłacał trzy ruble stałej składki rocznej; obecnie zaś (Art. 39 Ust. 1870 r.) opłaca rubli dziesięć. W razie zaś pomieszczenia w takim domu składu siarki, lnu, konopi, i t. p., składka dawniejsza wynosiła pięć rubli na rok, dziś zaś wynosi dwadzieścia pięć rubli (Art. 38 i 39 Ust. 1870 r.)

2. Prawidłowe ubezpieczenie państwowe moglibyśmy otrzymać tylko łącznie z cesarstwem. Otóż rząd nie był dalekim od tej myśli: Komitet ministrów w Petersburgu jeszcze w r. 1855 zalecał zaprowadzenie w całym państwie ubezpieczenia obowiązkowego; atoli humanitarne te zamiary, po długich debatach i sporach, prowadzonych bez udziału fachowych specjalistów, zmarniały bezowocnie, gdyż, prócz innych względów, uważano, że w państwie tak rozległym niepodobna jest zakładać jednego centralnego biura dla czynności ubezpieczeń, z natury swej terminowych, rozgałęzionych i niecierpiących zwłoki.

Otóż dla usunięcia tej trudności, sądząc, że nie zachodziłaby żadna konieczność zakładania dla całego państwa jednego centralnego zarządu. Natomiast, należałoby podzielić państwo na okręgi, obejmujące nie więcej nad pięć do sześciu gubernij, i dla każdego z okręgów poowierzać osobne biura centralne w jednym z miast gubernijalnych. Jednakowa dla wszystkich ustawa normalna i zawisłość okręgów od ministerjum spraw wew. zapewniłyby jednność działań i solidarność funduszów, a powołanie do współdziałania obywateli ziemskich i miejskich wzmocniłoby dzielność tych tych instytucji. Kraj nasz wypadłoby podzielić wówczas na dwa okręgi, fundusze zapasowe koncentrować we właściwej kasie okręgowej, kontrolę zaś ogólną i rachunki—w zarządzie okręgowym. Wydziały ubezpieczeń pozostałyby, jak są dziś, przy zarządach gubernijalnych i powiatowych, lecz z ustawą radykalnie zmienioną, przytem ze znacznym wzmocnieniem sił i uposażenia, jak również odpowiedzialności.

Józef Zagrzejewski.

PRAWA MAJĄTKOWE żony handlującego.

Rzecz tę musimy poprzedzić rozpatrzeniem stosunków majątkowych między małżonkami w ogólności.

Prawo rozróżnia tu głównie dwa przypadki: 1) gdy nie została zawarta między małżonkami umowa przedślubna, i 2) gdy interezyza czyli umowa przedślubna była zawarta.

W pierwszym przypadku prawo samo reguluje stosunki majątkowe między małżonkami w sposób następujący:

Każdy z małżonków zachowuje prawo własności tak do tego, co miał w chwili zawarcia małżeństwa, jak i do tego, co później w ciągu trwającego małżeństwa każdemu z nich spadł, darowizna lub trafiał szczęśliwy przypadek. Mąż zaś ma użytkownika, na majątku żony i ma wyłączne prawo zarządu tym majątkiem, które to prawo wszelako może mu być w pewnych razach na żądanie żony odjęte za wyrokiem sądu. Gdy taki wyrok zapadnie, mąż traci nie tylko prawo zarządu, ale i użytkownika, jednak powinna żona przyczyniać się do kosztów utrzymania do-

mu, a nawet w całości je ponosić, gdyby mąż nie miał potemu możności.

Zarobek żony także, na równi z dochodem jej majątku, należy do męża, z wyjątkiem wszakże zysku, jaki żona może z prowadzenia oddzielnego procederu za zezwoleniem męża. Zysk ten jest jej własnością, sama ma prawo zarobionemi w ten sposób środkami dysponować i zarządzać, a jeśli mąż zarządza niemi, to tylko gdy go żona wyraźnie lub milcząco, przez niesprzeciwianie się, upoważni. Żona z tych funduszów również winna się przyczyniać do utrzymania domu, ewentualnie zaś całkowicie ponosić koszt utrzymania.

W braku niewątpliwych dowodów, że jakikolwiek fundusz lub przedmiot, w ręku małżonków będący, jest własnością żony, uważa się on za należący do męża. Tylko bielizna, odzież i sprzęty kobiece, używane przez żonę, zawsze się uważają za jej własność. Jeśli żonie przypada należność od męża, to jest jeśli mąż ma w ręku fundusze żony, ta ostatnia i jej sukcesorowie mają prawo do hipotecznego zabezpieczenia tej pretensyi na nieruchomościach męża z samego prawa, bez wyroku sądowego.

Wreszcie żona co do swych należności ma przywilej, czyli pierwszeństwo przed zwykłymi wierzycielami do zaspokojenia z majątku męża, gdyby takowy na zaspokojenie wszystkich długów nie był dostateczny.

Powyższe przepisy, jak nadmieniliśmy, postanowione są na przypadek niezawarcia przez małżonków umowy przedślubnej.

Gdy zaś zawarta została umowa przedślubna, takowa ustanawia stosunki majątkowe między małżonkami na cały czas pożycia małżeńskiego; zmieniona przez umowę po ślubie być nie może, chyba w razie rozwodu lub separacyi. Gdy osoby mające wstąpić w związek małżeński są w wieku odpowiednim (18 lat dla mężczyzny, 16 dla kobiety), to chociaż nie są pełnoletnie mogą ważne zawierać umowy przedślubne z wszelkimi warunkami, jakie w nich zamieścić zechcą, byle w obecności ojca, w braku jego—matki, a gdy niema matki—opiekuna. Dla ważności umowy przedślubnej musi być sporządzona jako akt notaryjalny, a następnie w akcie ślubu musi być wymieniona jej data, miejsce zawarcia i nazwisko notaryjusza, przed którym została zawarta. Moc tej umowy nie rozciąga się do majątku, jaki się małżonkom dostał przez spadek lub darowiznę, o ile spadkodawca lub darujący odmiennie warunki przepisał.

Dla uwolnienia stron od wymieniania wszelkich skutków, jakie przez zawarcie umowy przedślubnej osiągnąć zamierzają, prawodawca ustanowił trzy główne typy stosunków, mogących być ustanowionymi przez interezyzę, i sam określa skutki wyboru przez strony któregoś z tych typów, nie kłapiąc jednak woli stron co do możliwości czynienia innych zastrzeżeń, niż te, które są w prawie przewidziane, albo do poddawania majątku w części jednym przepisom, w części zaś innym.

Typy te są: a) rozdział majątkowy, b) rząd posagowy c) wspólność.

a) Rozdział majątkowy powoduje też same stosunki, o jakich mówiliśmy poprzednio, gdy interezyzy niema i mąż ma sobie wyrokiem sądowym odjęte prawo zarządu i użytkownika z majątku żony.

b) Rząd posagowy polega na tem, że nieruchomości i kapitały hipoteczne żony nie mogą być zbywane ani obciążane w ciągu trwania małżeństwa, nawet za zezwoleniem męża. Mąż w takim razie zachowuje prawo zarządu i użytkownika. Zbywanie nieruchomości może mieć miejsce tylko dla wyposażenia dzieci. Kapitały mogą być podnoszone i zbywane tyl-

*) Przyczyny wskazałem i uzasadniłem w piśmie „Ateneum“. Czerwiec 1887 r.

	morgów	wiorst □	mil □
1) gruntów t. zw. <i>dworskich</i> , bez względu na stan i pochodzenie ich właścicieli . . .	1,038,097	5,107 ₅	104 ₂₂
2) gruntów t. zw. <i>włościańskich</i> , łącznie z gruntami miast na osady zamienionych . . .	970,713	4,775 ₉	97 ₄₄
(a) razem gruntów <i>prywatnych</i> t. j. dwor. i włościańskich.	2,008,810	9,885 ₄	201 ₆₇
Dodawszy do tego, wykazaną w r. 1885, a nie podlegającą wybitnym zmianom, powierzchnię:			
3) lasów i innych dóbr rządowych . . .	104,025	511 ₃	10 ₄₆
4) grunt. miejs. (11-tu miast).	28,494	140 ₀	2 ₈₆
5) „ parafijalnych . . .	1,133	5 ₆	0 ₁₂
6) „ kolei żelaznych . . .	56,524	278 ₁	5 ₆₇
(b) Otrzymamy ogólną powierzchnię gub. piotrkowskiej, podług obliczeń 1890 r., wynoszącą: .	2,198,986	10,818 ₉	220 ₇₃

Różnicę, jaka się otrzyma z porównania dwóch powyżej wskazanych (a i b) ogólnych powierzchni całej gubernii, da się wytłomaczyć większą stosunkowo dokładnością materiałow, użytych do moich obliczeń, jak również przyłączeniem do gub.

piotrkowskiej gminy Kromolów, wchodzącej dawniej w obręb gub. kieleckiej.

Z pomiędzy 6-ciu, przytoczonych wyżej głównych kategorii, na jakie podzieliłem powierzchnię gub. piotrkowskiej, na szczególną uwagę zasługują t. zw. grunta „prywatne,” t. j. *dworskie* i *włościańskie*, a to z powodu wybitnej ich rozległości, jak i ze względu na ustawiczne, chociaż powolne, przechodzenie posiadłości dworskich na rzecz włościan.

Pragnąc, chociażby w najogólniejszych zarysach, skreślić *obecną stan* obu wymienionych głównych grup własności ziemskiej, w zamian szczegółowych zestawień, wyjaśnień i wniosków, zaobserwanych na ramy „Tygodnia,” poprzestaję na podaniu przytoczonej niżej *tabelki*, mieszczącej w sobie nie tylko bezwzględne liczby: morgów gruntów dworskich i włościańskich, folwarków i osad wiejskich, oraz ogółu ludności *stałej* w każdym powiecie i całej gubernii, lecz ułatwiającej zarazem poznanie liczebnych stosunków, zachodzących pomiędzy całkowitym obszarem wymienionych posiadłości i składowymi ich częściami.

Mniemam, że *tabelka* niżej podana, każdemu uważnemu, a nie cierpiącemu na „cyfrowstręt” czytelnikowi, nastreczy zdoła obfity materiał do wielostronnych rozważań i wniosków w kwestyjach, dotyczących warunków ekonomicznych i społecznych zarazem — chociaż tej niewielkiej części naszego kraju, która się Guberniją Piotrkowską mianuje.

Nazwa powiatu	Ogólna powierzchnia gruntów prywatnych t. j. dworskich i włościańskich, w morgach.	Kategorie gruntów prywatnych.	Ogólna powierzchnia gruntów prywatnych.		W ogólnej powierzchni gruntów prywatnych mieści się				Oprócz gruntów prywatnych znajduje się		Na gruntach dworskich znajduje się			Na gruntach włościańskich znajduje się osad				Ogół stałej ludności (podług Kom. Stat. Warsz. z r. 1890).		
			w morgach	w % ogólniej pow. gruntów prywatnych	ziem ornych i pod osadami	łąk	lasów, gruntów polewnych i pastwisk.	nieużytków	lasów i innych dóbr rządowych.	gruntów miejskich	folwarków	kolonij	RAZEM	I kl. II kl. III kl.			razem	w miastach	w włoścach i osadach malomiastekskich	razem
														z powierzchnią						
														przeszło 15 mor.	od 3—15 morgów	3 i mniej morgów				
Piotrkowski	340,331	dwors. włos. razem	174,648 165,683 340,331	51,32 48,68 100%	21,19 35,47 56,66	3,42 3,00 6,42	24,39 8,61 32,89	2,33 1,70 4,03	22,890 3,778	294	574	868	4805	5943	1918	12,666	19,930 130,795	150,725		
Będziński	222,661	dwors. włos. razem	92,340 130,321 222,661	41,39 58,61 100%	14,35 40,32 54,67	2,68 6,28 8,96	21,26 9,40 30,66	2,60 2,61 5,71	25,021 640	163	498	661	3293	6239	3594	13,226	7,917 126,800	134,717		
Brzeziński	182,718	dwors. włos. razem	97,427 85,291 182,718	53,28 46,72 100%	29,77 40,62 70,39	2,45 1,86 4,25	18,82 3,18 22,00	2,24 1,12 3,36	3,542 3,916	240	353	593	2596	2466	987	6,049	18,844 74,934	93,778		
Częstochowski	299,221	dwors. włos. razem	131,962 167,259 299,221	44,11 55,89 100%	17,68 39,03 56,71	2,54 4,70 7,24	22,56 8,98 31,54	1,33 3,18 4,51	33,741 2,673	159	398	557	4799	4,334	1130	10,262	21,453 112,514	133,967		
Łaski	235,742	dwors. włos. razem	132,433 103,309 235,742	56,18 43,82 100%	27,04 32,89 59,93	4,42 3,23 7,65	22,14 5,27 27,41	2,58 2,43 5,01	9,038 2,721	214	770	984	2557	5057	1724	9230	17,439 95,338	112,777		
Łódzki	156,476	dwors. włos. razem	68,023 88,453 156,476	43,42 56,58 100%	24,36 47,09 71,45	2,74 2,84 5,58	14,68 5,26 19,93	1,64 1,40 3,04	823 7,089	133	591	724	2547	3092	915	6554	79,591 95,061	174,652		
Noworodowski	365,457	dwors. włos. razem	227,030 138,427 365,457	62,13 37,87 100%	24,89 26,31 51,30	4,70 4,68 9,38	30,54 5,31 35,95	2,80 1,67 4,47	7,970 5,456	260	617	877	3513	6411	2241	12,165	8,420 122,412	130,832		
Rawski	206,204	dwors. włos. razem	114,234 91,970 206,204	55,34 44,66 100%	33,50 35,82 69,32	3,53 2,72 6,25	16,18 4,96 21,09	2,18 1,16 3,34	— 2521	200	274	474	2688	2098	1134	5920	6,653 65,218	71,871		
RAZEM w gubernii piotrkowskiej	2,008,810	dwors. włos. razem	1,038,097 970,713 2,008,810	51,67% 48,33% 100%	23,51 35,99 59,50	3,39 3,79 7,18	22,51 6,54 29,15	2,26 1,91 4,17	104,025 28,494 132,519	1663 983,051	4075 55,046	5738 1,038,097	26,798 35,2%	35,640 46,9%	13,643 17,9%	76,081 100%	180,247 823,072	1,003,319		

(*) Stosunek ludności poszczególnych *wyznań* do ogółu stałych mieszkańców gubernii piotrkowskiej przedstawia się w następujących odsetkach: prawosławnych—0,2%, katolików—75,1%, protestantów—12,5% i żydów—12,2% ogółu mieszkańców.

J. W. Kański.

IDEAŁY KOCHANOWSKIEGO.

Ideały!—naturalnie żywe, kobiece. Nie będę zajmował się tą sprawą szczegółowo, ale pobieżnie, na sposób fraszki.

Kochanowski wychował się na wsi, pod okiem rozsądnej matki, w domu poważnym, sędziowskim i niezawodnym, co się tyczy obyczaju, surowym. Lecz natura jego była żywa, otwarta, nieskrępowana i do życia skłonna. Gdy poszedł do szkół do Krakowa, pod dozór mistrza, gdy chłopiec począł dojrzewać—co mogło być jego najgorętszym pragnieniem? Naturalnie swoboda i miłość. Poeta mówi (El. I. 12): Miłość mnie twardego Sarmatę nad twymi brzegami, Wisło, oderwała od korda i nauczyła smakować w słodszej nad wszystko muzie. Ważne to wyznaczenie o studenckiej miłości, wymaga pewnej refleksji: mianowicie, w kim się on mógł zakochać? Sądzę, że w panience w mieście wychowanej, bo na wyobraźnię chłopca, który dotąd żył na wsi, musiał polor miejski uczynić niezwykle wrażenie.

Spostrzeżenie niniejsze nabiera pewnego znaczenia, gdy się pomyśli o jego drugim ideale t. j. o Lidyi. Dlaczego on się w niej tak prędko i tak stanowczo zakochał? Oprócz wielu przyczyn, dlatego, że była mieszczanka, że była pięknością, sławną wśród młodzieży (El. II 6), którą każdemu odbić i dla siebie tylko pozyskać miał sobie za punkt honoru syn obywatela wiejskiego.

Kochanowski kochał Lidię prawdziwie. Po śmierci ojca i matki, bez znajomości w poważnych i inteligentnych domach, sam sobie oddany, nie dziwnego, że wybrał ideał w półświatku, zwłaszcza, że było to modą czasu i kraju, w którym przebywał. Ciekawszą jednak jest ta okoliczność, że druga miłość była mu pobudką do rozpoczęcia pisania poezji w języku polskim, podobnie jak pierwsza nauczyła go łacińskiej. Można się na to gniewać, ale fakt uznać należy: erotyk polski zrodził się w buduarze. Kochanowski powiada: *Huc Latina atque recens Slavica Musa canit*; na jej cześć łacińska i młodzieńcza jeszcze muza słowiańska śpiewa (El. I. 6). Oświadczenie niezmiernie ważne i jasne.

Lidię znamy dokładnie z elegij, pieśni i fraszek, do niej pisywanych, i na tej podstawie możemy coś powiedzieć o guście Kochanowskiego. Lidiya była blondynka, wysoka, z niebieskimi, błyszczącymi oczkami; pleć biała, na twarzy rumieńce (El. I. 6). Możliwy z tego wnosić, że Kochanowski był brunetem, tymczasem wiadomo, że był także blondynem. Lidiya była mistrzynią w robotach kobiecych, lubiła poezję i ładnie śpiewała (tamże). Kochanowski sam muzyk (Fr. II. 75), pełen wrodzonego smaku i skłonności do prawdziwej elegancji, zasmakował w znakomitych przymiotach swojej ukochanej. Lidiya pudrowała się i kędzierzawiła żelazkiem swe włosy, ubierała się w aksamity, używała wiele biżuterii, zwłaszcza pierścionków (plurima El. I. 10). To wszystko imponowało Kochanowskiemu, przyzwyczajonemu do skromności wiejskiej, do płóciennych sukienek i ozdób z żywych kwiatów, wpinanych w gładko uczesane włosy. Lidiya lubiła złote świątynie, pałace dywanami zaścienione, krużganki marmurowe, zaperfumowane tetratry, ogrody w willach miejskich (El. I. 13). Kochanowski, jakkolwiek ku tym wymaganiom skłaniać się musiał, to jednak wobec małych funduszy lekął się ich bardzo. Jakoż często wznawiał w przedmiot swych uczuć przyjemność życia wiejskiego i tu komiczny jest bardzo w swych bezowocnych zabiegach.

Kochanowski nie analizował wtedy piękności kobiecej; kształt przedewszystkiem wpadał mu w oko, kochał się zmysłowo. Największe wrażenie czyniły na nim mowa, śmiech i ruchy ukochanej w swych objawach ogólnych (El. I. 6). Są to wrażenia natur pierwotnych, które nie umieją szukać rozkoszy w drobniagowych spostrzeżeniach i wyszukanych upojeniach.

Lidiya była kobietą rozwiązłą, jakkolwiek do Kochanowskiego dosyć przywiązana (El. III. 7); w gruncie zaś rzeczy naturą bierną i łagodną (El. II. 4). Kochankowi swemu dawała *rendez-vous* w noc, na które chodziła przebrana, niewiedomo dlaczego, po mężku (El. I. 10); czasem nawet przybywała do jego mieszkania (El. I. 9, III 6). Tajemniczość owa znalazła swój wyraz w pasterskich nazwach zakochanej pary. Filida to Lidiya, Lykotas to Kochanowski (El. I. 9). Ładne złudzenia! Zdarzało się jednak, że poeta całą noc przestał na polu i nie doczekał się przybycia swego ideału (El. II. 5). Wieształ w takim razie wieniec na jej drzwiach (El. III. 17, Ps. I 21), którego używano natenczas miasto nieznanego jeszcze bukietu i... rozmawiał kwiatami, podobnie jak dzisiaj.

Kochanowski chodził na noce schadzki ze szpada, której mu nieraz używać przyszło; w rękę latarka ze świecą, którą naturalnie tylko w razie potrzeby zapalano. Jako pamiątki miłości otrzymał wieniec fiołków, chustkę i pierścionek złoty (Frg. III. 33), przedmioty, których zakochani i dzisiaj jako podarunków używają. W tych czasach także kazał zrobić swój portret (Ep. 35).

Gdy Kochanowski ogłosił się z pieniędzy, stosunki miłosne z Lidią zerwać się musiały. Poeta chciał się wieszać, topić, kamieniami tłuc kogo napadnie (El. II. 3, 10, Frg. III,

33). Szaleństwo istotne ogarnęło go; energija młodzieńcza odezwała się w nim z całą siłą protestu przeciw przedajnej miłości i zawodowi. Skutek tej bezowocnej szarpaniny był jednak tylko taki, że z zapalów młodzieńczych ochłonął, z naiwności się wyleczył i na pewien czas instykta szlachetne w sobie przytłumił.

Kochanowski kochał się odtąd w kilkunastu kobietach bez wyboru, na które trafił. Zasadą jego stało się hasło: „wino, lutnia, podwika, to mi to wesele“ (Fr. II. 80). Hulał, tańczył, dokazywał przez lat kilkanaście, póki mu to całe życie nie obrzydło. Czas ten—to najbujniejszy okres w jego historii, jakkolwiek nie najpiękniejszy; wydaje największą część swych fraszek, tętniących od żartu i śmiechu, w których kiedyś niekiedy nuta melancholijna się odzywa—i to ich renomę ratuje.

Kochanowski poznał naówczas z gruntu kobietę, ale wcale nie z jej najszlachetniejszej strony; poznał ją jako upadłego anioła, ku któremu gorzał tylko w niektórych chwilach (Ep. 22, Fr. I. 16), a po zatem drwił sobie z niego i lekcewżył. Jakoż kobietą była dlań tylko dziewczyna młoda i zmysłowo piękna; starsze były przedmiotem niemilosierne ostrych i wprost nieprzyzwoitych żartów (Ps. I. 19 i indziej). Podobnie postępował z pannami, gdy tu zabawy towarzyskiej, w której brał udział, opadał. „Każdy swojej włóż w ucho leda co, nie macie się tu oglądać na co“, powiada w jednej pieśni (I. 20).

Kochanowski znał tylko typowe formy miłości: obojętność, miłość i zazdrość (Sobótki). Kochał się przez cały ten czas tylko w mieszczankach a zawsze w blondynkach z niebieskimi oczyma (Lyr. 7, 5, Ep. 4, Fr. III 28). W odczuwaniu piękności stał się jednak bardziej drobniagowym, jakkolwiek nigdy niezbyt rozmaitym. Podobała mu się nóżka udatna (Ps. I. 7), biust utożony (Ep. 25), ramię alabastrowe (Fr. III. 28), rączka delikatna (Fr. III. 19). Na chód snadny zwrócił tylko raz uwagę (Fr. II. 91), i raz się zadurzył w pannie o śniadej cerze (Ep. 25). Oprócz tego, nauczył się dziewczętą bezkarnie całować (Ep. 105), usteczka lubiące różowe (Fr. I. 68). Dziwna rzecz jednak, iż nie napisał żadnego poematu o całusie!...

Kochanowski nie odczuwał nigdy jakiegś tęsknoty głębszej za kobietą; była mu ona raczej tedy zabawką, której dawał małowigławe przydomki: sarneczka (Ps. I. 11), kofka (II. 14). Stachniczku, duszo moja (Fr. II. 33). W pismach jego zachowały się tylko trzy przejawy jakiegś idealizowanego uczucia. Patrząc na poduszkę, na której spała jego ukochana, wołał: szlachetne płótno, na którym leżało owo tak piękne w oczu moich ciało (Fr. I. 40). Raz zapragnął być listem, który posyłał do rączek swego ideału. Zazdrościł wtedy tej karcie, że ją dotkną paluszki i wzrok ukochanej, a może także jej różowe usteczka (Fr. III. 10). Innym razem chciał zamienić się w komara i brzęczeć nad uchem uśpionej, żeby ją zbudzić (Ep. 50). Są to uczucia trochę manierowane, jakkolwiek nie bezrzetelnej poezji. Odbijają się w nich, jak i wszędzie powyżej, reminiscencje klasyczne, zwłaszcza z elegików łacińskich, którzy mieli wielki wpływ na wyrobienie się jego pojęć estetycznych i pojęć o kobiecie; jednak nigdy taki, iżby mu narzucili szablonowe wyrazy, pod którymi by się właściwie nie a nie nie kryło.

W takiej atmosferze spędził Kochanowski cały swój wiek męzki, a refleksja nad przeszłością ogarnęła go dopiero wtedy, gdy na głowie pokazały mu się srebrne nici (Fr. III. 1). *Les extrêmes se touchent*. Kochanowski zakochał się natenczas w córce obywatelskiej, która ostatecznie została jego żoną. Jak do tego przyszło, byłoby zajmującą rzeczą dowiedzieć się. Ależ to naturalnem, że na rozbujalej wyobraźni jego uczyniły wrażenie uczucia miarkowane, w formę przyzwoitości zamknięte, że po rozwiozłej swobodzie z przyjemnością spojrzał na czyste obyczaje, gdy je napotkał. Dozwał on natenczas uczucia zażenowania, które wypowiedział w słowach: „Ja chce podobać się w mowie, nauczonej białogłowie (Ps. II. 2)“ to znaczy, chce mieć do czynienia z pannami dobrze wychowanymi i zdecydowany jestem umiarkować język swój i zachowanie. Kochanowski na miejsce Kupidyna i Wenery, którym przez całe życie składał ofiary (El. III. 4, Fr. II. 77, III. 12), wprowadza do swoich pojęć ideał czystej Junony (El. III. 3, Frg. 33). Komicznym jest on jednak w tym pierwszym przełomie; bo kiedy wyjeżdżał gdzieś, to pisał list do swej narzeczonej z prośbą, żeby się strzegła innych mężczyzn (El. III. 12). Ten fakt wskazuje, jak silnie trwał Kochanowski w zepsuciu obyczajowem i jak trudno mu było pozbyć się przywyknień buduarowych.

Rysopis Doroty znamy tak dobrze, jak rysopis Lidyi. Znajduje się on w „Sobótkach“, które należy pojmować jako właściwy poemat miłości Jana z Czarnolasu. On sam wyraźnie oświadczył, że Sobótki pisał dla pań (Frg. 57); jakoż były one wyrazem uczuć tego kółka panińskiego, w którym „królowała“ Dorota Podlódowska. Sobótki kończą się apoteozą narzeczonej (cfr. Sob. 12 i Ps. II. 2), która mu się stała źródłem moralnego odrodzenia; poczem następuje pieśń niezwyklej siły na cześć wsi spokojnej, wsi wesołej, która zmęczonemu dworzaninowi uśmiechnęła się w całym blasku niekierowanej swobody. Kochanowski uciekł ze wsi i znów na wsi szepczęcie i żonę znalazł—i to taką, jakiej się nigdy nie spodziewał!...

Dorota bowiem była brunetką, z prześlicznymi kruczemi włosami, które nosiła szeroko rozpuszczone. Cere miała jasną, rumieńce piękne. Kochanowski opisuje ją drobniutko (Sob. 11):

Nos jako sznur upleciony,
Czoło jak marmur gładzony,
Brwi wyniosłe i czarne,
A oczy—dwa węgle prawe.

Usta twoje koralowe
A ząbki szczerze perłowe,
Szyja pełna, okazała,
Piersi jawne, ręka biała.

Dorota, jak z tego widać, była klasyczną pięknością, prztem jednak bardzo uprzejmą, co z pięknnością rzadko chodzą w parze. To jego uwaga. Odnaczała się ona konwersacją przyjemną i tańczyła prześlicznie. Przymioty te zniewoliły Kochanowskiego: hardy przez całe życie i wobec wszystkich, zapragnął zostać jej „sługą“ (Fr. III. 13, Frg. 33). Wobec niej tracił on zmysły i słów w ustach zapominał (Fr. II. 88). Obecnie z narzeczoną, uczuwał raj w duszy; zdawało mu się, iż aniołkowi jest podobna raczej niż człowiekowi, że pod jej stopami róże wykwitają i lilije. Niedobryte bowiem serce jego zwyciężyła ona myślą swą podniosłą i układnością, i władała niem jak magnes żelazem (Frg. 32). Wszystko to jego słowa.

W opisie wrażeń swych co do Doroty, Kochanowski jest nieskończenie i głęboko poetycznym. Nazywa ją stale wszechpiękniejszą, obyczaje jej mieni świętymi (Pś. I. 4). Oto kilka

porównań, odnoszących się do niej: serce mi zbiegło do ciebie, tam bywa narazem (Fr. I. 5); albo: pani nadobna i uczciwa, patrząc na twą twarz, rymów mi przybywa (I. 13); albo: imię twe pani, które rad mianuję, najdziesz w mych rymach często napisane (I. 92). Kochanowski nie widząc jej dłużej, uczuwał tęsknotę. Jakoby słońce zaszło, kiedy nie masz ciebie, powiada w jednej fraszce (II. 70); a indziej ją błaga: póki panuje wiosna w twarzy twojej, daj mi się napatrzeć wdzięcznej kraszy swojej. Są to frazesy tak pełne, jakby się wprost od duszy oderwały, i tak prawdziwe, że nigdy nie stracą uroku.

Z przedstawienia powyższego widać, że żona Kochanowskiego była osobą, która stanowczo wpłynęła na pomyślny rozwój talentu i ostateczne ukształtowanie się jego charakteru. Jakkż, nie zaznaczywszy wyraźnie jej błogiego działania, nie wytłumaczy się nikomu, jakim sposobem autor „Fraszek“ mógł się stać autorem „Trenów“. Pomijając jednak tę kwestyję, dodać należy, że o ile Kochanowski w miłości był realistą, o tyle w małżeństwie był jeszcze praktyczniejszym. Na prośby swej siostry, napisał poradnik dla mających ochotę wstąpić w stan małżeński, z którego kilka charakterystycznych przykazań warto zanotować:

1. Niechaj nie nie miłuje, co jest szkaradnego;
2. Umysł naprzód i jego dary umiłowac, potem dobra cięlesne;
3. Na gładką pannę patrząc, przecieć się nie najem, to znaczy, że trzeba starać się o posag. St. Windakiewicz.

Taryfy.

Taryfa pocztowa.

	kop.
List zamknięty zamejski 1 lut.	7
„ „ „ miejski do funta	3
„ „ „ w Petersburgu	5
„ „ „ w Moskwie	5
Rekomendowany zamejski 1 lut.	14
„ „ „ miejski do funta	10
List otwarty miejski i zamejski	3
Listy miejskie i zamejskie zamknięte mogą być niefrankowane, lecz odbiorca w takim razie płaci za zamejski	14
„ „ „ za miejski	6
Od przesyłek pod opaską, za 4 luty zamejskie	2
„ „ „ za 4 luty do funta miejskie	1
Pod opaską można wysłać papiery aktowe, wypisy sądowe, notaryjalne, ceduły, faktury, nuty, rękopisy, druki wszelkie, plany, sztychy, fotografie, próbki towarów, oprócz płynów i tłuszców.	
Od posyłki w miejscu i w obrębie gubernii za funt	5
Od posyłki do innych guberni funta	
„ od 1 do 500 wiorst	5
„ od 500 do 1000 „	10
„ od 1000 do 2000 „	20
za każde dalsze 1000 wiorst dopłaca się	10
za posyłki pieniężne od luty	7
za posyłki wartościowe od luty	7
za asekurację od 1 do 600 rub. od rubla	12
„ „ „ do 1600 „	14
„ „ „ i za przesyłkę Rs. 1.50	
„ „ „ Wyżej 1600 rub. od rubla	18
„ „ „ i za przesyłkę Rs. 3 k. 50	
za doręczenie przesyłki do domu	15
za korespondencyję z zaliczeniem od rubla	2
za 15 gram. listu zamkniętego zagranicznego	10
za list otwarty zagraniczny	4
za 50 gram. przesyłki zagranicznej pod opaską	3

Taryfa telegraficzna.

Telegramy wewnętrzne od wyrazu:	Rs. k.
W granicach Rosyi	5
W granicach Finlandyi	3
dopłata za depeszę 15 kop.	
Telegr. zewnętrzne od wyrazu:	
do Austrii i Węgier	13
„ Belgii	18
„ Bułgarii	16
„ Bosnii	18
„ Grecji	18
„ Anglii	26
„ Niemiec	13
„ Grecyi	27
„ Danii	19
„ Hiszpanii	24
„ Włoch	21
„ Stanów Zjednoczonych	57
„ Ameryki północnej	57
„ Niderlandów	18
„ Norwegii	19
„ Portugalii	24
„ Rumunii	19
„ Serbii	16
„ Turcji	28
„ Francyi	19
„ Szwajcaryi	18
„ Szwecyi	18
„ Arabii	1 86
„ Indyi	2 80
„ Chin	2 89
„ Japonii	3 23
„ Egiptu	67
„ Algieru i Tunisu	24

	Rs. k.
„ Australii	4 50
„ Ameryki centr.	— 65
„ Ameryki połud.	3 56
„ Brazylii	3 56

Taryfa opłat gildyjnych. (*)

A. Za świadectwo na prawo prowadzenia handlu i przemysłu.	Dla skarbu.	Dla kasy miejskiej w Warszawie.	Dla kasy miejskiej w Łodzi.
	Rs. K.	Rs. K.	Rs. K.
Świadectwo pierwszej gildyi wszędzie	565	132 50	84 75
Świadectwo 2-ej gildyi w Warszawie	95	18 75	—
Świadectwo 2-ej gildyi w Łodzi	75	—	11 25
Świadectwo na handel kramarski w Warszawie	25	2 50	—
Świadectwo na handel kramarski w Łodzi	20	—	2
Świadectwo na handel rozwozowy w Warszawie i Łodzi	16	1 60	1 60
Świadectwo na handel różnorodny w Warszawie i Łodzi	6	— 60	— 60
Świadectwo dla subjektów handlowych 1-ej klasy wszędzie	35	5	3 50
Świadectwo dla subjektów handlowych 2-ej klasy wszędzie	6	— 60	— 60
Świadectwo paszportowe dla rodzin kupieckich 1-ej gildyi wszędzie	15	— 50	1 50
Świadectwo paszportowe dla rodzin kupieckich 2-ej gildyi wszędzie	6	— 25	— 60
B. Bilety na zakłady przemysłowe i handlowe.			
Przy świadectwach 1-ej gildyi w Warszawie	45	12 50	—
Przy świadectwach 1-ej gildyi w Łodzi	35	—	3 50
Przy świadectwach 2-ej gildyi w Warszawie	25	4 25	—
Przy świadectwach 2-ej gildyi w Łodzi	20	—	2
Przy świadectwach na handel kramarski w Warszawie	8	— 80	—
Przy świadectwach na handel kramarski w Łodzi	6	—	— 60
C. Świadectwa przemysłowe. (*)			
1-go rzędu dla zakładów mających od 10—16 robotników w Warszawie	25	2 50	—
1-go rzędu dla zakładów mających od 10—16 robotników w Łodzi	20	—	2
Dla zakładów mających od 5—9 robotników w Warszawie	18	1 80	—
Dla zakładów mających od 5—9 robotników w Łodzi	14	—	1 40
Dla zakładów mających od 2—4 robotników w Warszawie	9	— 90	—
Dla zakładów mających od 2—4 robotników w Łodzi	7	—	— 70

(*) Jest do niej wprowadzona podwyżka 10% na rzecz sądów gminnych i opłaty drogowej, przez Ukaz z dnia 19 marca 1887 r.

Taryfa opłat akcyzowych i patentowych od trunków w Królestwie Polskiem.

1. Od spirytusu i okowity ze zboża, ziemniaków, buraków i melasy, oraz od wódek z odpadków buraczano-cukrowych, z piany miodowej i wody woskowej po kop. 9¼ od stopnia i wiadra, czyli 9 rub. 25 kop od wiadra spirytusu stu-stopniowego wedle Trallesa, przy odpowiedniej superacji.
2. Od wódek z winogron, wina i owoców świeżych, po kop. 35 w gorzelniach ogniowych i po kop. 41 w gorzelniach parowych od wiadra objętości alembika za każdą dobę pedzenia.
3. Od wódek, owoców suchych po kop. 7, od stopniowiadra bez superaty wedle wykazania przez aparat kontrolujący, lub po 3 kop. 30 w gorzelniach ogniowych i po rs. 5 kop. 50 w parowych od każdego wiadra objętości alembika za każdą dobę pedzenia.
4. Od piwa i porternu po kop. 20 od każdego wiadra objętości kadzi zacierowej, za każdy zacier. Przy wywozie piwa za granicę, zawierającego najmniej 3% bezwodnego alkoholu, zwraca się akcyza po kop. 15 od wiadra.
5. Od miodu do picia po kop. 50 od wiadra objętości kotłów za każdy dzień działalności fabryki.
6. Od wódek słodkich, likieru, araku, koniaku, nalewek i t. p. trunków spirytusowych, wyrabianych z okowity, spirytusu lub wódek, od których akcyza już raz była zapłaconą, płaci się akcyzę dodatkową w stosunku 1-go rubla za każde wiadro 40% okowity. Do kontrolowania tej opłaty, wedle przepisów z d. 9-go grudnia 1885 r., służą banderole naklejane na naczynia z trunkami w cenie—dla naczynia 1-go wiadrowego kop. 50; dla ¼ wiadrowego kop. 25; dla 1/10 wiadrowego kop. 10; dla 1/20 wiadrowego kop. 5; dla 1/40 wiadrowego kop. 1½; dla 1/100 wiadrowego 1 kop.; dla 1/200 wiadrowego kop. ½.

TAKSA:

Taksa dla notaryjuszów

zatwierdzona dla okręgu Izby sądowej warszaw. d. 4 września 1876 r.

1. Za sporządzenie aktów notaryjalnych pobiera się: Za akty niżej rs. 500—2 rs. Za akty od 500 do 1,000 rs.—3 rs. Za akty wyżej 1,000 rs.—4 rs. i prócz tego 1/10 procentu (10 kop. od 100 rs.) od sumy aktu.
2. Za sporządzenie protestu weksli gdy suma wekslu przenosi 500 rs.—50 kop. gdy suma wekslu przenosi 500 rs.—1 rs. i prócz tego 1/10 procentu od sumy zobowiązania lub wekslu.
3. Za sporządzenie i poświadczenie aktów i umów, w których wartość przedmiotu nie może być określona, pobiera się opłata, jak za akty i umowy, przenoszące rs. 1000. Jeśli zaś nie nastąpi między notaryjuszem a stronami porozumienie się co do wynagrodzenia za umowy trudniejsze, w których suma nie została określona, to może on, po zatwierdzeniu przez sąd, otrzymać wyższe, po nad takę, wynagrodzenie.
4. Za poświadczenie zgodności kopii pobiera się kop. 25 za pierwszy arkusz i po 10 kop. od następnych arkuszy, licząc każde 25 wierszy za stronę arkuszową.
5. Za poświadczenie tożsamości podpisów po kop. 10 za podpis.
6. Za sporządzenie lub poświadczenie plenipotencyj, ugod pojednawczych i zapisów na sąd polubowny: za jeden arkusz rs. 1, za kilka arkuszy za pierwszy arkusz rs. 1, za następne po kop. 50. Za inne poświadczenia: za pierwszy arkusz kop. 50, za następne arkusze po kop. 20.

7. Za poświadczenie czasu okazania dokumentu—kop. 25.

8. Za zaświadczenie pozostawania przy życiu osób, pobierających emeryturę z kasy państwa: do 30 rs., rocznie—3 kop., od 30 do 300 rs. rocznie—10 kop., wyżej 300 rs.—20 kop., we wszystkich innych wypadkach prócz emerytury—kop. 50.

6. Za sporządzenie zapowiedzenia, od jednej osoby do drugiej i wydanie protokołu—50 kop.

Prócz oznaczonego tu wynagrodzenia, notaryjusz żądanie oddzielnego honorarium, jak za czynność po za obrębem kancelarii brać nie mogą. Należą im się jednak loszta podróży i dyety, według punktu 15, gdy zapowiedzenie czynią poza miejscem swego urzędowania (decyzja Ogól. Zebr. Depart. kasae. Senatu d. 16 (28) marca 1887 roku).

10. Za objęcie w protokole, przewidzianym przez art. 142 Ust. notaryjalnej odpowiedzi strony przeciwnej—50 kop.

11. Za przyjęcie do depozytu dowodów, prócz pieniężnych, i wszelkiego rodzaju papierów, oddzielnie za każdy dokument po kop. 25, a za pakiet zapieczętowany po kop. 50 miesięcznie. Wynagrodzenie to pobiera się z góry za sześć miesięcy.

12. Za zaświadczenie czasu sprzedania lub poświadczenie aktu i świadectwo pisemne—50 kop.

13. Za wydanie drugiego i następnych wypisów (duplikatów) po kop. 1 od każdego wiersza.

Według decyzji Ogólnego Zebrania departamentów Kasacyjnych Senatu z d. 16 (28) marca 1887 roku, notaryjusz za pierwszy wypis żądanie oddzielnego wynagrodzenia pobierać nie mogą.

14. Za czynności sporządzane przez notaryjusza poza obrębem kancelarii, prócz wynagrodzenia oznaczonego w poprzednich artykułach: w miastach gubernialnych rs. 2, w miastach powiatowych i powiatach rs. 1.

15. Za wyjazd za miasto pobiera się po kop. 10 za wiorstę, a za jazdę drogą żelazną—opłatę za bilet w klasie drugiej w obie strony; prócz tego za czas stracony na wyjazd za miasto do okręgu z miasta gubernialnego rs. 3, z innych miejscowości rs. 2, jeśli przytem na wyjazd zużyto nie więcej jak dobę; w przeciwnym razie za każdą choć nie za całą dobę, pobiera się wynagrodzenie jak za pierwszą dobę.

16. Notaryjusz może żądać z góry wynagrodzenia określonego w p. 14 i 15, zaraz przy wezwaniu go do sporządzenia lub poświadczenia aktu poza obrębem kancelarii.

17. Za sporządzenie inwentarza w wypadku, wskazanym w art. 78 Ust. post. rozm., notaryjusz pobiera wynagrodzenie, oznaczone dla komorników sądowych.

18. Za uczynienie składu, rs. 1.

19. Za nową księgę hipoteczną dla niewielkich majątków lub osad włościańskich sekretarza hipotecznego i notaryjusze nie mogą żądać więcej jak rs. 3. (Rozp. Kom. Sprawied. z dnia 30 lipca (11 sierpnia) 1873 r.).

20. Za czynności, związane z pożyczką Towarzystwa Kredytowego, notaryjusz pobierają wynagrodzenie na zasad. post. Rady Admin. Królestwa Polskiego z d. 7 czerwca 1827 roku, a w szczególności (Dz. pr. T. XI str. 514).

a) Za sporządzenie aktu przystąpienia do Towarzystwa, a także za wypis z tego aktu, notaryjusz pobiera:

1) gdy akt zeznany zostaje w Warszawie—rs. 1 kop. 35, w miastach gubernialnych—kop. 90;

2) za wypis w Warszawie—kop. 75, w miastach gubernialnych—kop. 60 od każdego arkusza.

Prócz tego przypada notaryuszowi po kop. 30, dla każdego z dwóch świadków.

b) Za zamianę wzmianki o przystąpieniu na czysty wpis, a także za wykreślenie przystąpienia, w razie nieprzyznania pożyczki, notaryjusz osobnego wynagrodzenia pobierać nie może.

c) Za akt wypłaty notaryjusz pobiera wynagrodzenie wedle zasad pod a.

d) Jeśli kilku wierzycieli otrzymuje przyznane listy, wówczas wierzyciel, otrzymujący największą sumę płaci notaryuszowi całkowite wynagrodzenie, oznaczone w punkcie a, pozostali zaś wierzyciele płacą każdy jedną trzecią część wynagrodzenia, z prawem regresu do dłużnika o zwrot wydatków.

e) Jeśli, z powodu niestawiennictwa osób interesowanych, listy zastawne przechodzą do depozytu, notaryjusz obowiązany jest sporządzić całą czynność bez wynagrodzenia następnie wszakże gdy osoby interesowane stawiają się do odbioru, notaryjusz ma prawo żądać oddzielnego wynagrodzenia od każdej z osób interesowanych we wszystkich wyżej rzeczonych wypadkach.

f) Jeśli pod jednym numerem znajdują się sumy kilku wierzycieli, wszyscy płacą notaryuszowi łączne wynagrodzenie, jak za jedną wierzycielność.

Taksa dla sekretarzy hipotecznych za czynności hipoteczne:

(Post. ks. Namiestnika z d. 17 sierpnia 1820 roku.) (Dz. pr. T. VII str. 624.)

Wynagrodzenie sekretarzy hipotecznych wynosi:

1. Za wciągnięcie do wykazu hipotecznego treści aktu, przez który własność nieruchomości na osobę przeniesioną zostaje—kop. 45.

2. Za wciągnięcie do wykazu treści aktu, dotyczącego się zabezpieczenia prawa realnego, zabypokowania lub subintabulacji wierzycielności, ostrzeżenia lub wykreślenia wpisu—kop. 15.

3. Za urzędowy wyciąg wykazu hipotecznego czyli to ogólny lub szczegółny:

a) jeżeli zawiera arkusz—kop. 14;

b) jeżeli zawiera pół arkusza lub więcej—k. 30;

c) jeżeli nie dochodzi połowy arkusza—k. 22½;

d) jeżeli wynosi więcej nad arkusz, za każde pół arkusza po kop. 7½.

4. Należność pod № 1 i 2 za wciągnięcie do wykazu treści aktu wtenczas tylko należy się sekretarzowi, gdy treść ta pochodzi z aktu, po pierwotkowej regulacji hipotek sporządzonego.

5. Za urzędowy wpis czy to z dawniejszych akt i ksiąg hipotecznych, czy też z teraźniejszych ksiąg wieczystych lub dokumentów do nich dołączonych, tudzież za wpis decyzji zwierzchności hipotecznych, licząc po 25 wierszy na stronie, a 18 sylab w wierszu—22½.

6. Za przyjęcie do księgi wieczystej wniosków stron, które, składając do ksiąg akt jakiś lub wyrok, żądają wpisania treści jego lub ostrzeżenia do wykazu—kop. 30.

7. Za każde pojedyncze poświadczenie, wydawane w przedmiotach, dotyczących się atrybucji pisarza—kop. 15.

Rozkład kategorii papieru stemplowego

WEKSŁOWEGO.

Podług Najwyżej zatwierdzonego dnia 9 Stycznia 1882 roku zd. Rady Państwa.

SUMA AKTÓW.		Cena arkusza	
		Rs.	kop.
Do	50 Rs.	—	10
od	100 —	—	15
—	200 —	—	30
—	300 —	—	40
—	400 —	—	55
—	500 —	—	70
—	600 —	—	80
—	700 —	—	90
—	800 —	1	—
—	900 —	1	15
—	1000 —	1	20
—	1500 —	1	90
—	2000 —	2	50
—	3200 —	3	70
—	4000 —	5	15
—	6400 —	6	80
—	8000 —	9	—
—	10000 —	11	40
—	10000 —	13	80
—	12000 —	15	60
—	15000 —	20	—
—	20000 —	27	60
—	25000 —	33	60
—	30000 —	42	—
—	40000 —	51	—

Rozkład kategorii papieru stemplowego

AKTOWEGO.

Podług Najwyżej zatwierdzonego z dnia 19 maja 1887 roku zd. Rady Państwa.

SUMA AKTÓW.		Cena arkusza	
		Rs.	kop.
Od	50 do . . . . . 300 Rs.	1	25
nad	300 — . . . . . 900 —	3	10
—	900 — . . . . . 1500 —	5	40
—	1500 — . . . . . 2000 —	7	10
—	2000 — . . . . . 3000 —	11	—
—	3000 — . . . . . 4500 —	15	65
—	4500 — . . . . . 6000 —	20	30
—	6000 — . . . . . 7500 —	28	—
—	7500 — . . . . . 9000 —	31	—
—	9000 — . . . . . 10000 —	36	—
—	10000 — . . . . . 12000 —	41	—
—	12000 — . . . . . 13000 —	48	—
—	13000 — . . . . . 15000 —	53	—
—	15000 — . . . . . 18000 —	65	—
—	18000 — . . . . . 21000 —	71	—
—	21000 — . . . . . 30000 —	103	—
—	30000 — . . . . . 45000 —	156	—
—	45000 — . . . . . 60000 —	211	—
—	60000 — . . . . . 90000 —	312	—
—	90000 — . . . . . 120000 —	415	—
—	120000 — . . . . . 150000 —	519	—
—	150000 — . . . . . 225000 —	781	—
—	225000 — . . . . . 330000 —	1031	—

Listy od Redakcyi.

— Pani M. Konopnickiej. Przepraszamy, że tylko tyle—z przyczyn od nas niezależnych.

— Pani Orzeszkowej w Grodnie. Pomimo najszerzej chęci, z uprzejmiej danej nam nowelki nie mogliśmy skorzystać!

— Panu M. R. Witkowskiemu. Pomimo, że oba artykuły bardzo dobre i rozmiarami odpowiednie, nie mogliśmy ich jednak zamieścić.

— Panu J. Waśniewskiemu. Powyższą odpowiedź zechciej Sz. pan zastosować i do siebie.

— Panu J. Rutkowskiemu w Warszawie. Niestety, nie mogliśmy skorzystać.

— Panom F. w Częstochowie, G. w Rawie, panom L. Z. S. w Piotrkowie. Również musieliśmy zostawić.

ADRESY:

— Józef Żyżniewski, rejent przy sądzie pokoju w Piotrkowie.

— Aleksander Babicki, Adwokat Przysięgły w Piotrkowie, ulica Kaliska dom SS-rów Goleńskiego (wprost poczty) 1-sze piętro.

— Jan Strahler, Kandydat Praw Petersburskiego Uniwersytetu, Adwokat Przysięgły, Piotrków, ulica Moskiewska, dom Inżyniera Jakubowskiego.

— Józef Dzierżbicki, Adwokat Przysięgły w Piotrkowie. Ulica Moskiewska (Bykowska) róg Pocztovej dom S. Jakubowskiego.

— Seweryn Szwarzenberg, Adwokat Przysięgły. Piotrków, dom Olszewskiego.

— Józef Poleczyński, w Częstochowie, Adwokat Przysięgły przy Sądzie Okręgowym Piotrkowskim.

— Edmund Stupnicki, Adwokat Przysięgły, Łódź, Nowy-Rynek № 240 w domu L. Lubińskiego.

— Gustaw Sobolewski, Magister Praw, Adwokat przysięgły Warszawskiej Izby Sądowej, Łódź ul. Zawadzka № 438.

— Maksymilian Glücksberg, Adwokat Przysięgły w Warszawie, (sprawy cywilne i karne). Plac Krasiński № 8 róg Ś-to Jerskiej.

— Wiktor Hausbrandt, Adwokat Przysięgły w Warszawie, ul. Zielna 23.

— Adolf Neumark, P. Adwok. Przysięgły. Łódź Piotrkowska № 59.

— J. A. Milkowski, Adwokat przy Warsz. Izbie Sądowej i obrońca prokuratorji. Piotrków dom Senatora Stronczyńskiego.

— Dyonizy Skurzański, Adwokat przy Sądzie Okręgowym Piotrkowskim, Piotrków, Moskiewska, dom W-iej Godlewskiej.

— A. Wasserzweig, tłumacz przysięgły i obrońca Sądowy w Piotrkowie, ulica Moskiewska, dom Jakubowskiego.

— Józef Drozdowicz, obrońca Sądowy, Piotrków plac Mikołajewski (Maślany Rynek) dom Łaguny.

— Feliks Woliński, obrońca Sądowy w Piotrkowie, ulica Petersburska (Kaliska), dom D-ra Ronthalera w oficynie.

— S. Szydłowski, obrońca Sądowy. Łódź, Wschodnia № 54.

— Konstanty Gruszczyński, Adwokat, Łódź, Nowy-Rynek, dom Kamińskiego.

— Michał Horowicz, Adwokat Łódź, ul. Południowa № 6 nowy.

— M. Abramowicz, obrońca Sądowy, Piotrków, Stary-Rynek dom dawniej Sieradzkiego.

— A. A. Iwanoff, Lekarz-Dentysta. Łódź, Nowy-Rynek № 11/241 w domu Dobrzyńskiego.

GŁÓWNY SKŁAD

ZAKŁADÓW ŻYRARDOWSKICH

w ŁODZI, ulica Piotrkowska Nr. 6

poleca:

Płótna bielone, kreas niedobielony, płótna na prześcieradła, rewanuchy, płótno niebielone w różnych szerokościach na rolety, płótno niebieskie, płótno pasowe na wsypy, płótno kolorowe na fartuszki i fartuszki oraz fartuchy odpasowane.

Drelich w paski na wsypy, na materace i sienniki. Dreliszki na ubrania męskie, kolorowe i szare.

Tkaniny na kamizelki.

Madapolam, kreas płótno tyrolskie.

Płótno introligatorskie.

Tkanina kanwowa do wyszycia.

Chustki do nosa, płóciennne, batystowe i bawełniane, białe i kolorowe.

Ręczniki kuchenne, ręczniki bielone adamaszkowe, ręczniki do haftu z kanwowymi szlakami i frendzlą, z kolorowymi szlakami.

Ręczniki, płaszcze i prześcieradła kąpielowe—Mydlniki.

Obrusy białe, oraz całe nakrycia na 6, 12, 18 i 24 osób.

Serwety stołowe i serwetki deserowe białe i kolorowe.

Serwetki adamaszkowe białe i kolorowe, z odpowiednimi serwetkami deserowymi na 6 i 12 osób.

(1)

Serwety i serwetki kanwowe, oraz z surowej przędzy.

Wielki wybór gotowej bielizny damskiej i męskiej.

Worki, wańtuchy i sienniki gotowe.

Kapy na łóżka pikowe, dżutowe, gobelinowe i pluszowe.

Kołdry watowe na wacie bawełnianej i wełnianej; atlasowe jedwabne.

„Surah” atlasowe wełniane, kaszmirowe, adamaszkowe i brylantynowe.

Wielki wydór dżutowych portier i serwet.

Plusze wełniane i materyjały na meble.

Firanki i story białe, kremowe i kolorowe, odpasowane i na arszyny i Vitrage, Antimacassar.

Krawaty, Cachenez i chusteczki jedwabne.

Pończochy, skarpetki i pończoszki dziecięce wełniane, bawełniane i fil d'écosse.

Pończochy i skarpetki jedwabne.

Koszule, kaftaniki, spodnie wełniane, bawełniane i fil d'écosse.

Spodnice, kamizelki i kamasze włóczkowe.

Pierwsza w kraju i największa fabryka Armatur,
egzystująca od 1879 roku i nagrodzona medalami

T. GWIZDZIŃSKIEGO i S^{ki}

ul. Koszykowa № 27 trzeci dom od Marszałkowskiej
w Warszawie.

Wyrabia rozmaite Krany od 1/8" do 4" cali, Wentyle do pary i wody, Świstawki parowe, Krany kontrolne do manometrów, wodowskazy, sokowskazy, spirytusowskazy, oliwiarki rozmaite, szrubunki (łączniki) do węży parciowych i gumowych, wyloty (cwały) do polewania ogrodów, pożarne i t. p.

Odlewy z fosforbronzu, rotgussu, mosiądzu, cynku, ołowiu, cyny i t. d.

Wszystko dokładne, na czas umówiony i po cenach umiarkowanych. Na składzie zawsze znaczna ilość gotowych wyrobów.

Adres telegraficzny: Gwizdziński Warszawa.

№ telefonu 457.

(29)

Ważne dla gospodyń.

FABRYKA

OCTU WINNEGO

przy ulicy Hożej Nr. 8.

Po gruntownym odnowieniu i sprowadzeniu nowych utensylii, na nowo w ruch puszczoną została.

Fabryka pozostaje pod kierownictwem

p. Juliana Milicera, chemika.

Poleca ocet w najlepszym gatunku, niepsujący się.

Właściciel

K. WILAND.

(30)

CEGLA OGNIOTRWAŁA

w jedenastu rozmaitych kształtach i wielkościach, Glinka biała i czarna oraz CEMENT angielskich, niemieckich i krajowych fabryk. Najwięk-
ksze w Warszawie składy u firmy

Z. A. Krajewski

w Warszawie Kantor Bielańska № 9 (Hotel Paryżki). (11)

Istniejąca od roku 1878

MECHANICZNA FABRYKA GILZ

pod firmą

„OŻAROW”

poleca wyroby swe tak klejone jak i niesklejane z prawdziwej Francuskiej bibulki z najcelniejszych fabryk bezpośrednio przez nas sprowadzanej, o czem konsumenty sami mieli sposobność przekonać się przez ciąg 13-to letniej pracy naszej;—a ponieważ nie brak ludzi zawistnych nam, podszywających pod firmę „Ożarów”, czem wprowadzają w błąd kupujących darząc ich lichymi wyrobami swymi i zachęcają sprzedających większym rabatem: przeto zwracamy uwagę na naszą markę fabryczną, zatwierdzoną przez Ministerjum Finansów za № 6497, jak również na następujący adres: Chmielna 10 (wprost Belle-Vue) w Warszawie.

(31) Z poważaniem: Mechaniczna Fabr. Gilz „Ożarów”.

HANDEL WIN

Owoców, Delikatesów i towarów kolonialnych

JANA BARTOLD

Marszałkowska 138

niedochodząc 5-to Krzyżkiej

W WARSZAWIE,

Poleca wszelkie owoce sezonowe w doborowych gatunkach, przy nad-
(32) der przystępnych cenach.

FABRYKA

Wyrobów Platerowanych i Bronzowniczych

T. GROSZKOWSKI i K. GOTYCKI

w Warszawie,

Zabia 9,

Radom,

Sklep Kolei Iwang.-Dąbrowskiej.

Posiada wyroby gotowe, przyjmuje obstatunki, reparacje i wymienia naj-
bardziej zniszczone przedmioty; złoci, srebrzy i nikluje po cenach 30% niż-
szych od obecnie praktykowanych. Poleca komplety wyprawowe platero-
wane od rs. 50. (28)

DENTYSTA Z. ROSENBLATT

w Piotrkowie,
STARY RYNEK dom Koczorowskiego.

Powróciwszy z zagranicy, wprawia sztuczne mineralne zęby, podług najnowszej metody praktykowanej obecnie za granicą (bez podniebienia). Plombuje: **złotem**, srebrem, platyną, emalią. Wyjmuje zęby **bez najmniejszego bólu**, za pomocą „Brom-Aethylu“. Przyjmuje chorych codziennie od g. 10 z rana do 6 po południu. (135)

Skład Wędlin (91) KAROLA BARTENBACHA

w Piotrkowie

Plac Mikołajewski
(Rynek maślany)
dom S-rów Bartenbacha,
poleca wyroby najświeższe w wy-
borowych gatunkach.
Sprzedaż hurtowa i detaliczna.

Zakład zegarmistrzowski A. J. GROSBERGA

w Piotrkowie.

ul. „Petersburska“ dom J. Kań-
skiego wprost cerkwi,
otworzony w roku 1885, podejmuje się
wszelkich robót w zakresie zegarmi-
strzostwa wchodzących, które wy-
konywa akuracie i dobrze po cenach
umiarkowanych, z czem poleca się
Szanownej Publiczności. (77)

HENRYK SZWAŁBE ŁÓDŹ

ul. Piotrkowska № 784/51
Specjalna fabryka
BIELIZNY

Skład towarów welnia-
nych wyrobu Juljusza
Pantzera, systemu D-ra
Jaegera.

**Wielki wybór
KRAWATÓW.**

Ceny umiarkowane.

(39)

Pracownia Obuwia DAMSKIEGO i MĘZKIEGO

J. GLICE

w PIOTRKOWIE

ulica „Petersburska“
w domu D-ra Ronthalera.

Zaopatrzona w znaczny wybór go-
towego obuwia. Przyjmuje również
obstalniki i reparaacje, które z naj-
większą akuracją i skutecznością.
(76)

KIERSZTE HIPOLIT majster zduński,

przyjmuje wszelkie roboty
zduńskie, wykonywa tak-
że starannie na termin ozna-
czony, jak również dostar-
cza wyborowe kafle z fa-
bryk pierwszorzędných łód-
skich po cenie fabrycznej.

Adres: Ulica Petersbur-
ska (Kaliska), dom S-rów
Karlińskich. (97)

Nagrodzona na Wystawach Wszechświatowych
ZŁOTY w Paryżu w r. 1889 **MEDAL**
w Bermingham w roku 1890
**FABRYKA
PORTLAND CEMENTU
„WYSOKA“
w Łazach**
st. dr. żel. Warsz.-Wiedeńskiej.

Produkcja roczna

1,250,000 PUDÓW

GŁÓWNY KANTOR

w Warszawie, Żórawia 43.

(51)

PURIFIKATOR

przywilejowany przez Departament handlu i rzemiosłnictwa Mi-
nisteryjum Finansów, zapobiega tworzeniu się t. z. kamienia
kotłowego w kotłach parowych i zwykłych, usuwa utwo-
rzone już kamieniste osady, zaoszczędzając ściany kotłów.

Kantor fabryczny Purifikatora
ZYGMUNTA KOMAR

WARSZAWA,

ulica Krochmalna Nr 92, za rogatką Wolską.

Purifikator znajduje zastosowanie przy wszelkiego rodzaju
kotłach parowych, lokomotywach, lokomobilach i zwykłych
kotłach, a więc w fabrykach, kolejach żelaznych, parowcach
morskich i rzecznych, pancerniach i t. p.

Korzyści, jakie się otrzymują przy użyciu Purifikatora:

1. Purifikator zapobiegając tworzeniu się osadu w kotłach i usuwa-
jąc utworzony już kamień kotłowy, pozwala utrzymywać w ciągłej czystości
kotły, chroni je od przedziurawienia i przepalenia.
2. Wpływa znakomicie na zaoszczędzenie materiału opałowego.
3. Zabezpiecza lokomotywy i kotły od eksplozji i nieodłącznych przy
tem wypadków kalectwa i śmierci i, z tego tytułu jako środek profilaktyczny
ważną odgrywa rolę i pod względem społecznym.
4. Ułatwia wysoce oczyszczanie kotłów, a przeto przyczynia się do znacz-
nego zaoszczędzenia rąk robotnych.
5. Oszczędza w wysokim stopniu ściany kotłów i, tym sposobem zwięk-
sza ich trwałość i ułatwia ich funkcję.
6. Działa pewnie i skutecznie, bez względu na skład chemiczny wody
i jej zanieczyszczenie. (16)

Cenniki i sposób użycia Purifikatora na żądanie franco.

(132) MAGAZYN

UBIORÓW MĘZKICH

A. Litmanowicza

w PIOTRKOWIE

plac Aleksandryjski
w domu p. Skibińskiego.

Wykonuje wszelkie roboty w za-
kres krawiectwa wchodzące.

Pod firmą: „Michalina“

przy ulicy Petersburskiej (Kaliskiej)
w domu Michaleckiego Nr 21, vis-à-vis
kupa Zaleskiego.

Tania sprzedaż: bielizny
damskiej i męskiej; koszul, kaftaników,
kalesonów zimowych welnianych i ba-
welnianych; kamasy włóczkowych,
kołnierzyków i mankietów celulo-
wych; pończoch, skarpetek, krawatów,
rękawiczek, gorsetów, **kaloszy**, sze-
lek, grzebieni, szczotek; towarów w za-
kres galanterii wchodzących, jak: al-
bumów, portmonetek, szczyrzyków, de-
wizek, perfum krajowych i zagranicz-
nych, norymberszczyzny i t. p. (108)

(156) Handel

Farb Malarskich

**Materyałów Piśmiennych
i Introligatorskich**

oraz **Towarów Kolonialnych**

H. IMICH

w Częstochowie

w domu własnym II aleja.

Tani Sklep

Galanteryjno-Perfumeryjny

pod firmą

„JULJAN“

ul. „Petersburska“ dom W. Psarskiej
w Piotrkowie.

Poleca towary galanteryjne jako to:
bieliznę, szelki, spinki, krawaty, ka-
losze, laski, parasole, rękawiczki wel-
niane, wyroby pończosznice i wszel-
kie inne towary w zakres galanteryj-
ny wchodzące, i sprzedaje takowe po
cenach najtańszych. (79)

Magazyn towarów
bławatnych i płótna
HELENY
Staszycowskiej
w Piotrkowie
Hotel Litewski
w Starym Ryнку. (96)

Polska Fabryka Pierników

A. POPLAWSKIEGO

Egzystuje od 1879 r.

Elektoralna № 23

wprost Szpitala Ś-go Ducha.

poleca swoje wyroby.

Pp. kupującym za rubla
dodaje się za 15 kop. te-
goż towaru, a Pp. Handlu-
jącym odstępnie się rabat.
(26)

Dom Bankiersko - Komisowy ADAMA BERGMAN

w Sosnowicach, Filija w Częstochowie.

Wystawia przekazy na miasta handlowe w kraju i zagranicą.

Kupuje i sprzedaje wszelkie papiery publiczne, akcje, obligacje, jako też zagraniczne monety i banknoty. — Wymienia kupony tutejsze, jako też Listy Zastawne wylosowane. Ubezpiecza 5% rosyjskie premie pożyczki od amortyzacji.

Przyjmuje do inkasa weksle, frachty kolejowe i wszelkie wartości.

IZYDOR LITTAUER.

ŁÓDŹ

ul. Piotrkowska Nr 17,

KIELCE

ul. Duża Nr 64.

MAGAZYN

Towarów galanteryjnych, pasmanteryjnych, koronek, tiulów i wstążek.

(65)

Ceny umiarkowane.

J. NAJMAN

Magazyn gotowych ubiorów męskich i damskich

istniejący od roku 1852

w Częstochowie, przy ul. N. Maryi Panny.

Posiada Składy: sukna, kortów i futer, kolder sławnych, dywanów, der, chodników. Przyjmuje wszelkie zamówienia na ubrania damskie, męskie i futra; wykonywa takowe z wszelką akuracją.

(174)

Skład węgla kamiennych
AUGUSTA TESCHICH
w Łodzi.

Filje: w Tomaszowie rawskim,
„ Rokicinach,
„ Białymstoku.

Hurtowa i detaliczna sprzedaż węgla z kopalń „Akeyjnego Towarzystwa kopalń i zakładów hutniczych sosnowickich, w Sosnowicach.“

E. Limprecht i L. Szwede
BROWAR PAROWY
PIWA BAWARSKIEGO
w Częstochowie.

Poleca piwo lagrowe w antalkach i butelkach.

(180)

SPECYALNY MAGAZYN
SUKIEN i OKRYĆ DAMSKICH

S. LEVI

Marszałkowska 109 róg Chmielnej I-e piętro
w Warszawie

poleca

wielki wybór gotowych Okryć Damskich.

Przyjmuje wszelkie obstalunki bez zaliczeń.

Krój najlepszy. — Robota mężka.

[9]

Ceny możliwie najniższe.

BROWAR PAROWY

Towarzystwa Akcyjnego S-rów K. ANSTADT

W ŁODZI

wyrabia różne gatunki piwa a szczególnie

Piwo Pilzeńskie

równe dobrocią oryginalnemu.

w Warszawie vis-à-vis Wiedeńskiego Foksalu

Skład u L. Borowskiego.

(56)

D. GOGOLEWSKI Dąbrowa.

Hurtowa sprzedaż Węgla i Koks ze Wszystkich Kopalń Krajowych i Zagranicznych.

(115)

Browar Monachijskiego Piwa

J. ABRAHAMSOHN

w Piotrkowie.

Poleca na Święta piwo lagrowe w antalkach i butelkach.

(146)

JÓZEF SZYMAŃSKI
RESTAURACYJA i HANDEL WIN
w Sosnowicach.

Śniadania, obiady, kolacje, po cenach umiarkowanych.

Bufet i piwnica zaopatrzone we wszelkiego rodzaju wina, koniaki i piwa z pierwszych firm zagranicznych i krajowych.

Wieczorami odbywają się KONCERTA muzyki włościańskiej.

ALFRED GRODZKI

Warszawa, Senatorska 33

poleca:

Wszelkie praktyczne

MASZYNY i NARZĘDZIA

Rolnicze

o r a z

NASIONA.

Katalogi i cenniki
na żądanie.

(15)

FABRYKA MASZYN

ODLEWNIA STALI

i Żelaza-Emalernia

BRACI BAUERERTZ

w MIJACZOWIE

przez Stację Myszków Dr. Żel. W. W.

Poleca:

Odlewy stalowe różnego fasonu;

Urządzenia młynów, tartaków, olejarni;

Kompletne transmisje, różne maszyny i ich części;

Kolejki konne, wagoniki i wózki różnego systemu,
całe żelazne i drewniane, taczki żelazne;

Dla gorzelni kufy żelazne i rezerwuary na okowitę;

Kompletne urządzenia ogrzewawcze, rury kominie-
rzowe, piece rejestrowe, rury do wody
i pary, kondensatory;

Schody żelazne proste i kręcone, okna i drzwi
żelazne;

Zupełne urządzenia stajenne;

Nagrobki i ogrodzenia; balkony i podjazdy żelazne;

Prasy do siana, słomy i torfu.

Odlewy wszelkiego rodzaju z modeli własnych,
(150) dostarczanych, jak i rysunków.

Adres dla telegramów BAUERERTZ Myszków.

Adres dla telegramów BAUERERTZ Myszków.

A. OPPENHEIM

DOM

HANDLOWO SPEDYCYJNO-KOMISOWY

w Sosnowcu

Filije: w Katowicach, Granicy, Szczakowie, Wołoczysku, Podwołoczysku, Brodach i Radziwillowie.

Transport na wszystkie kierunki
po cenach ustalonych.

EKSPORT ZBOŻA

WIELKIE MAGAZYNY
i Składy

przy Drodze Żelaznej.

(145)

Założona w roku 1857 pierwsza w Kra-
ju i Cesarstwie

(120)

FABRYKA
PORTLAND CEMENTU
„GRODZIEC”

nagrodzona dwukrotnie Herbem Państwa i wielo-
ma Medalami na różnych wystawach europejskich
poleca swój

PORTLAND-CEMENT
„GRODZIEC.”

Adres dla listów: Dyrekcja Fabryki „Grodziec”
dla depesz: Sosnowice—Grodziec.

Połączenie telefoniczne z Sosnowicami.

Introligatornia
i Główny Skład Książek
do nabożeństwa
PIOTRA PIEKARSKIEGO
w Częstochowie
ul. Ogrodowa (dom własny)
Wykończa szybko i elegancko
wszelkie roboty w zakres introligatorstwa wchodzące.
Na składzie posiada zawsze wielki wybór dzieł treści religijnej, najlepszych wydań.
Handlującym odstępuje znaczny rabat.
Warunki przystępne.
(178)

KIO-CZI
NIEZAWODNY ŚRODEK
NA PLUSKWI
A. NOWAKOWSKI
Białańska № 3.
Pp. handlującym rabat.
(72)

PRACOWNIA OBUWIA
damskiego i męskiego
Szymona Jabłońskiego
w PIOTRKOWIE,
ulica „Woroneńska“ dom SS-rów
Jabłońskich.
Przyjmuje wszelkie obstalunki i reparacje które z największą akuracją wykonuje.
Posiada również gotowe obuwie.
(137) Ceny przystępne.

W. WINEREB
Sosnowice.
Drobne galanteryjne towary
Lampy, Porcelana,
„Brytańskie“ srebrne wyroby.
Instrumenty muzyczne, wózki dziecięce, zabawki i wyroby gumowe, wyroby żelazne, sprzęty kuchenne, farby, lakiery, towary łóżeckie i bielizna. Dywany, kołdry, chodniki, sukna (152) i różne modne rzeczy.

Bazar gotowych
ubiorów męskich
i szkolnych
i całkowitych kostjumów dla dzieci,
CH. WISZNIEWSKI
Łódź,
ul. Piotrkowska № 263/50 nowy
(68) dom Frichmana.

PINCE-NEZ, OKULARY
najcieńszych fabryk w najnowszych fasonach i najściślej do wzroku zastosowane, Lornetki, Termometry, Narzędzia chirurgiczne, Woreczki higieniczne Gąbki ochronne, Bandaże i t. p. „najtańszej“ nabyć można w Zakładzie Optyczno-Elektrotechnicznym Juljana Drehera ul. Szpitalna № 6. Tamże: Dzwonki elektryczne, Piorunochrony, Telefony, najlepsze zakłada na żądanie w mieście lub na prowincyi, po cenach umiarkowanych. Przyjmują się reparacje. Obstalunki z prowincyi, za zaliczeniem.
(25)

HANDEL WIN
Delikatesów, Towarów Kolonialnych
oraz Trunków Krajowych i Zagranicznych
JAKÓBA HELMAN
w Częstochowie.
(168)

MARKUS HENIG & Co
PIERWSZA W KRAJU
FABRYKA IGIEŁ
i Stalug Parasolowych
w Częstochowie.
Specjalność: Igły do szycia i cerowania, igły do worków, druty do pończoch, szydelka, szpilki z szklanymi łebkami, szpilki mosiężne, haftki i druty parasolowe.
(169)

Mając sobie przez Dyrekcję Fabryki Portland Cementu „Grodziec“ powierzona wyłączną sprzedaż tegoż Cementu w Będzinie, otworzyłem tamże skład takowego, i mam zaszczyt polecić się niniejszem WP. WP. Inżynierom, Budowniczym, Przedsiębiorcom i w ogóle wszystkim produktowi tego potrzebującym.
Waleryjan Wróblewski.
(147)

SKŁAD HURTOWY
spirytusów, wódek słodkich, likierów i araków
oraz fabryka miodu
HERSZONA JAKÓBA HEJMANA
w Łodzi
(45) ul. Północna Nr. 313 dom własny.

HOTEL KALISKI
w CZĘSTOCHOWIE
obok dworca Drogi Żelaznej.
Poleca się względem Szanownej Publiczności
Przy Hotelu jest Cukiernia, egzystująca od roku 1864.
(166) **MICHAŁ RUDZKI.**

GŁÓWNY SKŁAD WYROBÓW DYSTYLARNI
Braci Siedlewskich
pod firmą
„K. SZNAJDER“
w Warszawie
istniejącej od roku 1840
oraz
Skład WIN Zagranicznych i Krymskich
z pierwszorzędnym domów
ul. Piotrkowska № 249, dom Hillego i Dittricha
W ŁODZI.
(37)

Nagrodzona dyplomem na Wystawie
w Petersburgu
JEDYNA W KRAJU
Fabryka ULI
i narzędzi pszczelniczych
Władysława Kowalskiego
w Warszawie
Marszałkowska № 62.
Poleca własnego pomysłu Miodarki centryfugalne 2-u plastrowe b. praktyczne, tanie, oraz Ule wszelkich systemów i narzędzia pszczelne.
(71)

PRACOWNIA
ubiorów męskich
S. FAJWILEWICZA
w Piotrkowie,
w domu S-rów Jabłońskich, obok
Hotelu Litewskiego.
Wykonuje wszelkie roboty w
zakres krawiectwa wchodzące.
(84)

SKŁAD
MEBLI
ZAKŁAD TAPICERSKI
IZYDORA RICHTER
w Częstochowie
(176) I aleja, dom Wexlera.

L. SIEBENEICHEN
Łódź,
Nowy-Rynek № 2
Naczynia kuchenne
Sprzęty domowe
Wyroby nożownicze, metalowe, niklowane i Platerowane.
W YŻYMACZKI.
WIANKI.
NB. Wszelkie wyroby w gatunkach wyborowych.
(40)

Skład wyrobów tabaczych
rosyjskich, krajowych i zagranicznych
Markusa Wiener
w Częstochowie,
w 1-ej Alei, dom Reichera.
(182)

(85) **MAGAZYN**
ubiorów męskich
Edwarda Grzywaczewskiego
w Piotrkowie,
ulica Kaliska dom Müllera,
wykonuje wszelkie roboty
w zakres krawiectwa wchodzące, gustownie, elegancko
i podług najświeższych mód.

Specyjálny Zakład
ORGANÓW KOŚCIELNYCH
Władysława Kołodziejskiego
 w Piotrkowie

naprzeciw kościoła Panien Dominikanek.

Przyjmuje wszelkie zamówienia i obstalunki i wykonuje takowe na termin wyznaczony. Wyrabia i ustawia organy kościelne po cenach umiarkowanych z rozpłatą w razie potrzeby na raty. W każdym czasie organy gotowe na składzie. Sumienną i dokładną robotę poręcza.

(109)

Główny Skład wyrobów
WARSZAWSKIEJ DYSTYLARNI PAROWEJ
F. JANKOWSKIEGO
 o r a z
HANDEL WIN
 w Łodzi,
 Nowy Rynek № 5.

(36)

Główny Skład wyrobów
Warszawskiej Dystylarni Parowej
Ł. MOKIEJEWSKIEGO

o r a z

HANDEL WIN

W ŁODZI, ulica Piotrkowska, dom Klossa № 765.

POLECA:

Trunki w zakres dystylarni wchodzące, w dobroci niestępujące zagranicznymi, jak alembiki, Столовое очитенное вино, likiery, kremy w ozdobnych flakonach, spirytusy: do picia, winny, do polityry i do palenia, jako też okowite smaczne i mocne. Wina naturalne odstale z najcenniejszych piwnic: węgierskie, francuskie, szampańskie, reńskie, hiszpańskie, portugalskie. Araki, koniaki krajowe i zagraniczne (kuracyjne). Miody stare, porter angielski w 1, 1/2, 1/4 butelkach.

(35)

Octy francuskie, oraz:

WINA: besarabskie, krymskie i kaukaskie od 30 kop. za butelkę.

JULIJUSZ HAFFTSTEIN
 ŁÓDŹ, ul. Konstantynowska Nr. 4.
ZAKŁAD KRAWIECKI
 Pierwszorzędny
 SKŁAD SUKNA i KORTÓW.

(54)

PRZEDZALNIA WIGONI
W. Stolaroff
 W DĄBROWIE

pod Łodzią.

(53)

(92) **ZAKŁAD ŚLUSARSKO-MECHANICZNY**
Braci WOJCIECHOWSKICH

w PIOTRKOWIE

ulica „Pe'ersburska", w domu № 208, obok Ogrodu Kolejowego.

Wykonują wszelkie roboty ślusarskie a mianowicie: wchodzące w zakres budowlany, drzwiczki hermetyczne do pieców.—Zakłada i repara dzwonki elektryczne, numeratory po Hotelach; ostrzegacze od złodziei urząda w drzwiach, oknach i kasach ogniotrwałych. Pobiela rądle i samowary.

Wszelkie zamówienia wykonują ze znajomością, po cenach przystępnych. 2-u letnia gwarancja przy urządzeniu dzwonków elektrycznych.

SKŁAD HURTOWY

Spirytusu, Okowity, Wódek słodkich, Likierów, Araków z różnych krajowych fabryk

S. L. Orbach

ŁÓDŹ

Ulica róg Nowomiejskiej i Północnej Nr. 296.

(55)

Ł. J. BORKOWSKI
DĄBROWA GÓRNICZA
 Węgla kamienne
 ŻELAZO, NAFTA, CEMENT, TŁUSZCZE
 i wogóle wszelkie artykuły techniczne
 Filja w Warszawie,
 ulica Marszałkowska № 136.

(113)

BRACIA BARUCH

Mechaniczna tkalnia, farbiernia, wykończalnia, drukarnia wyrobów bawełnianych i wełnianych

(chustek kaszmirowych, Mousseline de laine, foulé imprimé)

FABRYKA W PABIANICACH
Kantor w Łodzi,

ulica Cegielniana Nr 25.

(34)

FABRYKA
Wyrobow rękawicznich
SKŁAD GOTOWEJ BIELIZNY MĘSKIEJ
W. MADLER
 Główny Skład ulica Piotrkowska Nr 257,
 dom Szretera,
 Filja: ulica Dzielna (Kolejowa) Nr 1
 obok handlu Piotra Orłowa,
W ŁODZI.

(38)

SKŁAD HURTOWY
 spirytusów, wódek słodkich, likierów i araków
ALBERTA BÖHM
 w Częstochowie
 II-ga aleja dom własny.

(175)

ZAKŁAD STOLARSKI
MEBLOWY i BUDOWLANY
Jana Marszyckiego i Syna
 Ulica „Odeska” dom własny w Piotrkowie.
 Przyjmuje wszelkie roboty w zakres stolarski wchodzące:
 jako to meblowe i budowlane i wykonywa takowe
 sumiennie i akuracie:—Fasony mebli najświeższe!
!Ceny umiarkowane!

Zakład egzystuje od r. 1850.
 (102)

A. Stalińskiego
Fabryka octu
 EGZYSTUJĄCA OD LAT 40-tych
 46 HOZA 46
 46 HOZA 46
 W Warszawie
 Polecia Ocet wyrobowanyj dobroti do marynat, jak
 również stółowy w butelkach: winny i estrogonowy.

(18)

MARKUS GRADSTEIN
DOM HANDLOWO-EKSPEDYCYJNY
 Granica, Szezakowa i Sosnowice,
DOM BANKIERSKI
 w Częstochowie.

(172)

Leonard Piaszczyński
 Jeometra przysięgły klasy II-ej
 w **PIOTRKOWIE**, ulica Pocztowa dom W. Zagórskiej.
 Przyjmuje wszelkie roboty miernicze jako to: irygacje, niwelacje,
 roboty do Banku Włościańskiego, do Towarzystwa Kredytowego i do
 wszystkich instytucji rządowych.

(141)

PIEKARNIA TURECKA
Jakóba Priumowa
 w **Piotrkowie**,
 róg rynków Starego i Maślanego, dom Łaguny.
 Poleca świeże pieczywo codziennie, bułki chleb i rozmaite strucl
 odznaczające się wyborowym smakiem.

(139)

S. REICH i S-ka
FABRYKA SZKŁA
 (123) w Zawierciu.

Zakład Ślusarsko-Mechaniczny
ROMANA SZYMAŃSKIEGO
 w Piotrkowie
 Maślany-Rynek, dom SS-rów Bartenbacha.
 Wyrabia okucia do domów, drzwi hermetyczne, posiada znaczny za-
 pas zamków i zatrzasków różnej konstrukcji i wogóle wszelkich robót w za-
 kres ślusarsko-mechaniczny wchodzących.
CENY UMIARKOWANE.

(103)

BĘDZIŃSKA
WALCOWNIA CYNKU
TILLMANS & OPPENHEIM
 w Będzinie,
POLECA SVOJĄ BLACHĘ CYNKOWĄ
 a także
 Dziurkowane arkusze metalowe
 (Perforirbleche) do fabryk
 podług obstalunku.

(117)

ALEKSANDER RYPP
KANTOR PROŚB I ZAŻALEŃ
 (43)
 do Władz Policyjno-Administracyjnych i Sądowych
 w Łodzi, ulica Dzika (Mikołajewska) № 1361-c.

Skład futer i czapek
MARKUSA JAKÓBOWSKIEGO
 w Częstochowie
 zaopatrzony w świeży towar na sezon zimowy—przyjmuje obsta-
 lunki damskie i męskie—ceny umiarkowane.

(177)

Moritz Fraenkel
ŁÓDŹ.
Skład węgla, żelaza, belek żelaznych, szyn
kolejowych, cementu.
 (41)
 — Interes ekspedycyjny. —

ZAKŁAD ŚLUSARSKI
LUDWIKA KOENIGA
 w **Piotrkowie**, ul. Moskiewska (Bykowska) dom Fiszla,
 podejmuje się wszelkich robót w zakres ślusarstwa wchodzących, któ-
 re wykonywa sumiennie i ze znajomością rzeczy, po cenach
 przystępnych.

(107)

BROWAR
PIWA BAWARSKIEGO
A. G. THOMASA
 w **RADOGOSZCZU** pod Łodzią.

(44)

S. SCHEIN
SKŁAD ŻELAZA
i wyrobów żelaznych
oraz fabryka gwoździ, drutu i łańcuchów
(128) W BENDZINIE.

PAUL CZOCK
Sielce st. Sosnowice
STOLARNIA i FABRYKA MEBLI
Skład gotowych trumien.
Ceny umiarkowane.
(151)

J. H. MEITLIS
SKŁAD ŻELAZA
w Bendzinie
i Fabryka Tektury Smołowcowej
(127) W SOSNOWCU.

D. BÖHM
Sosnowice
Handel towarów kolonialnych
i Delikatesów, Farby malarskie,
Szczotki i pędzle, Wyroby ta-
baczne, Kosmetyki krajowe i za-
graniczne, Herbata, Kawior, Ka-
losze, cerata, wyroby platerowa-
ne, meble gięte, Cement, gips,
materiały piśmienne i t. p.
Sprzedaż hurtowa i deta-
liczna. Wszelkie towary pier-
woszorędnej dobroci zawsze
na składzie. (148)

F. Weidenfeld
SKŁAD
porcelany, fajansu, szkła
i LAMP
w Nowym rynku
dom Grylaka
W CZĘSTOCHOWIE.
(156)

Zakład Jubilerski
J. FEIGENBAUM
w Łodzi,
ulica Piotrkowska № 23.
Wybór biżuterii złotej, srebr-
nej, brylantowej i zegarmistrzow-
skiej, Wyroby platerowane Nor-
blinowskie i z innych fabryk.
Przyjmuje wszelkie obstarunki
w zakresie jubilerskim i zegarmi-
strzowski wchodzące, wykonywa
najszybszej i po najtańszych
cenach. (62)
Egzystuje od roku 1876.

Zakład Ślusarsko-Mechaniczny
ADAMA LUFTA
w Piotrkowie, obok Sądu Okręgowego.
Przyjmuje reparacje **maszyn do szycia** wszelkich syste-
mów i **broni myśliwskiej**. Posiada na składzie części do
tychże, jako to: czółenka, pasy, igły, oliwiarki i t. p. Podejmuje się
zakładania i obsługiwanie **dzwonków elektrycznych i**
telefonów. Łączy folwarki, fabryki i t. p. Wykonuje także ro-
boty tokarskie z żelaza, okucia drzwi i okien domów i posiada po-
wyższe przedmioty na składzie. **Reparuje wyżymaczki**. Wyjeżdża
na wieś dla reparacji **lokomobil i młocarń**. Wykonuje bramy i ogro-
dzenia żelazne według podanych rysunków. Urządza zlewy.
(74) **Ceny możliwie tanie.**

ZAKŁAD STOLARSKI
MEBLOWY I BUDOWLANY
oraz skład trumien
Ignacego Rozwens
w Piotrkowie, ulica „Twerska“ dom własny
(dawniej Sobieszczańskiej),
przyjmuje wszelkie roboty w zakresie stolarstwa wchodzące jako to
meblowe i budowlane i wykonuje takowe sumiennie i akuratanie
po cenach umiarkowanych. (80)
Również na składzie meble gotowe.

Księgarnia i Skład Nut (64)
R. SCHATKE
w ŁODZI, ulica Piotrkowska Nr. 786.
Dostarcza wszelkie książki i wydawnictwa krajowe i zagraniczne po ce-
nach katalogowych. Posiada wielki wybór książek do nabożeństwa w roz-
maitych oprawkach.
KSIĄŻKI DLA DZIECI I MŁODZIEŻY.
Wydawnictwa ilustrowane.
NAJWIĘKSZY SKŁAD GLOBUSÓW.

SKŁAD WĘDLIN
K. Grochowskiego
w CZĘSTOCHOWIE
przy ulicy Panny Maryi. (157)

PRZEMYSŁ BRONZU FOSFOROWEGO
E. von MÜNSTERMANN
Sosnowice St. D. Ż. W. W.

Fabrykacja oryginalnego bronzu fosforowego D-ra Künzla
Gatunek wyrobu pierwszorzędny, wykonania najlepsze.
Odlewnia i fabryka Armatur.

Specjalności:
Lagry, mutry, koła zębate dla walcowni, formy do wielkich
pieców, pompy plunżerowe, wentyle, rury wodociągowe nie pod-
dające się działaniu kwasów, lagry do lokomotyw, wagonów
i wszelkich maszyn do największych rozmiarów. Szyby do maszyn
parowych, pierścienie do tłoków, sztangi tłokowe, cylindry do
pomp i pras hydraulicznych. Buksy lagrowe i kolektory do dy-
namomaszyn. Szpindelbuxy, lagry stojące i szyjowe, ryngi cy-
lindrowe do przędzalni (Frontroller). Armatura aparatów do go-
towania, wały, dna i płyty do cellulosa. Holendry, walce do
ogrzewania i prasowania, walce do fabrykacji papieru.

Wszelka armatura z bronzu fosforowego, nie poddająca się
działaniu kwasów i niekwasów.

Odlewy według modeli lub rysunków, surowe lub obrobio-
ne. Bronz fosforowy, surowe metale, fosurkastele dla odlewni.

Biały metal w kompozycjach, odpowiadających różnym
przeznaczeniom, szlagluty w różnych grubościach.

Pierwszorzędne rekomendacje. (153)

ZAKŁAD FOTOGRAFICZNY
J. SZUKALSKIEGO
w Piotrkowie ulica Pocztowa. (72)
Wykonuje wszelkie roboty w zakresie fotografii wchodzące.

MALARZ
ZNAKÓW
F. ROZNECKI
ul. Chłodna № 20
w WARSZAWIE.
Wykonuje wszelkiego ro-
dzaju szyldy i napisy na
szkle, blasze, drzewie, murze i t.
p. od najwykwintniejszych
do najskromniejszych. (13)

M. DOBRANICKI
w Łodzi,
ul. Piotrkowska № 728 nowy 163.
Skład hurtowy spirytusów,
wódki oczyszczonych i słod-
kich z różnych krajowych
fabryk. (46)

MAGAZYN
ubiorów męzkich
A. WAJSA
w Piotrkowie,
ul. Kaliska w Hotelu Wileńskim.
Wykonuje wszelkie roboty
w zakresie krawiectwa wchodzą-
ce po cenach przystępnych. (98)

SALOMON WEKSLER
FABRYKA
Szczotek i Pędzli
w Częstochowie
(181) w domu własnym.

Skład wyrobów tabaczknych
M. NAJMARKA
w Piotrkowie,
dom J. Kańskiego wprost cerkwi.
Poleca wszelkie wyroby ta-
baczne z różnych fabryk w do-
borowych gatunkach. Do
składu nadszedł transport świe-
żych wyrobów tabaczknych Sym-
feropolskich, firmy „A. Aszkinasi
i D. Hoflina.“ (81)
Sprzedaż hurtowa i detaliczna.

Dogodny i Tani
położony w najlepszym punkcie
HOTEL WILEŃSKI
w Piotrkowie, ul. „Petersburska“
vis-à-vis Handlu W. Zaleskiego.
Utrzymany w należytym porządku.
Usługa na każde zawołanie. Cena
numerów od 60 kop. do 1 rs. 50 k.
(85) na dobę.

L'URBAINE

FRANCUZKIE TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ NA ŻYCIE

Najwyżej zatwierdzone dla operacji w Rosji
w d. 2 Czerwca 1889 r.

Kapitał zakładowy 12,000,000 franków

Fundusz rezerwowy do dnia 1 Stycznia 1890 r.

65,000,000 franków.

Kancelarya złożona w Banku Państwa Rs. 500,000.

Nad czynnościami Towarzystwa ustanowiona ciągle faktyczna kontrola rządu, której koszt ponosi Towarzystwo, a nie ubezpieczeni.

Do wielu z nader licznych kombinacji ubezpieczeń przywiązana jest t. z. „gwarancya”, na zasadzie której Towarzystwo umarza ubezpieczonym składki w razie obłożnej choroby, a wypłaca $\frac{3}{4}$ ubezpieczonego kapitału niezwłocznie bez względu na termin polisy, w razie kalectwa lub wogóle niezdolności do pracy; resztę zaś t. j. pozostałą ćwierć ubezpieczonego kapitału Towarzystwo wypłaca w terminie polisy ubezpieczonemu, lub jego spadkobiercom.

Przykład: Pan X. w wieku lat 37, zawarłszy ubezpieczenie mieszane „z gwarancją”, na lat 20, na sumę 25,000 rubli, w niespełna rok, wskutek nieszczęśliwego wypadku, stał się niezdolnym do pracy. Towarzystwo L'Urbaine wypłaciło mu $\frac{3}{4}$ ubezpieczonego funduszu t. j. 18,750 rubli, zachowując resztę do upływu terminu ubezpieczenia i zwalniając go od dalszych składek.

Główna Reprezentacja na Królestwo Polskie
Dom Bankierski Mieczysław Epstejn
w Warszawie, Mazowiecka № 9.

(193)

SKOMPLIKOWANE ZEGARY i ZEGARKI

genewskie:

Repetiery bijące godziny, kwadransy i minuty, Kalendarzowe, Chronografy, zegarki bez skazówek oraz nakręcane co 8 dni

poleca ZEGARMISTRZ

JAN LAUTERBACH

w WARSZAWIE,

1-13 Marszałkowska 1-13.

(704) Ceny niskie—gwarancja dwuletnia.
Przyjmują się wszelkie reparaacje.

S. WEINBERG

Skład żelaza i wyrobów żelaznych

w Częstochowie, 1-sza Aleja. (211)

Instytut Wód Mineralnych
przy Aptece

I. TOMCZYKA

w Starym-Rynku w Częstochowie.

Wyrabia wszelkie wody mineralne sztuczne, według najnowszych analiz, z całą dokładnością, na wodzie dystylowanej.

Instytut utrzymuje tak w porze letniej jak i zimowej wszystkie wody mineralne naturalne. (203)

SKLEP SPOŻYWCZY „MARTA” w Piotrkowie (dom Spana).

Sprzedaż towarów kolonialnych, wszelkich artykułów spożywczych jako to: maki, kasz, grochów, powideł, miodu, serów, śledzi, grzybów, maku i t. p., jak również pieńników i bakalij.

CENY BARDZO PRZYSTĘPNE. (218)

PIERWSZA W KRAJU FABRYKA

ORGANKÓW DZIECIENNYCH

(Mundharmonica)

oraz wyrobów z masy perłowej, mianowicie guzików różnych fasonów i wielkości, spinek i t. p.

S. HERTZ i S-ka

w Częstochowie.

(200)

LANDAU

TARTAK PAROWY
i SKŁAD

Materyjałów Drzewnych
w Piotrkowie,

poleca drzewo sosnowe, świerkowe i twarde wszelkich rozmiarów, po cenach umiarkowanych.

Warszawska fabryka kapeluszy męskich, damskich i dzieciennych

B. WOŁOWICZA

w Piotrkowie, ulica „Petersburska” (Kaliska) dom Pulwarskiego przyjmuje kapelusze do przerabiania na modne fasony po cenach umiarkowanych; również posiada gotowe kapelusze różnych fasonów.

Prasowanie cy-
lindrów na pocze-
kanu.

Stanisław Weinberg & Comp.

w Częstochowie.

Fabryka wyrobów celluloidowych

a mianowicie tak zwanych gumowych kołnierzyków, mankietów i rączek do parasoli i lasek. (199)

Jakób Guttman

w Będzinie,

(188)

SKŁAD ŻELAZA

i WYROBÓW ŻELAZNYCH

S. POTOK i S-ka

w Będzinie,

Amerykański Młyn Parowy

Piekarnia oraz Tartak Parowy. (189)

DAWID ROZENBLUM

w Będzinie.

(190)

SKŁAD SUKNA i KORTÓW

Różnych skór i pasów angielskich do maszyn.

DENTYSTA

A. GELBARD

w Częstochowie, 1-sza Aleja róg Nowego-Rynku.

Leczy, plombuje i wstawia sztuczne zęby na kauczuku i metalu. (210)

Ceny nader umiarkowane!

EDMUND ŁASKI
INŻYNIER**Przyjmuje:****BIURO TECHNICZNE**
w CZĘSTOCHOWIE.**I. Sporządzenia**

planów i kosztorysów budowlanych; planów i opisów dotyczących kotłów, w zastosowaniu do nowo obowiązujących przepisów rządowych; planów i opisów, dotyczących instalacji elektrycznych, tak już funkcjonujących, jako też i nowo urządzających się, w zastosowaniu do ostatnich przepisów ministerjalnych; planów i kosztorysów dla asekuracji rządowej.

II. Wszelkie roboty

w zakres techniki wchodzące, jako to: prowadzenie budowli, urządzenie filtrów i kanalizacji, obmurowywanie kotłów, a także przeróbki takowych, podług przepisów rządowych.

III. Wszelkie dostawy

motorów parowych, wodnych, gazowych, naftowych o ścieśnionem lub przegrzanem powietrzu, wszelkich maszyn, używanych w przedsiębiorstwach, tkalniach, wykończalniach, farbierniach, młynach walcowych, papierniach, cukrowniach, browarach, gorzelnianach i t. p. fabrykach; maszyn i narzędzi pomocniczych do obróbki metali i drzewa, jak również dostawy wszelkich artykułów technicznych używanych w zakładach przemysłowych.

Wszelkie artykuły pochodzą z pierwszorzędnych fabryk.

Specyalność: Instalacje elektryczne i telefoniczne.

Skład zaopatrzony stale w najniezbędniejsze artykuły techniczne.

Cenniki wraz z listą rabatową wysyłam za żądaniem *franco*.

(212)

Wszelkie zlecenia załatwiają się z możliwą szybkością.

Referencje firm pierwszorzędnych!

CEGIELNIA PAROWA
M. JÜNGSTER i S^{ka}

w Łazach St. D. Ż. W. W.

Poleca cegłę maszynową, prasowaną i połączoną w dobrych gatunkach. (125)

Poleca się pierwszorzędny
HOTEL LITEWSKI

w Piotrkowie

posiadający 36 numerów
od kop. 65, z pościelą.Omnibus hotelowy znajduje
się na każdym piętrze. (104)

Agentura Ubezpieczeń

J. SZTENCEL

w Częstochowie

Zawiera wszelkiego rodzaju ubezpieczenia: od ognia, życiowe, kapitałowe i dochodów, od nieszczęśliwych wypadków, transportów i ziemiopłodów od gradobicia. (165)

MAGAZYN (82)**UBIORÓW DAMSKICH****F. Litmanowicza**

w PIOTRKOWIE

Stary Rynek

dom Glicksmana, pierwsze piętro.

Wykonuje wszelkie roboty w zakresie krawiectwa wchodzące.

Towarzystwo Moguńskie

FABRYKA MINERALNYCH KWASÓW
i octowej essencji frankfurckiej

przy Stacji Gzichów

przez Sosnowice. (119)

JERMUŁOWICZ i BERGMAN
SOSNOWICE.

Zakłady Artystyczne

DRUKARSKO-LITOGRAFICZNE

Adres telegraficzny:

Jermułowicz—Sosnowice.

I-sza ulepszona mechaniczna

FABRYKA WYROBÓW PAPIEROWYCH

specjalnie

Torebek i tutek papierowych

od zwyczajnych do ozdobnych.

Dzienna produkcja 100,000 sztuk. (149)

FABRYKA KASS ŻELAZNYCH

ogniotrwałych

oraz PRASS do kopiowania

D. BERLINER

Elektoralna 5, w Warszawie.

(208)

FABRIK

für EISERNE GELDSCHRÄNKE

und COPIERPRESSEN

D. BERLINER

Elektoralna-Strasse 5, in Warschau.

GŁÓWNY SKŁAD

SOLI i NAFTY**Maurycyego Wiener**

w Piotrkowie

przeniesiony został z domu Ignatiewa do domu Wendla za Farą, gdzie sprzedaje sól na wagony i worki, również w bryłach dla owiec; — naftę zaś na beczki. (224)

Ceny umiarkowane.

Najdogodniejszy i najtańszy

w Piotrkowie

HOTEL POLSKI

tuż przy stacji Drogi żelaznej położony, urządzony podług wszelkich wymagań. Usługa na każde zawołanie. Cena numeru od 70 kop. do 1 rs. 30 kop. za dobę. Dla dogodności osób przyjeżdżających, jak również miejscowych, urządzone są kąpiele jako to: wanny, łaźnia parowa i prysznic w każdym czasie. (226)

Skład Obrazów

Medalików Złotych i Srebrnych,

Książek do Nabożeństwa

i Galanterii,

LUDWIKA MEŻNICKIEGO

wprost bramy Klasztornej

w Częstochowie.

w domu własnym. (223)

Skład Win, Herbaty, Cukru
i towarów kolonialnych oraz trunków krajowych
i zagranicznych

i wyrobów tabaczkowych z wszelkich fabryk

KALMAN SZCZUPAK

w Częstochowie, w Nowym-Rynku, w domu własnym.

ZEGARMISTRZ**M. GROSSBERG**

w Piotrkowie

dom F. Aleksandrowicza obok magazynu p. Rakowskiej
vis-à-vis księgarni F. Jędrzejewicza.

Wszelkie zlecenia wchodzące w zakres swej działalności wykonuje
starannie, dobrze i tanio. (89)

SPECYJALNA FABRYKA NAJLEPSZYCH SIKAWEK i przyrządów do gaszenia pożarów.

Pneumatyczne

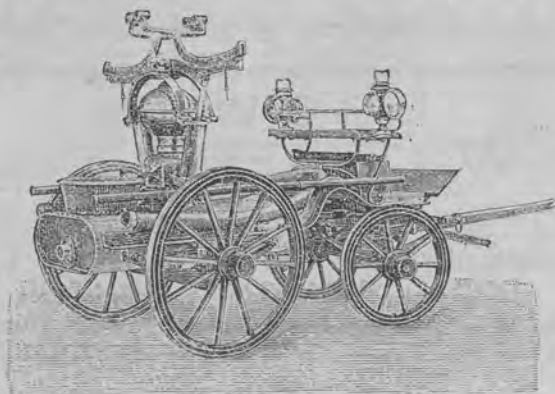
APPARATY ASSENIZACYJNE.

POMPY do zgęszczania i rozrzedzania powietrza.

POMPY WODNE wszelkiego rodzaju.

ODLEWNIA ŻELAZA i METALÓW

A. TROTTER

WARSZAWA
Chłodna 29.

SPECYJALFABRIK VON BESTEN FEUERLÖSCHSPRITZEN

Löschgeräthschaften, pneumatische

FÄKALIENAPPARATE

PUMPEN für Fabrikszweige, WASSERPUMPEN aller Art
EISEN & METALLGIESEREI, (206)

Magazyn i Fabryka Jubilera

A. H. GRÜNMANN

POSIADA

biżuterję złotą po cenach bardzo umiarkowanych, wykonywa najwytworniejsze obstalunki podług własnych i powierzonych rysunków.

Przyjmuje reparację w zakres złotniczo-jubilerski wchodzące oraz wyrobów platerowanych z fabryk Norblina, Frageta i innych, które wysyła się zamawiającym na naliczanie

Grawiruje litery, monogramy, herby i t. p.

Stare wyroby złote i srebrne zamienia na nowe lub kupuje za gotówkę płacąc po cenie kursu.

Wielki wybór biżuterii srebrnej, złotej i fantazyjnej, Częstochowa, 2-ga Aleja, Dom Rudolfa 45.

ZAKŁAD

WYROBÓW KOTLARSKICH

miedzianych, gorzelniczych i galanteryjnych

KAROLA WILKOŃSKIEGO

w Piotrkowie

Ulica Sławińska (Krakowskie Przedmieście) dom W-go Fiedja 92.

Przyjmuje wszelkie roboty w zakresie swego fachu, pobiera rondo samowary i t. p. po cenach umiarkowanych. (198)

Fabryka wyrobów miedzianych

L. STATTLER

SOSNOWICE.

Przyjmuje obstalunki na wszelkie wyroby miedziane, Aparaty gorzelnicze, dla Browarów i Dystylarni. 226

FILJA

Warszawskiej fabryki obuwia

(42)

N. LEJZERMAN

w ŁODZI, ulica Piotrkowska № 45.

Poleca obuwie z najlepszych materyjałów.

JAN KREDYCKI

w Będzinie

(191)

SKŁAD KAFLI

Wykonuje wszelkie roboty zdruśkie po cenach umiarkowanych.

KAROL BERCKENKAMP

właśc. Ernest Mogk

firma istnieje od roku 1865

Łódź, ulica Piotrkowska № 778/63 nowy.

Koronki, Hafty, Włóczki, Bawełny i Wyroby pończosznice.

Gorsety od rs. 2 kop. 40—do rs. 9 kop. 90. (65)

IGNACY SZWABSKI

(214)

Zakład Introligatorski

i Główny skład księzek do nabożeństwa
w Częstochowie.

CENY
zniżone.

!! CUKIERNIE !!

CENY
zniżone.

K. SZYMAŃSKIEGO

w Piotrkowie

Polecają swe wyroby w cukierniczy zakres wchodzące smacznie i wykwintnie wykonane

oraz PIERNIKI z prawdziwej patoki

== Pp. Handlującym dodaje stosowny procent. ==

Biorącym zaś za rs. 1 dodaje 16% w towarze.

Ceny z NOWYM ROKIEM zniżone

czekolad najrozmaitszych cukrów i owoców

Karmelki od 20 kop. za funt.

CENY
zniżone.

CENY
zniżone.

SKŁAD OBRAZÓW

Żyrandoli, wyrobów platerowanych kościelnych, medalików srebrnych i złotych, księzek do nabożeństwa i galanteryi,

ROMANA GAWLIKOWSKIEGO

Kupca 2-ej gildyi, wprost bramy klasztornej,
w CZĘSTOCHOWIE. (209)

Złoto, srebro i drogie kamienie kupuje po najwyższej cenie oraz zamienia

ZAKŁAD JUBILERSKI

MAURycego GUTENTAGA

w Łodzi, Nowy Rynek № 3.

Zakup i sprzedaż wszelkich monet. (61)

SKŁAD HURTOWY

spirytusów, wódek słodkich, likierów i araków

IZA AKA KRUKA

w Częstochowie

1-sza ALEJA—DOM WŁASNY. (173)

ZAKŁAD BEDNARSKI

Bronisława Kopydłowskiego

w Piotrkowie, ul. „Sławińska“ (Krakowskie-Przedmieście) № 92,

Podje muje się wszelkich robót w zakres bednarstwa wchodzących, wyrabia kuły do okowity i piwa a także wszelkie roboty gorzelnicze i browarne. Ceny umiarkowane. (217)

TEODOR SZLEZYNGER

Agent Towarzystwa Francuzko-Włoskiego
Kopalń Węgla w Dąbrowie
na linię Iwangrodzko-Dąbrowską i jej okolice,
w Dąbrowie-Górnicej.

(144)

**ZAKŁAD ŚLUSARSKO MECHANICZNY
J. GRONCZYŃSKIEGO**

w Piotrkowie, dom Michewicza.

Podjeżdżę się wszelkich robót w zakres ślusarstwa wchodzących, a wykonując takowe pod osobistym kierunkiem dokładnie i **tanio**, polecam swe usługi Szanownej Publiczności.

(78)

MAGAZYN

(60)

wyrobów jubilerskich i zegarmistrzowskich
m. ŁÓDŹ
ulica Piotrkowska
Nr 275 nowy 17
gdzie Hotel Hamburski.

Józefa Rutenberg
Egzystuje lat 12. — Ceny przystępne.

Zakład mój
zaopatrzony w wiel-
ki wybór rozmaitej bi-
żuterii brylantowej, złotej i
srebrnej, oraz w zegarki z najlepszych
fabryk. Wielki wybór stołowych i platero-
wanych wyrobów. Przyjmuje się wszelkie obsta-
lunki i reparacje oraz kupuje złoto, srebro i brylanty.

ROMAN PROKOPOWICZ

w Częstochowie I aleja

ZAKŁAD FRYZYJERSKI

SKŁAD GALANTERYI i PERFUMERYI
oraz zabawek dziecięcych.

(163)

Handel Towarów Kolonialnych**MARKUSA REJCHER**

w Częstochowie

I-a aleja.

(170)

SKŁAD

TOWARÓW KOLONIALNYCH

Markus D. Markowicz

w CZĘSTOCHOWIE

Nowy-Rynek.

(171)

ZAKŁAD PAROWY

wyrobów budowlanych i stolarskich

JAN GOLDA

w ŁÓDZI,
ulica Długa Nr 813-b.

(59)

DRUKARNIA, LITOGRAFIJA i KSIĘGARNIA**M. STOCHELSKIEGO**

w Częstochowie,

wykonywa wszelkie roboty dla fabryk, zakładów przemysłowych i aptek.

Posiada na składzie różne druki dla Władz Sądowych i administracyjnych, książki szkolne i do nabożeństwa, materyjały piśmienne, obicia papierowe i t. p.

(158)

W. SITKIEWICZ

Ulica Woroneńska dom SS-rów Bartenbacha w Piotrkowie.

Zakład wyrobów blacharskich i metalicznych

Reparacja samowarów, wybielanie rądl. Krycie dachów i wież kościelnych.

Ceny umiarkowane.

(94)

Hurtowy skład papieru

i materiałów piśmiennych

Fabryka stempli kauczukowych

i DRUKARNIA POSPIESZNA

D. L. ORBACH

Łódź, ul. Piotrkowska Nr 271.

(58)

BROWAR**W. SCHILDA**

w PIOTRKOWIE ulica Słowiańska

(Krakowskie Przedmieście)

Sprzedaż piwa bawarskiego hurtowa i deta-
liczna w antalkach i butelkach.

(88)

Urządzonej podług najnowszych konstrukcyj

BROWAR PAROWY**D. SERCARZA**

w Będzinie

Poleca piwo Bawarskie, Marcowe i Kulmbach-
skie, dobrocią i orzeźwiającym smakiem w niczem
nieustępujące oryginalnym piwom zagranicznym.
Wysła piwo częściowo lub wagonami o każdej
porze roku do wszystkich Stacyj Dróg Żelaz-
nych W-W. i Dąbr.-Iwangr.

(126)

CUKIERNIA

(90)

A. ZOMMERA

w PIOTRKOWIE

przy ulicy Kaliskiej vis-à-vis cerkwi

Poleca na nadchodzące Święta wszelkie obstałunki w zakres
cukiernictwa wchodzące po cenach niższych od dotychczas prakty-
kowanych. Wyroby wykończą pod osobistym kierunkiem właściciela,
wykwintnie i smacznie, z którymi poleca się Szanownej Publiczności.

WILHELM BRASS i S^{YNOWIE}

w Częstochowie.

Parowa farbiarnia przedrzy bawelnianej
na trwały czerwony kolor — oraz wszelkie
inne kolory.

(162)

Skład porcelany, szkła, lamp, szyb lagrowych wszelkich wymiarów,
oraz naczyń kuchennych emalijowanych i galanterii.

ANTONI SZPADROWSKI

w Częstochowie

DRUGA ALEJA dom SITKA.

(161)

DOBRA SIELCE

St. SOSNOWICE Dr. Ż. W. W.

TOWARZYSTWA PRZEMYSŁOWO-GÓRNICZEGO (HR. RENARD)

Generalny Dyrektor Zarządu i zakładów fabrycznych

Ludwik Mauwe w Sielcu.

Kopalnie węgla kamiennego,

Młyn Parowy,

Piekarnia parowa,

Piece wapienne,

Browar Piwa Bawarskiego.

(186)

FABRYKA KOLOROWEGO PAPIERU MARKUSFELD & Co. W CZĘSTOCHOWIE.

Specjalność: papier dla litografów, aptek, introli-
gatorów, fabryk cygar i papierosów i t. p. (234)

SKŁAD
Białostockich, Tomaszowskich i Zgierskich
Sukna, Kortów, Kamgarnów i Szewiotów a także towarów
na mundury i szynele uczniowskie
G. RIMPEL
ŁÓDŹ, UL. DZIELNA № 501.
Sprzedaż en gros i en détail. (267)

K. GINSBERG i KOHN
FABRYKA PAPIERU
i Młyny walcowe
w Częstochowie. (233)

*Fabryka Tektury Smółkowej, przedsię-
biorstwo robót asfaltowych, holcemento-
wych i dekarских.*

Jedyna w Kraju fabryka suchej dystalacji drzewa i sprzedaż pro-
duktów dystalacyjnych: ocet drzewny, spirytus
drzewny, węgiel drzewny, smoła drzewna,
kwas octowy techniczny, sole kwasu octowe-
go i amoniak

pod firmą: **LUDWIK KATZ**
w Zawierciu.

Zarządzający dzierżawca fabryki Technolog-Chemik
LEON RAPPAPORT.

E. SZYKIER
GLÓWNY SKŁAD WIN
ŁÓDŹ

Nowomiejska Nr. 233 w domu własnym. (273)

Egzystujący od lat 40
Skład win, towarów kolonialnych
i DELIKATESÓW

oraz

SKŁAD CEMENTU

J. FLATAU

w CZĘSTOCHOWIE, Nowy-Rynek.—Poleca swe usługi Szanownej
Publiczności. 179

BROWAR PAROWY PIWA BAWARSKIEGO i FABRYKA SŁODU Braci HERZIGER

w BĘDZINIE (gub. Piotrkowskiej.) 124

**Skład Broni i Przyborów Myśliwskich
oraz HANDEL TOWARÓW KOLONIJALNYCH
Włodzimierza I. MATIATKO**

ul. Piotrkowska 540 (124) w Łodzi. (69)

ADOLF BUTSCHKAT

w Łodzi ul. Piotrkowska № 283

SPECYJALNY SKŁAD

obcię papierowych, listw złożonych i barokowych oraz przed-
siębiorstwo malarskie. (67)

Dom Handlowy

G. BUKOWSKI

w Dąbrowie Górniczej

St. D. Ż. W. W.

Cement,
Gumy
i t. p.

**ŻELAZO,
SZLAKI,
RUDY,
KOKS.**

(187)

Maszyny oryginalne Singera

z rozpłatą tygodniową sprzedaje

T. GRUS

(100)

w Piotrkowie

ulica Moskiewska (Bykowska) dom p. Spahna.

HOTEL-KRAUZE

w BĘDZINIE

Numer z pościelą od 65 kop. do rs. 2 na dobę
RESTAURACYJA i HANDEL WIN na miejscu, usługa stała. (130)

LITOGRAFIJA i DRUKARNIA SAMUELA KOHNA

w Częstochowie

Przyjmuje wszelkie roboty po cenach umiarkowanych. (164)

Egzystująca od r. 1855 Farbiarnia i pralnia
chemiczna oraz fabryka waty higienicznej
wełnianej, zastosowanej do palt męzkich, szub
damskich i kolder

HERMANA HENTSCHE

w PIOTRKOWIE, Zbożowy-Rynek dom Nowakowskiego № 319

Przyjmuje do farbowania wszelkiego gatunku wełniane, bawełniane,
jedwabne i atlasowe przedmioty, wstążki, firanki itd. i wykonywa
sumiennie po cenach przystępnych. (83)

Łódź, ulica Piotrkowska, dom Tow.

Akc. K. Scheiblera

Skład fabryczny warszawskich firm

„Norblin i Spółka“

„Bracia Buch“

poleca wielki wybór wyrobów plate-
rowanych i galwanicznie srebrzonych,
oraz srebrnych 84-ej próby, wyko-
nanych w fabryce firmy:

„T. WERNER i SPÓŁKA“

(262)

F. ROSENBERG

(136)

w Piotrkowie, ulica „Nowogrodzka“

SKŁAD ŻELAZA, STALI, GWOŹDZI,

wyrobów metalowych, wag decymalnych i papy do krycia dachów.

W. MEYERHOLD & Co.

**DOM HANDLOWY
KOMISSOWO EXPEDYCYJNY**

w Sosnowicach.

FILJE: w Kattowicach, Szczakowie i Granicy.

WAPIENNIKI W ŚRODULI.

Składy zbożowe w Sosnowicach. (143)

Skład trumien metalowych i drewnianych oraz wszel-
kiego rodzaju mebli. — ZAKŁAD STOLARSKI

Józefa Kazanackiego

w Częstochowie

DOM PROBOSTWA w NOWYM RYNKU. (160)

MAKS KELLER

Skład Papieru

w Łodzi ul. Piotrkowska № 775, nowy 69

NAPRZECIW GRAND HOTELU

Poleca: papier z fabryki Soczewka i różnych innych fabryk, skład
ksiąg Maybauma z Warszawy i wszelkie materyjały piśmienne en
gros i en détail, po cenach fabrycznych.

Przyjmują się zamówienia na roboty drukarskie. (66)

J. MALINOWSKI & F. SOKOŁOWSKI

FABRYKA ŚRUTU i MINIU

(116)

ORAZ

Skład Ołowiu i Wyrobów ołowianych

Sielce przez Sosnowice, Stacja Dr. Żel. W.-W.

Zakład stolarski
Ignacego Strzelczyka
Aleksandryjska Aleja
w domu W-go Bylińskiego
w Piotrkowie.

Wykonuje wszelkie roboty
starannie po cenach bardzo
przystępnych, oraz ma trumny
gotowe z wszelkimi przybo-
rami. (142)

LEONA KUNOWSKIEGO
w Częstochowie
I aleja

Księgarnia skład materiałów
piśmiennych, galanterii, wyro-
bów platerowanych, czytelnia
polska i francuska, przyjmuje
prenumeratę na wszelkie pisma
polskie i zagraniczne. (155)

(227)

HERZENBERG-IZRAELSON

23 ŁÓDŹ 23
Piotrkowska

Bogato zaopatrzony SKŁAD zagranicznych mate-
ryjałów jedwabnych wełnianych i bawełnianych
czarnych i kolorowych, gładkich i w desenie

PŁÓCIEN

MATERYJAŁÓW BIAŁYCH

i innych wyrobów manufakturnych.

USŁUGA RZETELNA

CENY NAJTAŃSZE lecz ŚCIŚLE STAŁE.

WYŁĄCZNA SPRZEDAŻ

DYWANÓW Warszawskiej fabryki **M. BENDOR i S^{ka}**

na Łódź i okolice

Skład posiada dywany Akminster i Smyrna
i Szyneł portier.

Obstalunki w każdej wielkości, kolorach i dese-
niach wykonywa szybko i regularnie.

(263)

JEDYNY (221)

Zakład powroźniczy
Julijana Hagewalda

w Piotrkowie.

przy Maślanym Rynku
w domu W. Bartenbacha.

Posiada na składzie wielki zapas
wyrobów powroźniczych. Przyjmuje
również wszelkie zamówienia w zakres
tegoż fachu wchodzące.

Wykonuje takowe starannie i aku-
ratnie, po cenach przystępnych.

Krawiec uczniowski
MŁODY GROSZ (JAROST)

w Piotrkowie,

w domu Cohna (dawniej Sie-
radzkiego),

przyjmuje wszelkie roboty w za-
kres krawiectwa wchodzące i wy-
konuje takowe starannie po ce-
nach przystępnych. (105)

FABRYKA MASZYN

T. BERENT i S^{ka}

w WARSZAWIE.

Chłodna Nr. 5.

WYKONYWA:

Pompy różnych systemów stałe
i przenośne z zastosowaniem do
ruchu maszynowego i ręcznego.

ŻALUZJE (205)

(okiennice zwijane stalowe).

ZAKŁAD RĘKODZIELNICZY (101)

dla **KOBIET**

w Piotrkowie
ul. Pocztowa
dom Zagórskiej.

L. PIASZCZYŃSKIEJ
Nagrodzony w roku 1889 listem pochwalnym na wystawie
przemysłu i handlu w Warszawie
w 1891 za wina owocowe medalem srebrnym.
Poleca wszelkie wyroby porcelanowe, introligatorskie tak
zwykle jak i galanterijne, oraz inne, w zakres pracy
kobiet wchodzące. Posiada na składzie znaczne
zapasy powyższych wyrobów. Przyjmuje
wszelkie zamówienia i wykony-
wa takowe po bardzo
umiarkowanych
cenach.

N. CUKERMAN

w **BĘDZINIE**.

Handel kolonialny i hurtowa wyłączna sprze-
daż cukru z cukrowni „Dobrzelin“ i
„Rytwiany“

po cenach giełdowych.

129

Zakład galwaniczno-brązowniczy

PIOTRA SOBOLEWSKIEGO

Nowo-Senatorska № 9, w Warszawie.

Egzystuje od r. 1848-go.

Złoci, srebrzy, nikluje galwanicznie i złoci w ogniu, przyjmuje
do odnowienia przedmioty najbardziej zniszczone, reparuje, odnawia
i czyści wszelkie stare brzozy, zegary, żyrandole, lampy, świeczni-
ki, lichtarze i t. p.

Naczynia kościelne, jako to: Monstracje, Kielichy, Krzyże, Re-
likwiarze, Lichtarze i t. p. Nakrycia stołowe, noże, widelec, łyżki,
oraz zastawy srebrne odnawia i pokrywa złotem lub srebrem.

Wszelkie zlecenia i obstalunki z prowincyi, okazują, pocztą lub
koleją nadesłane, zakład spiesźnie wykończa i odsyła według adresu.

Główny skład Futer, Czapek i Kapeluszy

LEIB SIERADZKI

Łódź ul. Piotrkowska № 250, 8 nowy
obok Żyrardowskiego Składu.

Posiada na składzie futra różnego rodzaju tak zagraniczne jak
i ruskie. Przyjmuje wszelkie obstalunki w zakres kuśnierski wcho-
dzące. Ceny umiarkowane. (279)

Krople i Elikir Amerykańskie

OD BÓLU ZĘBÓW

Hippolita Majewskiego.

Łatwość użycia i natychmiastowy skutek,
uczyniły te krople powszechnie znanymi;
środek ten nieszkodliwy a pożyteczny, po-
winien się znajdować w każdym domu fami-
lijnym.

Cena pudełka z 3-ma i 2-ma flaszkami
rs. 1.25 i rs. 1.

Dostać można: we wszystkich Apte-
kach i składach Mat. Aptecznych w Warsza-
wie i na prowincyi.

(185)

(R. i Fr. 8679)

Franz Ficher (36)

ŁÓDŹ, ulica Piotrkowska Nr 534, nowy 112.

Parowa przedziałnia i apretura

Wykończa materiały wełniane i półwełniane.

SKŁAD ORYGINALNYCH SINGERA MASZYN do SZYCIA

OTRZYMAŁ I POLECA NOWO-KONSTRUOWANĄ

„VIBRATING SHUTTLE” maszynę

(z długim czółenkiem i wibrującym ruchem).

Najlepszą ze wszystkich do dziś istniejących maszyn, którą można nazwać ideałem maszyny domowej (familijnej), gdyż posiada w najwyższym stopniu wszystkie te właściwości i przymioty które do domowego użytku są niezbędne, jest łatwą we władaniu na chód bez hałasu i da się wielostronnie zastosować.

G. NEIDOLINGER

Łódź, Piotrkowska № 22 nowy

Marka fabryczna prawnie zastrzeżona przed naśladownictwem.

(259)

Do nabycia

w PIOTRKOWIE w Księgarni W. F. Jędrzejewicza
w CZĘSTOCHOWIE u W. L. Joskowicza.

FARBIARNIA PRZĘDZY (275)
Wełnianej i Bawełnianej

A. SUDRA

w Łodzi, ulica Aleksandrowska Nr 37.

P. STRAHL & KRINS

FABRYKA OLEI I MŁYN AMERYKAŃSKI

Malobądź pod Sosnowicami.

Oleje: Rzepakowy surowy, preparowany i maszynowy (wolny od kwasu); Ricynowy medyczny i techniczny; Sezamowy; Palmkernowy; Kokosowy; Lniany; Konopny; Pokost; Alizarynowy i Tournandowy do farbiarni. — Wszelkie Makuchy. (121)

FABRYKA
NADREŃSKA ESSENCYI OCTOWEJ
i OCTU TECHNICZNEGO

G. OTTMANN & Co

ŚRODULA

przez Sosnowice. (118)

LUDWIK FAUST

KANTOR PROŚB

do Władz Policyjno-Administracyjnych i Sądowych,
a także

Skład materyjłów piśmiennych i dystrybucja stempli
w m. CZĘSTOCHOWIE

I-sza Aleja dom Kruka. (222)

SKŁAD (268)
Futer, Czapek i Kapeluszy

G. ENGELHARDT

Łódź, ulica Piotrkowska № 281 st. 7 nowy.

Przyjmuje wszelkie roboty futer męskich i damskich do wykończenia po umiarkowanych cenach.

FABRYKA SZCZOTEK i PĘDZLI

toaletowych, stajennych, gospodarskich, fabrycznych, rękodzielniczych
i wszelkiego rodzaju do użytku technicznego

ALEKSANDER FEIST
w Warszawie,
ul. Senatorska № 467^b.

ФАБРИКА
ЩЕТОКЪ И КИСТЕЙ

Fabrik für Pinsel und Toiletten-Stall
und Fabrik-Bürsten

wie auch für den häuslichen und technischen Gebrauch jeder Art. (47)

ZAKŁAD (238)

Wyrobow Platerowanych
Kościelnych,

Ramek do fotografii oraz Fabryka
medalików i ozdób do książek

ANTONIEGO ROMANOWSKIEGO

w Częstochowie № 36.

Sklep w Alejach № 36. Sklep na Jasnej-
Fórze wprost bramy klasztornej № 465.

Katolicki Skład
Światła kościelnego
ŚWIEC STEARYNOWYCH
i Towarów Kolonialnych
oraz Farb Malarskich

J. HAMBURG

w Częstochowie (235)

I Aleja dom B-ci Wolberg.

SOSNOWICKA FABRYKA SZKŁA.

SZKŁA DĘTE, KRYSZTAŁY
oraz **SZYBY DO OKIEN.**

SPECYJALNOŚĆ:

SZKLANNE PRZYBORY DO LAMP.

(110)

FABRYKA PAPIERU

E. SAENGERA W ŁODZI
Ulica Drewnowska № 90^{ab}
w Warszawie Długa 38.

Specyjalność bibułka angielska, butelkowe kolorowe papiery i szare cienkie gatunki. (296)

E. HABERMAN

w Łodzi

Ulica Zachodnia Nr. 31

Poleca bogato zaopatrzonego

ZAKŁAD

STOLARSKO-TAPICERSKI

i Skład mebli

WSZELKIEGO RODZAJU. (284)

L. FISCHER

w Łodzi,

Księgarnia i Skład Nut muzycznych,

Czytelnie: Rуска, Polska
Niemiecka

Francuska i Angielska.

Zabawy i Gry

PEDAGOGICZNE

Nakładem księgarni wyszły:

Plan miasta Łodzi kop. 75

Widoki miasta Łodzi rs. 1. (265)

1865

1882

Perfumy, Mydła i Kosmetyki

Fabryki

A. RALLET & Co

w Moskwie,

DOSTAWCÓW DWORU CESARSKIEGO

mianowicie ulubione mydło, perfumy i puder

Iris blanc i Lilas de Perse,

o r a z:

Woda Kolońska quadruple

aux fleurs

Mydło glicerynowe aux fleurs

des Princes

à la Rose de Kezanlyk

Mydło Imperial de Thridace

à la violette de Parme.

Puder à la violette de Parme

Velours i t. p.

Znajdują się w sprzedaży u PP. A. Lipink, Ludwik, K. Śniechowski, C. H. Scholtz, oraz we wszystkich znaczniejszych sklepach perfumeryi, fryzjerskich i t. p. w Warszawie i na prowincyi.

Reprezentant **T. D. ŁAPIŃSKI**
WARSZAWA, KRÓLEWSKA 49.

Magazyn ubiorów męskich

F. Ostrowskiego

w Piotrkowie,

Stary-Rynek dom Grzędziey

podejmuje się wszelkich robót w w zakres krawiectwa męskiego wchodzących, które wykonywa prędko i gustownie podług najświeższych żurnali. (302)

CENY PRZYSTĘPNE.

HOTEL POLSKI

wraz z Restauracją

w ŁODZI,

ulica Piotrkowska Nr 29

C. F. KLUKOW.

SKŁAD

Sukna i Kortów

z Białostockich, Tomaszowskich i Zgierskich fabryk

S. WEKSLER

ul. Dzielna Nr 7 nowy

w Łodzi.

Posiada wielki wybór towarów tak zimowych jako też i letnich po cenach przystępnych. (283)

Sprzedaż hurtowa i detaliczna.

Magazyn ubiorów męzkich

A. KEMPNER

w Łodzi, ulica Zawadzka № 437-b

Zamówienia jaknajakuratniej i podług najnowszych żurnali wykonywają się. (295)

Wilhelm Lürkens

Mechaniczna fabryka jedwabnych, wełnianych, półwełnianych i bawełnianych trykotowych wyrobów.

Łódź, ul. Spacerowa Nr 766-a—35 nowy
(297) SKŁAD w Warszawie, Nalewki Nr 7.**SKŁAD WĘDLIN****IGNACEGO RASSALSKIEGO**w Łodzi, ulica Konstantynowska Nr 319/12 nowy.
Sklad dobrze zaopatrzony w wielki wybór znanych z dobroci, zawsze świeżych wędlin.
Po cenach umiarkowanych. (316)**SKŁAD HERBATY, CUKRU,**
Towarów kolonialnych i Win Krymskich**A. SUDRA**

w Łodzi,

róg ulic Nowomiejskiej i Północnej. (180)

„WOLA KRYSZTOPORSKA“

przy St. Dr. Żel. Warsz.-Wied. Piotrków.

FABRYKI PAROWE Drożdzy prasowanych i spirytusu. Drożdże z najzdrowszych i najczystszych fermentów pochodzące, w 4 gatunkach, codziennie świeże się wysyłają. **Rektyfikacja spirytusu i wyrób rozmaitego gatunku wódek oczyszczonych.**Z dniem 1 stycznia 1891 roku otwartą została
Pierwsza i jedyna w Cesarstwie i Królestwie
FABRYKA PAROWA
Suszonego wywaru zbożowego.

Wywar ten w proszku, więc zalecający się trwałością, otrzymywany przy pomocy nowowynalezionych patentowanych maszyn, uznany został za najlepszy pokarm dla wszelkiego inwentarza. (304)

Cenniki na żądanie wysyła się franco.

Adres dla depesz: „Fabryka Wola, Piotrków“.

GRAND HOTEL

w Łodzi,

położony przy rogu ulic Piotrkowskiej i Krótkiej
posiadający Telefon, Kapiele, Powóz.
Restauracja przy hotelu. (111)**Omnibus do każdego pociągu.**

Poleca się Szanownej Publiczności.

Istniejący od roku 1820 w Warszawie

Zakład Optyczno-Mechaniczny**JAKÓBA** dziś **MICHAŁA PIK**z dniem 8-ym lipca przeniesiony został z pod № 6 pod № 1 na ulicy Miodowej, do narożnego domu p. Piotrowskiego i poleca: **Okulary i Binokle** ze szklami normalnymi w oprawkach metalowych, od rs. 1; **Bandarze rupturowe, elastyczne**, bez sprężyn, męskie i damskie, trwałe, usuwające ruptury, w cenie od rs. 3; **Miary do wódek** wiadrowe i na części wiadra, **Miary składane, termometry, dzwony elektryczne** i przybory do nich; **Wyroby gumowe, woreczki, gąbki, irygatory** w wielkim wyborze, po cenach przystępnych. (24)Adres: **MICHAŁ PIK**, ul. Miodowa № 1.**GRAVER i PIECZĘTARZ****M. SCHWARTZ**

w Piotrkowie,

Ulica Ekaterynieńska dom Wendla,

poleca stemple kauczukowe, pieczęcie metalowe i znaczki miedziane na drzwi, monogramy, różne desenie do haftów, po cenach przystępnych. (93)

S. GOLDBLUM

(276)

Hurtowy i detaliczny Skład Żelaza, Wyrobów Stalowych i Wag decymalnych

w Łodzi, ulica Nowomiejska № 238.

FILJA: ul. Piotrkowska № 760/99 nowy, w domu własnym.

„Uznane przez Radę Lekarską w Warszawie i Departament Medyczny w Petersburgu, potwierdzone przez p. Ministra S. W.“

DLA KASZLĄCYCH i OSŁABIONYCH
Słodowy EKSTRAKT i KARMELKI,

z miodu, siodu i ziół leczniczych.

Koncesjonowane przez władze lekarskie.

Nagrodzone na wystawach higieniczno-lekarskich.

fabryki LEIWA w Warszawie.

Wyłączna sprzedaż w Aptekach i Składach aptecznych.

(306)

SKŁAD PIWA**Romualda Lenartowicza**w Warszawie, Krakowskie-Przedmieście № 54, obok Karmelitów,
Telefonu № 18.

poleca:

Oryginalne Pilzeńskie kuracyjne z Pilzna (w Czechach)
„ **Kulmbachskie** z Kulmbacha (w Bawarii)
„ **Bock Okocimski** z Okocima (w Galicji),
oraz
Porter z browaru C. Stritzky'ego z Rygi.**SKŁAD****Towarów Żyrardowskich****JAKÓBA GOLDMANA**

Kupca II-ej gildji w CZĘSTOCHOWIE.

Poleca: płótna, prześcieradła, chustki, ręczniki, obrusy, kołdry, dywany, pokrycia meblowe, ścierki, sienniki, worki, płótno nieprzemakalne, wałtuchy, chodniki; również jedwabne, wełniane i półwełniane wyroby. (237)

LÜDERT i S-ka**ŁÓDŹ,**

(264)

róg ul. Piotrkowskiej i Zawadzkiej w gmachu
Scheiblera № 278/9.**Skład sukna, kortów, dywanów i cho-
dników.****Sprzedaż hurtowa i detaliczna.****ZAKŁAD****Optyczno Chirurgiczny****A. Dieringa****w Łodzi**

ulica PIOTRKOWSKA № 277

**Poleca wszelkie przyrzą-
dy w zakres chirurgii wcho-****dzące, jako też
urządza dzwonki**

(261)

elektryczne i telefony po cenach umiarkowanych.

**ZAKŁADY FABRYCZNE
TOWARZYSTWA AKCYJNEGO***Wyrobów Bawełnianych***I. K. POZNAŃSKIEGO****w Łodzi.****Obejmują:** 1) przedziałnie bawełny; 2) tkalnie o
warsztatach mechanicznych; 3) drukarnię; 4) farbiarnię;
5) blicharnię i appreturę; 6) fabrykę maszyn; 7) zakład
gazowy (na własną potrzebę).**Wyrobują:** przędzę bawełnianą, wątkową, póło-
sowną, osnowną i dwojną (double) i tkaniny.**Ceny wyrobów są stałe, podług cenników peryjo-
dycznie wydawanych.****SKŁADY GŁÓWNE:****w ŁODZI:** a) przy fabryce, b) przy ul. Piotr-
kowskiej Nr. 785 (dom D. Prussaka.)**w WARSZAWIE:** przy ul. Gesiej Nr. 16—18.**AGENCI:** w Petersburgu Julijan Landau & C-o.
w Moskwie J. G. Grünberg. (323)**HOTEL „VICTORIA“****w ŁODZI,**położony przy ulicy Piotrkowskiej, w pobliżu poczty i kolei,
nowo odrestaurowany, poleca się względem Sz. Publiczności.
Omnibus do każdego poślugu. Kuchnia i Telefon w miejscu.**SKŁAD HERBATY, CUKRU
i towarów kolonialnych**

oraz wyrobów TABACZNYCH z wszelkich fabryk

K. Schnellke

Łódź ul. Dzielna № 1366/34 nowy. (270)

CAROL MOGK**ŁÓDŹ,**

ulica Piotrkowska, w domu W-go Heintzla.

**Poleca: artykuły techniczne, pasy rzemienne,
wyroby gumowe, stalowe, szmerglowe, Sikawki, Pompy,
Różne narzędzia dla Ślusarzy, Stolarzy, Bednarzy,
Zegarmistrzów etc. etc. (266)****RESTAURACYJA**

(315)

M. FRANKFURT**w Łodzi, ulica Piotrkowska № 269 pierwsze piętro,**
odznaczająca się doborem świeżych potraw.**Bufet i piwnica zaopatrzone w wszelkiego rodzaju wino,
kontaki i piwa z pierwszych firm zagranicznych i krajowych.****Skład Maszyn do szycia
i WARSZTATY MECHANICZNE****K. ULBRICHA****w Łodzi ul. Konstantynowska Nr 320.****Poleca Oryginalne Phönix maszyny do szycia**
szyjące bez czółenek a przyznane jako najlepsze maszyny posia-
dające okrągłe czółenka. Nagrodzona w Kolonii w 1890 roku Meda-
lem złotym i na wielu pierwszych Wystawach Powszechnych.**DLUGOLETNA GWARANCYJA.****Posiada również na składzie Maszyny do szycia innych systemów.**
Uskutecznia reparacje maszyn do szycia w swoim własnym war-
sztacie z wszelką dokładnością i po przystępnych cenach. (322)**POLECAMY WYBOROWE****WINO SZAMPANSKIE****Meteor**znajduje się we wszyst-
kich pierwszorzędných**HANDLACH****i RESTAURACYJACH.**
(300)**A. MAJERANOWSKI****Magazyn ubiorów męskich****w ŁODZI, ul. Zawadzka № 277/2 nowy, dom W. Petra, naprzeciw pa-
łacu Szajblera.****Przyjmuje wszelką garderobę męską tak z materiałów powie-
rzonych jako też i ze swoich własnych i takową wykonywa podług
najświeższej mody, punktualnie i po cenach przystępnych. (288)****Fabryka szczotek i pędzli**fabrycznych, gospodarskich, rękodzielniczych i wszelkiego rodzaju
do użytku technicznego**KAROLA HENSELER****w Łodzi, ul. Piotrkowska № 782/55 nowy.****Nagrodzona Listem Pochwalnym na Wystawie Rolniczo-Przemysłowej w
Warszawie w roku 1855. (319)****Niezbędny w każdym domu
EKSTRAKT MIĘSNY CIBILS**
do nalecia we wszystkich sklepach kolo-
nialnych, aptecznych i t. p.**Skład główny****u T. D. Łapińskiego**
Królewska Nr. 49
w Warszawie.**Łódź, ulica Piotrkowska № 255.****L. Chmielewski
ZEGARMISTRZ.****Poleca oprócz wielkiego wyboru zegarków kieszon-
kowych i ściennych****MASZYN DO SZYCIA****znanej fabryki „Seidel et Nauman“.****Ceny przystępne.**

(314)

Pierwsza Łódzka Fabryka

Żelaznych Mebli, Welocypedów i Wózków dzieciennych

JÓZEFA WEIKERTA

Łódź ulica Piotrkowska № 89 nowy

Poleca Wózki i łóżka dzieciinne, Kołyski, Zamki bezpieczeństwa (zatraski), Kasetki Szwajcarskie, żelazka do prasowania, Łyżwy nowego systemu, Stoły do kwiatów, Dziecinne welocypedy, Taczki, Skrzynkowe wózki i t. p.

Ogrodowe meble i Sztachety do grobów w rozmaitych deseniach, gatunkach i dobroci wykończa po NAJTANSZYCH CENACH.

Rowery sprężynowe najnowszego systemu.

(313)

GŁÓWNY SKŁAD WIN (320)

Węgierskich, Krymskich i Kaukaskich
jak również

Hurtowy skład Spirytusu, Okowity i Wódek słodkich z różnych fabryk

A. BUCHWEITZ

Łódź, ulica Nowomiejska № 21 stary, 24 nowy.

F. Hartman

ŁÓDŹ ul. PIOTRKOWSKA № 532/108

HANDEL WIN, SPIRYTUALIJ

i Delikatesów. (317)

Otwarcie składu!

Szanownej Publiczności m. Łodzi i okolicy mam honor donieść niniejszem, że otworzyłem w Łodzi przy ulicy Piotrkowskiej Nr. 43 dla detalicznej sprzedaży wyrobów mej fabryki parowej CZEKOLADY

F I L I E

która zaopatrzoną jest i codziennie świeżo zaopatrywana będzie we wszelkie artykuły jako to: czekoladę deserową, czekoladę do gotowania w postaci tabliczek i proszku, kakao sproszkowane, cukierki czekoladowe w licznych odmianach, biszkopty angielskie i najrozmaitsze herbatniki, nadające się szczególnie do dłuższego przechowania, lepsze pierniki szczególnie w ulubionych małych fasonach na wagę, Bombonierki w najlepszym doborze, doskonale nadające się na podarki etc. etc. Ceny wszystkich artykułów są takie same, jak w składach moich w Warszawie.

Znane z gwarantowanej czystości i doskonałego gatunku wyroby moje polecając najuprzejmiej łaskawym względem, pozostaje z wysokim szacunkiem

312 E. WEDEL, fabryka parowa czekolady.

M. BERMAN

Łódź, ul. Piotrkowska № 267/39 nowy

SKŁAD WIN

Towarów Kolonialnych i Delikatesów

Poleca wielki wybór towarów zawsze w świeżym gatunku i po cenach bardzo niskich.

Zamówienia z prowincyi wypełnia jak najspieszniej i jak najakuratniej. (289)

KRYSTIAN WUTKE

Łódź ulica Zawadzka № 2, dom W-go Szajblera

Magazyn ubiorów Męzkich

a także

SKŁAD SUKNA i KORTÓW. (293)

Продажа игральных картъ по казеннымъ цѣнамъ

HURTOWY SKŁAD PAPIERU

i Materyjałów Piśmiennych

FABRYKA KSIĄG HANDLOWYCH

Wszelkiego rodzaju stemple po cenach umiarkowanych

A. J. TYBER

w ŁODZI, ulica Piotrkowska Nr. 786/47 (285)

J. B. WEŻYK i S^{ka}

Łódź, Nowy Rynek Nr. 4.

Skład Win, Herbaty, Cukru, towarów kolonialnych i delikatesów, oraz posiada zawsze na składzie MASŁO centryfugalne i sery w różnych gatunkach, PO CENACH MOŻLIWIE NIZKICH—STAŁYCH. (292)

FABRYKA

Pomników i robót budowlanych

z Granitu, Marmuru i Piaskowca

A. URBANOWSKI

przy szosie cmentarnej Nr 321/zz

w ŁODZI. (269)

Główny Skład (272)

W. I. ASMOŁOWA i S-ki

z Rostowa nad Donem.

CYGARA HAWAŃSKIE

Gilzy z „Watą Hawana“

firmy: W. MUŚNICKI i S-ka

oraz wszelkie wyroby tytoniowe

JAN G. POLKOWSKI

w Łodzi, ul. Piotrkowska, vis à vis Grand Hotelu.

POWSZECHNIE ZNANE z DOBROCI i TANIOŚCI TOWARÓW
MAGAZYN FABRYCZNE
BIELIZNY I KRAWATÓW
 Pierwsza Warszawska

„KONKURENCYJA”

W WARSZAWIE

114—Marszałkowska—114 i 33—Nowy-Swiat—33.

Zaopatrzone są w bogaty wybór **PARASOLI**, rękawiczek, szelek, spinek, kaloszy, wyrobów wełnianych, trykotowych i jedwabnych oraz wszelkiej galanterii, specjalnie zaś

Bielizny i Krawatów

wykończanych z najlepszych materyjałów we własnej pracowni przez zdolnych pracowników.

SPRZEDAŻ HURTOWA i DETALICZNA.

Wszelkie obstaunki miejscowe i zamiejscowe w zakres bielizny wchodzące, wykonywają się spieszenie, dokładnie i sumiennie.

Pp. Handlującym i pp. Studentom odstępuje się rabat.

(230)

Dostawcy Dworu **NAJWYŻSZEGO** i Króla Belgów
C. & J. Bekker & Co.
 w Warszawie, Krak.-Przedmieście № 40.

Fabryka Broni i Patronów

istniejąca od r. 1826, nagrodzona złotymi i srebrnymi medalami w Petersburgu, Moskwie i Warszawie.

Cenniki na żądanie gratis i franco. (14)

Sklad Hurtowy Wyrobów Tabaczných

pod firmą **J. ROSENBLUM**

w WARSZAWIE,

ul. Senatorska, plac resursy kupieckiej № 471 (49 nowy).

Filje w Warszawie:

1-sza ulica Twarda № 2 nowy od strony Grzybowa.

2-ga Nowy-Swiat № 9 nowy,

3-cia Krakowskie-Przedmieście № 79 dom Rezlera,

wprost kościoła po-Bernadyńskiego.

4-ta Nalewki № 28 nowy, dom Feinkinda.

w ŁODZI

Filja 5-ta Nowy-Rynek № 6

Sprzedaje HURTOWO i DETALICZNIE wszelkie wyroby tabaczne z fabryk ruskich i krajowych, jak również **cygara Hawańskie** na różne ceny.

GILZY do papierosów

z bibułki prawdziwej francuskiej sprowadzanej belami z Paryża „La Dernière Cartouche” tychezas uznane, również „Abadie” i pod nazwą „Warszawa.”

Zwraca się uwagę Szanownej Publiczności, że GILZY mej fabryki są tylko te prawdziwe, które mają firmę „J. Rosenblum” i zaopatrzone są ostrzeżeniem przedstawiciela firmy „F. Kucharzewskiego.”

(274)

Istniejący od roku 1820 w Warszawie

ZAKŁAD OPTYCZNO-MECHANICZNY

JAKOBA dziś **MICHAŁA PIK**

z dniem 8-ym lipca przeniesiony został z pod № 6 pod № 1 na ulicy Miodowej, do narożnego domu p. Piotrowskiego i poleca: **Okulary i Binokle** ze szklami normalnymi w oprawkach metalowych, od rs. 1; **Bandarze rupturowe, elastyczne**, bez sprężyn, męskie i damskie, trwałe, usuwające ruptury, w cenie od rs. 3; **Miary do wódek** wiadrowe i na części wiadra, **Miary składane, termometry, dzwonki elektryczne** i przybory do nich; **Wyroby gumowe, woreczki, gąbki, irygatory** w wielkim wyborze, po cenach przystępnych.

Adres: **MICHAŁ PIK**, ul. Miodowa № 1. (24)

Fabryka

SIT i TKANIN DRUCIANYCH

wszelkiego rodzaju, ręczno i maszynowo plecionych z żelaznego i mosiężnego drutu

JÓZEFA HESSE

w Łodzi

ul. KONSTANTYŃOWSKA № 327

wyrabia tkaniny mosiężne i miedziane do studzien artezyjskich. Pierwsza fabryka **nieprzerwanych przegród drucianych** do suszarni surowej wełny, oraz drucianych **Lasów (Perlkopf)** do wilków i tym podobnych maszyn. (277)

AGENTURA

Towarzystwa Ubezpieczeń

„JAKOR”

na m. Piotrków i okolice, przyjmuje deklaracje wszelkich **ubezpieczeń od ognia**, oraz **na życie**.

Niezależnie od tego, jako upoważniona

przez

Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń

gradowych

przyjmuje ubezpieczenia od **GRADOBICIA**.

St. RUDZKI

Ulica Słowiańska (Krak. Przedmieście) dom

Wł. Gutowskiego I^{sz}o piętro.

Wielki wybór ulubionych cygar począwszy od rs. 2.20 za 100 sztuk. pakowanych po 5, 10, 25, 50 i 100 sztuk.

1870

1882.

TOWARZYSTWO AKCYJNE

ZAKŁADÓW BAWELNIANYCH KAROLA SCHEIBLERA W ŁODZI.

Zakłady Towarzystwa obejmują: 4 przedzalnie bawełny, 3 tkalnie wyrobów bawełnianych, bielnik, drukarnie barchanów i wykończalnie—i wyrabiają:

przedzę wątkową	od N-ru 4 — 60,
„ półosnowną	od N-ru 16 — 40,
„ osnowną	od N-ru 6 — 40,
„ dwojoną (double)	od N-ru 8/4—60/30

oraz tkaniny bawełniane w stanie surowym, bielonym, farbowanym i drukowanym, a mianowicie perkal do druku, perkal bielony, karton krośniak (kreas), różne tkaniny podszewkowe, nankin, barchany proste, rypsowe i drukowane, kort bawełniany (drukowany), a także dymkę, pikę i różne tkaniny drobnowzorzyste.

SKŁADY GŁÓWNE: { w Łodzi, ulica Zawadzka № 278, dom SS-rów K. Scheiblera.
w Warszawie, ulica Trębacka № 4.

AGENCI: Bracia Schlossberg w Moskwie i Petersburgu.

(235)

KSIEGARNIA

TEODORA PAPROCKIEGO i S^{KA}

w Warszawie, Nowy-Świat Nr 41.

Poleca następujące dzieła, świeżo wydane własnym nakładem:

Rs. k.	Rs. k.
Andersen H. Bajki i opowiadania, z licznymi drzeworytami w tekście 1 20	Gliński Kazimierz. Z walk życia. Obraz dramatyczny 20
Anonim. Co w wieku 50-ym mówić będą o wieku XIX, spolszczył Adam Nowicki. Odczyty . . . . . 1 —	Hamsun Knut. Głód. Powieść . . . . . 1 —
Baginsky Adolf d-r. Życie kobiety. Listy o higienie kobiecego organizmu. Wydanie drugie 60	Legouvé Ernest. Szesnastoletnia uczennica. Książka dla dorastających panien. Przełożyła T. Prażmowska 1 50
Boirac Emil, prof. fil. Zasady filozofii. Przełożył Adolf Dygasiński 4 25	Leśniewska Bronisława. Cztery sta powinszowań, k. 50. Kartonowane — 60
Buckley Arabella. Przez szkła czarodzieja. Książka dla młodzieży. Z licznymi drzeworytami w tekście 1 —	Meynert E. d-r med. Głupota mody. Odczyt 30
Bunge G. W sprawie alkoholu. Odczyt. Przełożył M. Flaum. Wydanie drugie 10	Michelet J. Miłość. Przekład z francuzkiego 1 50
Carlyle T. Bohaterowie. Cześć dla bohaterów i pierwiastek bohaterstwa w historii. Przekład z angielskiego 1 50	Nagoda. „Jak wszystkie“ i inne nowele i obrazki 1 20
Choiński-Jeske T. Po złote runo. Powieść współczesna 1 20	Ostoja. Powieści prawdziwe 1 50
— Na straconym posterunku. Dramat współczesny w 5-ciu aktach 1 —	Prażmowska Teresa. Podręcznik do nauki literatury powszechnej. 2 50
Czerneda Mieczysław (M. Bierzynski) Szkice 1 20	Rodziejewiczówna Marya. Szary proch powieść . . . . . 1 —
	Rogosz Józef. Kalejdoskop. Powieść współczesna w dwóch tomach . . . . . 2 —
	Veron Eugeniusz. Estetyka. Przełożył z francuzkiego A. Lange 2 50
	Walewska Cecylia. Z paradoksów życia. Studja i obrazki 1 50

BIBLIOTEKA ROMANSÓW I POWIEŚCI

wychodzi w 4-ro arkuszowych zeszytach tygodniowych w formacie książkowym i zawiera:

Powieści, dramaty, poezyje, pamiętniki, odczyty, opowiadania historyczne, podróże i kronikę.

Cena kwartalna rs. 1 k. 30, z przesyłką rs. 1 k. 70.

Istniejąca od roku 1842 i nagrodzona 14 różnemi oznakami na wystawach: w Paryżu, Wiedniu, Petersburgu, Moskwie, Smoleńsku i Warszawie,

FABRYKA PAROWA

PIERNIKÓW, CZEKOLADY,

Świec

i wyrobów z pszczelnego wosku

oraz

SKŁAD ŚWIEC STEARYNOWYCH

JANA WRÓBLEWSKIEGO

W WARSZAWIE,

ul. Kapitulna 8, Telefonu Nr. 406,

poleca swoje wyroby po cenach umiarkowanych.

≡ Handlującym odstepuje znaczny rabat. ≡

Cenniki na żądanie wysyła gratis i franco. (307)

MAGAZYN FUTER

ORAZ

KONFEKCYI DAMSKIEJ

!!Specyjność!!

Wierzchoły do futer jako to: rotundy Paryżkie, Palta, Zakiety i Peleryny angielskie, podług najświeższych zagranicznych i własnych fasonów.

Wszelkie roboty futrzane gustownie i dokładnie.

CENY UMIARKOWANE.

JAKÓB PAWEŁEK

6 Czysła 6 w Warszawie.

(19)

KUŹNIA WZOROWA

(20)

Rychłowski i S-ka

WZOROWE KUCIE KONI

i ZAKŁAD

Ortopedyczno - leczniczy

Ś-to Krzyżka 31, w Warszawie.

DYSTYLARNIA „JEZIORKO”

Marszałkowska № 114 róg Złotej.

Otworzyła sklep detaliczny, w którym sprzedaje się na butelki po cenach hurtowych od 15% do 20% niżej od cennika innych dystrylarni. — Poleca wódki SIWUCHE starą żytniową, ŻUBRÓWKĘ i inne znane ze swej dobroci.

(18)

KASZEL i KATAR

natychmiast ustępuje po użyciu **Drages contre la toux** i **Płynu od Kataru**. Ziółka uniwersalne przeciw cierpieniom hemoroidalnym. Apteka Dworu J. C. K. M. F. Dziechcińskiego w Warszawie Krakowskie Przedmieście № 59 wprost Resursy Obywatelskiej.

Tamże niezawodne **PROSZKI** na wszelkie:

BOLE GŁOWY

Wychodzi codziennie, nie wyłączając Niedzieli
ISTNIEJĄCY ROK SETNY DZIEWIĘTNASTY
Dziennik Polityczno-Społeczno-Literacki

„GAZETA WARSZAWSKA”

z bezpłatnym dodatkiem tygodniowym p. t.

„Korespondent Rolniczy, Handlowy i Przemysłowy”.

Jedyny większy dziennik wychodzący codziennie zrana i wysyłany na pocztę przed południem — jest więc pismem najwcześniej dochodzącym na prowincję i z wielkich gazet warszawskich najtańszem.

TREŚĆ PISMA:

Artykuły wstępne, poświęcone sprawom krajowym i zagranicznym. — Artykuły luźne z dziedziny objawów życia społecznego, ekonomicznego rozwoju kraju, rolnictwa i t. p. — Korespondencje z różnych stron Królestwa Polskiego i Cesarstwa, korespondencje stałe z Krakowa, Lwowa, Pragi, Wiednia, Berlina, Paryża, Rzymu, Londynu i t. p. — Feljeton, poświęcony sprawom teatru, muzyce, sprawozdaniom ze sztuk pięknych. — Kroniki miesięczne z Paryża i Wiednia. — Sprawozdania z ruchu książkowego i literackiego w kraju i za granicą. — Notatki literackie jako wskazówki dla czytających się zapoznać z ruchem literackim. — W feljetonie powieści i nowele oryginalne i tłumaczone. — Kronika sądowa. — Telegramy: własne i Agencji Północnej. — Sprawozdania z ruchu handlowego i przemysłowego. — Ceny zboża i produktów rolniczych na rozmaitych rynkach Królestwa, Cesarstwa (Odesa, Libawa, Ryga) i zagranicy.

Warunki prenumeraty „Gazety Warszawskiej:

W Warszawie: rocznie 9 rubli, półrocznie rs. 4 kop. 50, kwartalnie rs. 2 kop. 25, miesięcznie kop. 75. Za odosłanie do domu 5 kop. miesięcznie.

Na prowincji i w Cesarstwie: rocznie rs. 12, półrocznie rs. 6, kwartalnie rs. 3 — łącznie z przesyłką pocztową.

Przedpłata przyjmuje się od każdego 1-go miesiąca według kalendarza nowego stylu.

Za wiersz ogłoszenia petitem lub jego miejsce 8 kopiejek. Wiersz reklamy 20 kop.

ADRES: Redakcja „Gazety Warszawskiej” Warszawa, Krakowskie-Przedmieście Nr. 2.

Redaktor i Wydawca St. Lesznowski

W ciągu roku wychodzi 343 razy. (191)

Wychodzi codziennie, nie wyłączając Niedzieli

Każdy prenumeratorka ma prawo wydrukować darmo do kwartału ogłoszenie objętości 10 wierszy petitem.

Każdy prenumeratorka ma prawo wydrukować darmo do kwartału ogłoszenie objętości 10 wierszy petitem.

obok Apteki.

133. MARSZAŁKOWSKA 133

NAJTAŃSZA FABRYKA CUKRÓW DESSEROWYCH JANA FRUZIŃSKIEGO

133. Marszałkowska 133.

CENNIK:

Cukry desserowe z pudełk., nadzwyczajnej dobroci. . . . . funt. k. 50.
Czekoladki nadziewane wybornymi masami z pudełk. . . . . „ „ 60.
Karmelki nadziewane wybornymi smakami. . . . . „ „ 25.

(17)

Fp. Handlującym rabat.

obok Apteki.

Maryja Lipska

w CZĘSTOCHOWIE

(159)

KSIĘGARNIA KATOLICKA

Czytelnia książek polskich i francuskich.

Prenumerata pism, gazet i wszelkich wydawnictw tak krajowych jako i zagranicznych. — Weksle i marki stemplowe. — Materyjały piśmienne i rysunkowe. — Bilety wizytowe. — Rejestra gospodarcze i druki dla wszystkich Władz, gotowe i na zamówienie, w jak najkrótszym czasie.

ZAKŁAD

(310)

WYROBU WÓD MINERALNYCH SZTUCZNYCH

— i —

Skład Wód Mineralnych naturalnych

przy APTECE

A. STOPCZYKA

W ŁODZI

róg Piotrkowskiej i Ś-go Andrzeja № 95.

Fabryka wyrobów wełnianych JANA TRAUGOTA LEMAN

Łódź, ulica Piotrkowska № 735/149 nowy. (324)

BIURO BANKOWE

GAZETY LOSOWAŃ

w Warszawie, Krakowskie-Przedm. Nr. 51, 1-sze piętro.

(19)

Kupno i sprzedaż papierów publicznych, monet i banknotów. Przekazy na wszystkie miejscowości w kraju, cesarstwie i za granicą. Zaliczenia na papiery publiczne z terminem stałym i bez terminu. Rachunki przekazowe i lokacje terminowe. Inkasa weksli w kraju i za granicą. Bezpłatne informacje ustne i piśmienne we wszystkich sprawach pieniężnych.